

Keitele

Nilakan ja Koutajärven rantayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2016

Timo Jussila
Timo Sepänmaa
Teemu Tiainen

Tilaaja: Kaavaharju

Sisältö

Perustiedot	3
Kohdeluettelo	4
Yleiskartat	6
Inventointi	10
Tulos	18
Lähteet	19
Muinaisjäännökset	20
1 KEITELE PEKANAHO	20
2 KEITELE HANHINIEMI	21
3 KEITELE TULILAHTI	23
4 KEITELE TULINIEMI	25
5 KEITELE KANNASNIEMI	27
6 KEITELE KANNAKSENSAARI	29
7 KEITELE MAAHERRANNIEMI	30
8 KEITELE MASUNNIEMI	34
9 KEITELE MASUNNIEMI 2	36
10 KEITELE JOKINIEMI	38
11 KEITELE KORVENPOLVENVUORET	39
12 KEITELE RAJALA	42
13 KEITELE HEIKKILÄNNIEMI	43
14 KEITELE ELOSAARI 1	47
15 KEITELE ELOSAARI 2	48
16 KEITELE ELOSAARI 3	49
17 KEITELE ELOSAARI 4	50
18 KEITELE ELOSAARI 5	51
19 KEITELE ELOSAARI 6	52
20 KEITELE ELOSAARI PELTOLAHTI 1	52
21 KEITELE ELOSAARI PELTOLAHTI 2	53
22 KEITELE ELOSAARI PELTOLAHTI 3	53
23 KEITELE ELOSAARI 6	54
24 KEITELE MAAHERRANNIEMI 2	55
Muut kulttuuriperintökohteet	56
25 KEITELE HIRSIKANGAS	56
26 KEITELE HETEJOKI	57
27 KEITELE KIRKKONIEMI	59
28 KEITELE HAMULANNIEMI TORP	62
29 KEITELE HAMULANNIEMI SOLDATS TORP	64
Mahdolliset muinaisjäännökset	65
30 KEITELE HEIKILÄ	65
31 KEITELE KIVINIEMI	66
32 KEITELE FINNI B	67
33 KEITELE FINNI A	68
34 KEITELE TOSO.....	69
Löytöpaikat	71
35 KEITELE KIVIHARJU	71
36 KEITELE KOTIAHO.....	71
37 KEITELE LAITILA.....	72

38 KEITELE PIIKKINIEMI	73
39 KEITELE PITKÄLÄ	73
40 KEITELE RANTALA	74
41 KEITELE SELKÄMÄ	75
42 KEITELE HIEKKARANTA	75
43 KEITELE HETEJOKI 1	76
44 KEITELE ELOSAARI 7	77
45 KEITELE INGINSAARI NAAKKANIEMI	78
Muita havaintoja	79
Liite 1: kohdeluokittelun selitys.....	82
Liite 2: kuljetut alueet	83
Liite 3: isojakokartat	84

Kansikuva: Koutajärven eteläosaa, Maaherranniemestä kohti Kannaksensaarta (keskellä) ja Kannasniemeä (vas), joissa molemmissa on esihistorialliset asuinpaikat.

Perustiedot

Alue: Keiteleen Nilakan ja Koutajärven rantaosayleiskaava-alue. Kaikki Keiteleen puoleiset Nilakka-järven rannat paitsi kirkonkylän ympäristön rannat sekä Koutajärven rannat.

Tarkoitus: Selvittää kaava-alueen muinaisjäännökset. Etsiä alueelta kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuurihistoriallisia, suojeltavaksi katsottavia jäännöksiä.

Työaika: maastotyö 5.-12.9 ja 15.-16.9. ja 21.9. kaikkiaan 178 henkilötyötuntia + matkat.

Kustantaja: Kaavaharju

Tekijät: Mikroliitti Oy, Maastotyö: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, sekä osan aikaa Teemu Tiainen.

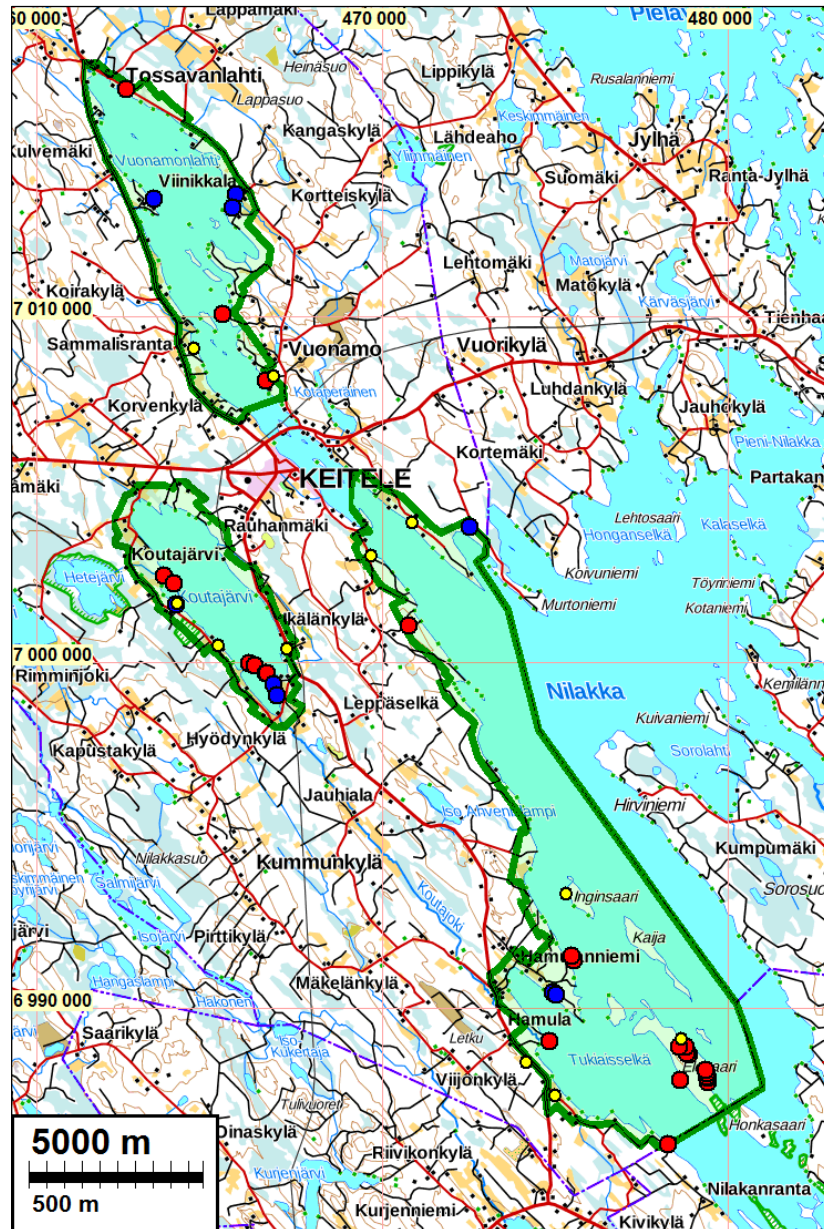
Aiemmat tutkimukset: Soininen Olli, inventointi 1991

Tulokset: Alueelta tunnettiin ennestään yksi kivikautinen asuinpaikka (raportin kohde 1) ja kahdeksan löytöpaikkaa. Alueelta löydettiin yhdeksän esihistoriallista asuinpaikkaa, jotka ovat kaikki ehjiä ja metsämaastossa. Lisäksi tutkimusalueen ulkopuolelta löytyi yksi varhaismesoliittinen asuinpaikka (raportoitu erikseen). Kolmesta paikasta löytyi merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta mutta löytöjen vähyyden takia (1-2 kvartsi-iskosta) ne katsottiin hajalöytöpaikoiksi. Alueella havaittiin viisi tervahautaa ja kuusi hiilihautaa. Yksi historiallisen ajan talonpaikka raivausröykkiöineen todettiin muinaisjäännökseksi. Lisäksi muinaisjäännökseksi luokiteltiin yksi rajamerkki ja yksi kuoppakohde.

Muiksi kulttuuriperintökohteiksi luokiteltiin neljä historiallisen ajan talon- tai torpanpaikkaa viereisine raivausröykkiöalueineen, sekä yksi kuoppakohde. Mahdollisesti muinaisjäännökseksi todettiin neljä vanhaa talon- tai torpanpaikkaa sekä yksi mahdollinen hautasaari tai tarinapaikka.

Kaikkiaan kaava-alueella on suojelukohteina: 24 kiinteää muinaisjäännöstä (sm), viisi muuta kulttuuriperintökohdetta (s) ja viisi mahdollista muinaisjäännöstä (s). Esihistoriallisten esineiden löytöpaikkoja on 11. Ne eivät ole suojelukohteita.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa ellei muuta mainittu. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta kesäkuussa v. 2016. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 30.9.2016. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoomatunnusta. Valokuvat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kohdenumerot ovat epävirallisia ja vain tämän raportin karttaviitteiksi.

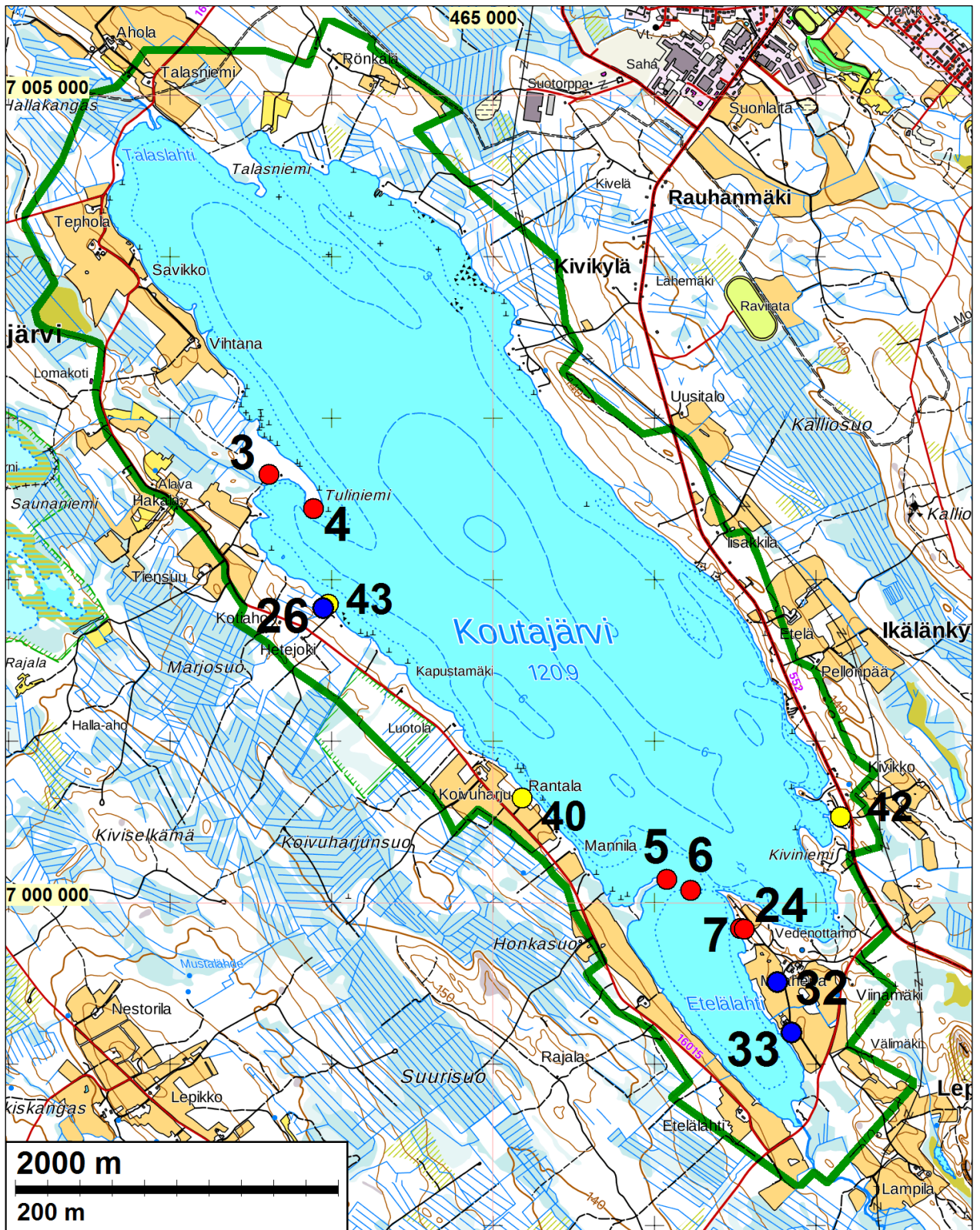

Tutkimusalue vihreällä. Raportissa käsitellyt kohteet eri symbolein: punaisella muinaisjäännökset, sinisellä muut kultt. hist. jäännökset ja keltaisella löytöpaikat

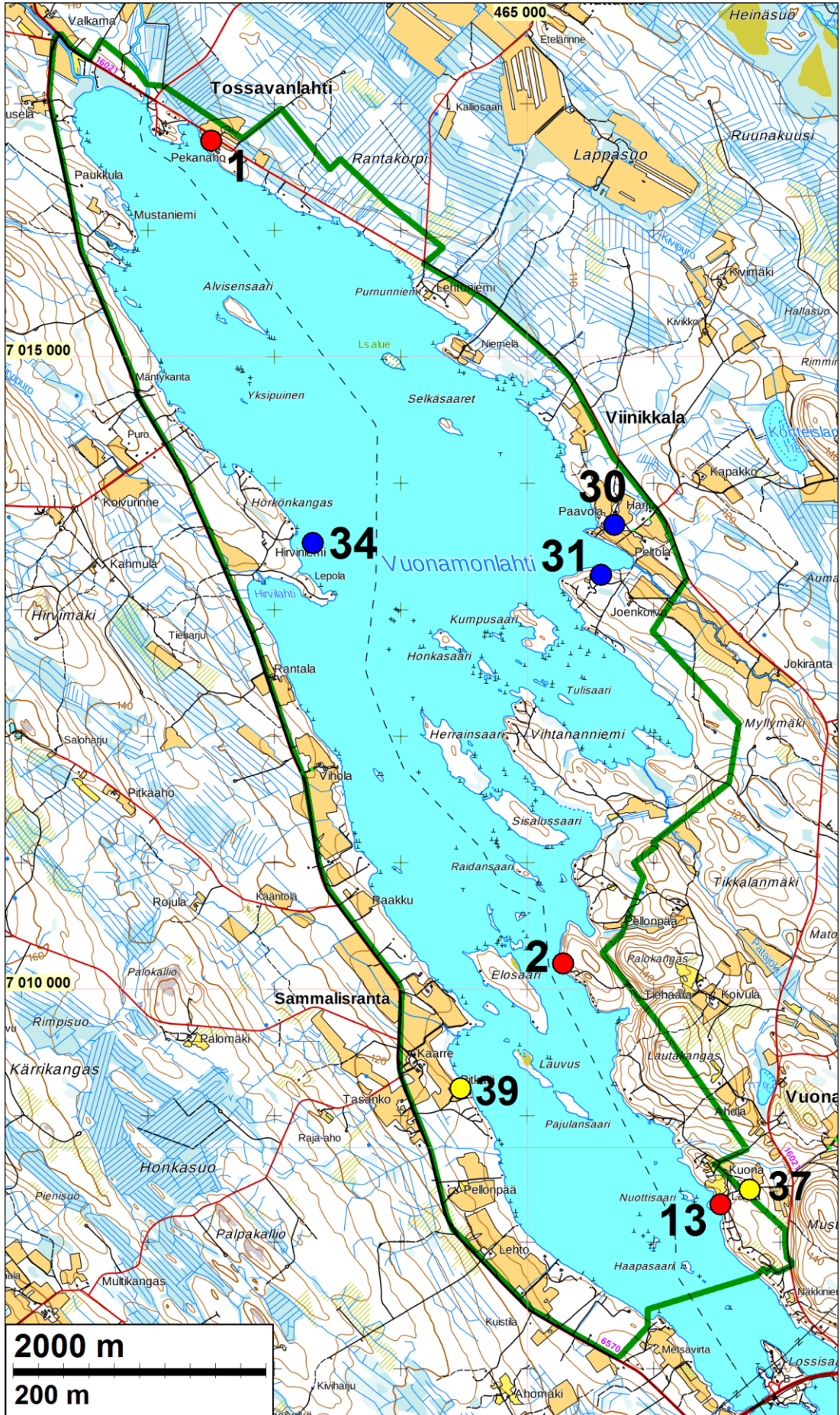
Kohdeluettelo

Nro	Nimi	N	E	Ajoitus	Laji	Tyyppi	Mjunnus
	Muinaisjäännökset						
1	PEKANAHO	7016706	462502	kivikautinen	asuinpaikka		239010001
2	HANHINIEMI	7010204	465285	esihistoriallinen	asuinpaikka	asumuspainanne	
3	TULILAHTI	7002649	463615	esihistoriallinen	asuinpaikka		
4	TULINIEMI	7002437	463890	esihistoriallinen	asuinpaikka		
5	KANNASNIEMI	7000143	466080	esihistoriallinen	asuinpaikka		
6	KANNAKSENSAARI	7000073	466226	esihistoriallinen	asuinpaikka		

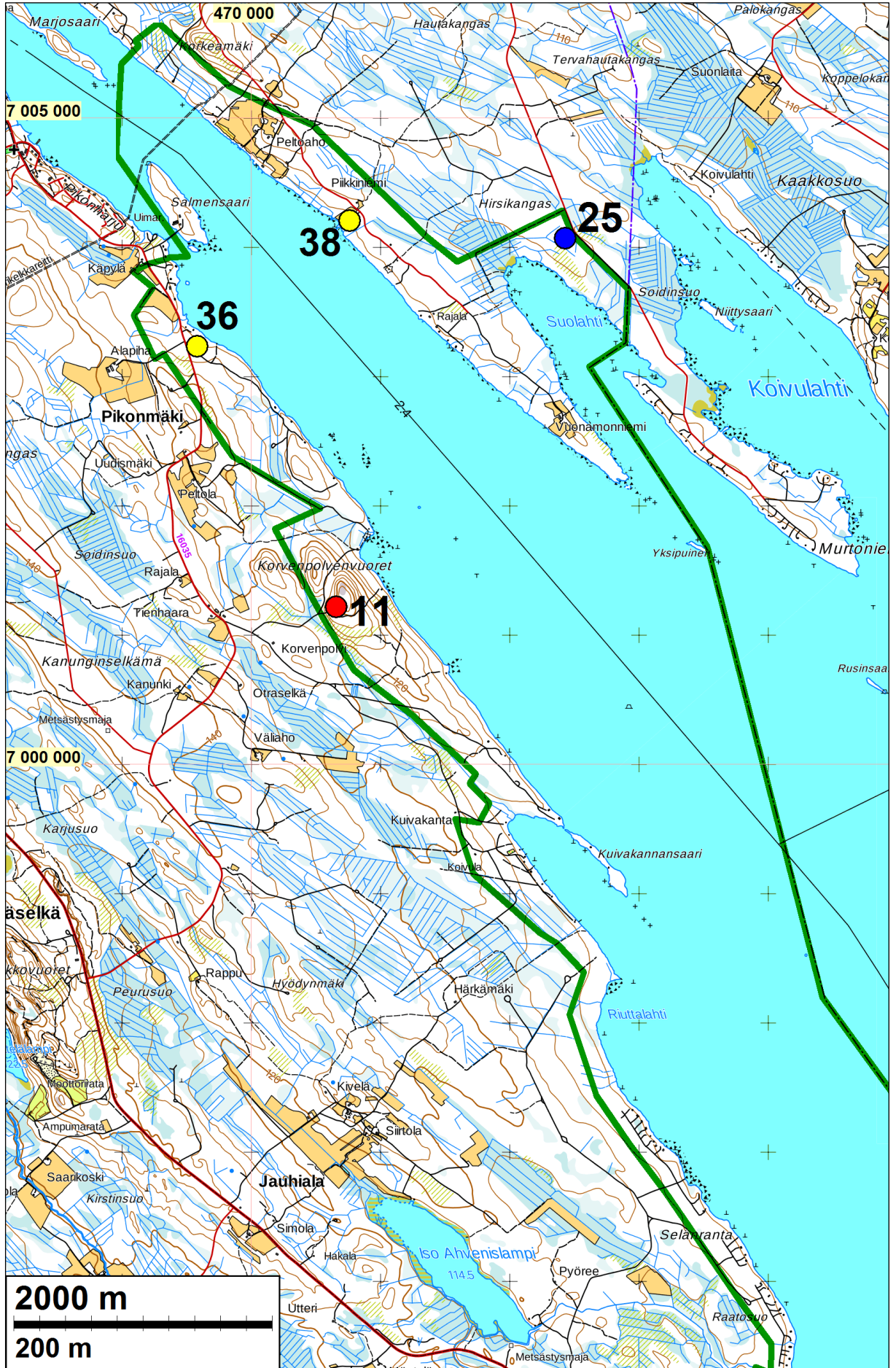
7	MAAHERRANNIEMI	6999836	466536	kivikautinen	asuinpaikka		
8	MASUNNIEMI	6991561	475438	esihistoriallinen	asuinpaikka		
9	MASUNNIEMI 2	6991672	475372	historiallinen	valmistus	tervahauta	
10	JOKINIEMI	6989204	474750	historiallinen	valmistus	hiilihauta	
11	KORVENPOLVENVUORET	7001216	470657	historiallinen	asuinpaikka	asuinp. ja raivausröyk.	
12	RAJALA	6986228	478176	historiallinen	rajamerkki		
13	HEIKKILÄNNIEMI	7008300	466529	historiallinen	valmistus	kaivantoja	
14	ELOSAARI 1	6988032	479323	historiallinen	valmistus	hiilihauta	
15	ELOSAARI 2	6988163	479311	kivikautinen	asuinpaikka		
16	ELOSAARI 3	6988203	479280	historiallinen	valmistus	tervahauta	
17	ELOSAARI 4	6988274	479271	historiallinen	valmistus	tervahauta	
18	ELOSAARI 5	6988372	479242	historiallinen	valmistus	hiilihauta	
19	ELOSAARI 6	6988088	478509	historiallinen	valmistus	hiilihauta	
20	ELOSAARI PELTOLAHTI 1	6988826	478779	historiallinen	valmistus	hiilihauta	
21	ELOSAARI PELTOLAHTI 2	6988855	478709	historiallinen	valmistus	tervahauta	
22	ELOSAARI PELTOLAHTI 3	6989048	478687	historiallinen	valmistus	tervahauta	
23	ELOSAARI 6	6989071	478491	kivikautinen	asuinpaikka		
24	MAAHERRANNIEMI 2	6999833	466560	historiallinen	valmistus	hiilimiilu	
	Muut kulttuuriperintökoh- teet						
25	HIRSIKANGAS	7004071	472429	historiallinen	asuinpaikka		
26	HETEJOKI	7001820	463948	historiallinen	muu	kuoppia	
27	KIRKKONIEMI	6986522	477779	historiallinen	maatalous	röykkiö	
28	HAMULANNIEMI TORP	6990616	474821	historiallinen	asuinpaikka	asuinpaikka ja raivausröyk.	
29	HAMULANNIEMI SOLDATS TORP	6990564	474926	historiallinen	asuinpaikka	asuinpaikka ja raivausröyk.	
	Mahdolliset muinasjään- nökset						
30	HEIKILÄ	7013669	465688	historiallinen	asuinpaikka		
31	KIVINIEMI	7013274	465588	historiallinen	asuinpaikka	soldats torp	
32	FINNI B	6999506	466762	historiallinen	asuinpaikka		
33	FINNI A	6999194	466850	historiallinen	asuinpaikka		
34	TOSO	7013526	463306	historiallinen	hautapaikat	hautasaaret	1000015210
	Löytöpaikat						
35	KIVIHARJU	6987641	474909	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	1000015228
36	KOTIAHO	7003235	469581	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	1000015221
37	LAITILA	7008413	466762	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	1000015231
38	PIIKKINIEMI	7004205	470761	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	1000015229
39	PITKÄLÄ	7009213	464473	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	1000015236
40	RANTALA	7000646	465183	rautakautinen	löytö	irtolöytöpaikat	239040001
41	SELKÄMÄ	6988611	474070	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	1000015224
42	HIEKKARANTA	7000529	467154	kivikautinen	löytö	irtolöytöpaikat	
43	HETEJOKI 1	7001845	463982	esihistoriallinen	löytö	irtolöytöpaikat	
44	ELOSAARI 7	6989289	478538	esihistoriallinen	löytö	irtolöytöpaikat	
45	INGINSAARI NAAKKANIEMI	6993484	475231	esihistoriallinen	löytö	irtolöytöpaikat	

Yleiskartat**Koutajärvi**

Tutkimusalueen raja vihreällä. Muinaisjännökset (sm) punainen pallo. Muut kulttuuriperintökohdet (s) ja mahdolliset muinaisjännökset (s) sinisellä. Löytöpaikat keltaisella – ne eivät ole suojelukohteita. Numero on raportin kohdenumero.

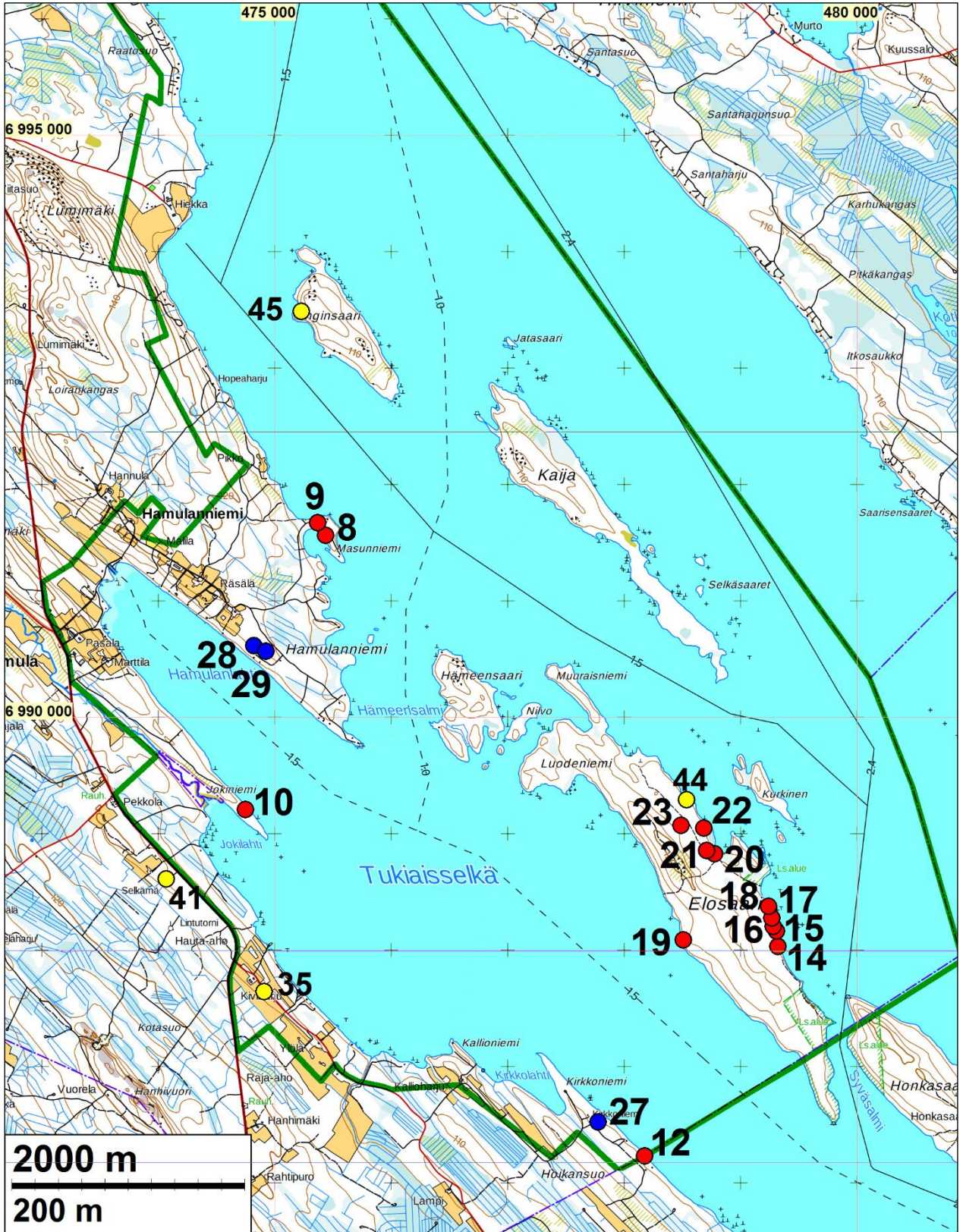

Nilakan pohjoisosa, Vuonamonlahti

Nilakan keskiosa

Nilakan eteläosa

Inventointi

Keiteleen kunta on laatimassa rantaosayleiskaavaa Keiteleen ja Koutajärven rannoille. Hankaan kaavakonsultti Kaavaharju tilasi kaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastotyön tekivät Timo Jussila ja Timo Sepänmaa 5.-12.9.2016 sekä Sepänmaa ja Teemu Tiainen 15. 16. ja 21.9.2016. Sepänmaa ja Tiainen inventoivat Nilakan saaret. Maastotyöhön käytettiin aikaa kaikkiaan 178 henkilötyötuntia, mihin sisältyy päivittäiset matkat majapaikasta maastoon ja takaisin. Majapaikka sijaitsi tutkimusalueella, Keiteleen keskustan lähellä. Yhtenä päivänä mukana maastossa oli Jouko Aroaho (jonka työpanos ei sisälly em. henkilötyötunteihin). Kuopion Kulttuurihistoriallisen Museon arkeologi Tanja Tenhunen kävi 12.9. kanssamme tutustumassa työmme tuloksiin Koutajärven Maaherranniemessä. Keiteleen kunta antoi käyttöömmme pariksi päiväksi palokunnan veneen kuljettajineen.

Viimeksi on Keiteleellä inventoinut muinaisjäännöksiä [Olli Soininen \(maastotyö\) ja Jouko Aroaho \(arkistotutkimus\) vuonna 1991](#). Irtolöytöpaikkoja on tarkastanut Oiva keskitalo v. 1970 ja Jouko Aroaho 1984. Keiteleen Nilakan ja Koutajärven ranta-alueet olivat arkeologisesti hyvin vähän tutkittuja ennen tätä inventointia.

Työn kuvaus

Aluetta kuvaavaa laserkeilausaineistoa ei ollut inventoinnin aikana saatavissa. Alueeseen perehdyttiin valmisteluvaiheessa maastokarttoja tutkimalla. Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä kerättiin alueen muinaisjäännöstiedot ja vanhat tutkimusraportit (yksi raportti). Ennestään alueelta tunnettiin vain yksi kivikautinen asuinpaikka ja kahdeksan esihistoriallista irtolöytökohdetta, joista yksi on rautakautinen (kohde nro [40](#)). Aiempien lähiseudulla ja vesistöillä tekemiemme rannansiirtymistutkimusten ja -materiaalin perusteella perehdyttiin alueen vesistöjen rannansiirtymiskronologiaan ja määritettiin esihistorialliset rantatasot tutkimusalueen eri osissa.

Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä ei alueelta ole aiemmin etsitty. Kansallisarkistossa kuvattiin alueen isojakokartat /1700-luvun lopulta), jotka asemoitiin nykyiseen koordinaatistoon. Niiltä paikannettiin kaava-alueelle sijoittuvat tonttimaat, talot ja torpat, sekä merkittävät rajapisteet (mahdolliset rajamerkit). Isojakokartan perusteella paikannetun vanhan asutuksen maankäyttöä – tonttimaiden käyttöä ja siirtymisiä – tarkasteltiin 1840-luvun pitäjänkartalta. Lisäksi historiallisen ajan asutuksen sijoittumista ja kehitystä tarkasteltiin 1800 ja 1900 lukujen yleiskartoilta ja 1900-luvun lopun peruskartoilta.

Maastotyössä pyrittiin katsomaan tavalla tai toisella kaikki kaava-alueen rannat. Vanhoilta kartoilta paikannetut, 1700-luvun tonttimaat tarkastettiin paikan päällä. Samoin tarkastettiin muutamia kaava-alueelle osuvia vanhoja kylien välisiä rajapisteitä.

Maastokartoilta arvioitiin joitain alueita mahdollisesti esihistorialle potentiaalisiksi maastoiksi, mutta ennakoarviot ”potentiaalinen/ei potentiaalinen” olisi yhtä hyvin voinut heittää rahalla. Pelkän karttakuvan perusteella ei alueelta muinaisjäännöksiä ja niille paremmin tai huonommin soivia maastoja voi juurikaan ennakkoon voi paikantaa. Vasta kun oli alueen eri osien rantamaastoihin paikan päällä perehtynyt ja maastot nähnyt, saattoi luotettavammin ryhtyä arvioimaan myös karttakuvan perusteella sitä, mitä alueita kannattaisi tarkemmin tutkia ja mihin voisi riittää vilkaisu. Maaston ”luku” ja sen havainnointi paikan päällä ohjasi inventoinnin maastotyön kohdistumista. Ranta-alueita pyrittiin käymään läpi kattavasti, niin että täysin katsomattomat maastot jäivät vähäisiksi ja ne voitiin saadun kokemuksen perusteella arvioida kohtuullisen luotettavasti kartan ja lähialueen tarkastettujen maastojen perusteella arkeologisesti mielenkiinnostomiksi.

Maastotyössä paikannettiin alueen kaikki muinaisjäännöksille potentiaaliset maastot ja ne katsottiin tarkoin. Siinä yhteydessä tarkastettiin myös runsaasti vähemmän potentiaalisia maastoja

ja arkeologin kannalta myös ”toivottomia” maastoja, mutta niillä ei aikaa kulutettu sen enempää mitä maaston arviointiin tarvittiin. Pyrittiin siis kohdistamaan resurssit niihin rantoihin, joista arveltiin muinaisjäännöksiä voitavan löytää.

Maastotyön kohdistui pääosin Muinais-Päijänteen korkeimman rannan korkeustason ja nykyrannan välille. Paikoin tarkasteltiin myös ylempiä, Ancylusjärven aikaisia rantatasoja, mutta sen aikaisia muinaisjäännöksiä ei kaava-alueelta löydetty – mutta alueen ulkopuolelta kylläkin yksi. Suurin osa alueen pelloista oli nurmella tai ummessa. Mitään muinaisjäännöksille erityisen potentiaalisia peltoja - siis peltoalueita joka olisivat potentiaalisempia kuin muut lähimaastot - ei kuitenkaan tavattu. Kaava-alueella on hyvin paljon rakentamatonta ja pelloksi raivaamatonta rantaa, josta voi löytää vielä täysin ehjiä muinaisjäännöksiä. Niihin siis panostettiin ja peltoja tarkasteltiin tarkemmin vain muutamia harvoja kynnöksellä olleita sarkoja (turhaan) tutkimalla. Päähavainnointimenetelminä oli silmämääräinen havainnointia ja runsas koekuopitus. Koekuoppia tehtiin satoja. Esihistoriallisten muinaisjäännösten havaitseminen perustui pääosin koekuopitukseen. Vain kaksi asuinpaikkaa yhdeksästä havaittiin avoimesta (metsän laikutusvaosta ja pihasta) maastonkohdasta, muut koekuopista.

Mielestämme mantereen ranta-alueet tulivat riittävän hyvin ja kattavasti tarkastettua. Suurimmat maastotyön puutteet ovat saarissa, minne pääsy oli lainaveneiden ja säiden varassa. Kaikkia saaria ei tarkastettu. Vuonamonlahden saarista katsottiin vain yksi (Toso), mutta sen mukaan mitä mantereen maastoista tiedetään ja karttakuvan perusteella arvioiden Vuonamonlahden saaret eivät ole erityisen potentiaalisia esihistoriallisille muinaisjäännöksille. Nilakan eteläosan saaret katsottiin kaikki, mutta useimmat vain pikaisesti. Voitiin todeta, että siellä maaperän ja maaston puolesta kannatti keskittyä Elosaareen. Elosaareessa saattaa olla vielä enemmän muinaisjäännöksiä kuin mitä nyt havaittiin.

Alueen maaston kuvaus

Alueen (pelloksi raivaamaton) maasto on kaikkialla hyvin kivikkoista, paikoin louhikkoista moreenia, yleensä hiekkamoreenia ja alavammilla rannoilla hienoaineksista moreenia – hiesua. Esihistoriallisille muinaisjäännöksille ja myös historiallisen ajan hiili- ja tervahaudoille yleensä hyvin potentiaalisia vähäkivisempiä hiekkamaaperäisiä maastoja on alueella vähän ja ne ovat suppea-alaisia. Laajempia hiekka-alueita havaittiin vain Nilakan eteläosan Elosaareessa.

Koutajärven eteläpäässä on harjumaastoa Maaherranniemen alueella ja liepeillä, mutta siellä on laajoja, vanhoja hiekkakuoppia ja suurin osa harjumaastosta on mukulakivikkoa ja vähäkivisempi ehjä hiekkamaaperä on suhteellinen pienialainen alue niemen länsirannalla – ja siellä on laaja kivikautinen asuinpaikka (kohde nro [7](#)). Koutajärven eteläosan länsiranta on maaperältään muusta alueen maastosta sikäli poikkeavaa, että se on hyvin vähäkivistä. Maaperä on siellä hienoa hiekkaa ja hietaa (karkea siltti). Topografia tuolla alueella on loivaa, rannat ovat matalat ja ranta-alueet on raivattu lähes kokonaan pelloksi ja missä ei peltoa ole, siellä maaperä on kivikkoa. Alueen peltoja tarkasteltiin paikka paikoin – siellä missä oli kynnöksellä olevia sarkoja, erityisesti aivan järven eteläpäässä – mutta mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu.

Vuonamonlahden rannat ovat kivikkoisia. Kirkonkylän eteläpuolella Nilakan länsirannalla, salmensaaren tasalta nelisensataa metriä etelään on lähes kivetöntä hiekkamaata. Alueen rannat ovat kuitenkin rakennettuja. Alueella oli kuitenkin runsaasti avointa maata – laikutettua metsää, polkuja, teitä, tuulenkaatoja – mutta mitään merkkejä esihistoriasta ei alueella havaittu. Salmensaari on kivikkoa. Nilakan rannat ovat pääosin loivia. Rantamaastot ovat kivikkoisia, paikoin louhikkoisia ja usein ”märkkää” metsämaastoa. Muutamilla rantakaistoilla on suppeahkoalaisia vähäkivisempiä ja hiekkaisia maastoja: edellä mainittu Salmensaaren eteläpuolen rantakaista, Hiekan talon ympäristön ranta (peltona, ei havaittu mitään mainittavaa) ja Masunniemi (josta löytyi

kivikautinen asuinpaikka ja tervahauta). Muutoin rannat ovat arkeologin näkökulmasta ”vaikeita” – loivia ja kivikkoisia, joista koekuopituksella voi vain suuren sattuman avulla muinaisjäännöksen löytää, jos niitä siellä on.

Nilakan loivilla rannoilla, nykyrannan tason tuntumassa, rannan tasosta 2-3 m ylöspäin, on vieressä vanhoja, eri kokoisia rantavalleja. Välillä ne ovat korkeampia (1-2 m) harjanteita, välillä matalia kumpumaisia, paikoin ristiin kulkevia, polveilevia ja eri korkuisina valleina. Usein nämä rantamuodostumat ovat kivivalleja, paikoin enemmän tai vähemmän maan sekaisia. Kun alueelta aikanaan tulee saatavaksi laserkeilausaineistoa, tulevat nämä rannat varsin todennäköisesti näyttämään varsin mielenkiintoisilta. Aineistosta laadittavissa viistovalovarjosteissa tulee todennäköisesti näkymään jos jonkinlaista arkeologia kiinnostavaa, maarakenteelta näyttävää ilmiötä – painanteita ja erilaisia kuoppia, jotka ovat todellisuudessa luontaisia, vanhoja rantamuodostumia. Laserkeilausaineiston tarkastelussa Nilakan ranta-alueilla on sitten oltava hyvin kriittinen.

Esihistoria

Nilakka on nyt 102 m korkeustasolla. Muinainen Itämeri on Ancylysjärvi vaiheessa ulottunut Nilakan järvioltaaseen. Noin 8200 eKr. aikainen Ancylysjärven rantataso, jolloin Pohjois-Savossa on jo ollut asutusta, on alueen eteläpäässä n. 123 m korkeustasolla ja pohjoispäässä (Vuonamonlahden pohjukka) 139 m korkeustasolla. Tuon aikainen rantataso on nykyään 0,42 m/km kallistuneena kaakosta lounaaseen. Ancylysjärven vedentaso laski n. 6700 eKr. mennessä Äyskosken kynnyksen alapuolelle, jolloin Nilakka kuroutui Itämerestä. Tuon aikainen rantataso on siis alueen eteläpäässä nykyisen rannan tasossa ja pohjoispäässä n. 114 m korkeustasolla. Muinainen Päijänteen tulva ulottui Nilakkaan n. 5700 eKr. ja Päijänne nousi alueella 5000 eKr. mennessä 107 m korkeustasolle alueen eteläpäässä ja n. 113 m tasolle alueen pohjoispäässä (tuon aikainen ranta on nyt 0,18 m/km kallistuneena). Päijänteen tulvahuipun jälkeen vesi laski jälleen Äyskosken kynnyksen tasolle n. 4500 eKr. minkä jälkeen vedentaso Nilakan eteläpäässä on ollut lähellä nykyistä rannan tasoa (kosken perkaukset ehkä laskeneet järveä metrin verran). Veden taso on sen jälkeen hiljalleen laskenut alueen pohjoisosassa n. 108 m tasolta nykyiselle tasolle.

Muinainen Päijänteen korkein ranta (5000 eKr.) on siis Keiteleen kunnan Nilakan rannoilla 107-113 m korkeustasolla. Ihmiskasutuksen aikainen korkein Ancylysranta on 123-139 m korkeustasolla. Nilakan alueelta on siis mahdollista löytää rantasidonnoisia, esihistoriallisia muinaisjäännöksiä nykyrannan tuntumasta alkaen, noin 103 – 125 m korkeustasojen väliseltä alueelta alueen eteläpäästä ja pohjoispäässä n. 104 m tasolta – 140 m tasolle. Päijänteen tulvan aikaiset asuinpaikat ovat todennäköisesti tulvassa tuhoutuneet, joten aikakaudelle 5700-5000 eKr. ajoittuvia kivikautisia asuinpaikkoja tuskin on löydettävissä. On myös todennäköistä, että alueen eteläpäässä Ancylysjärven kuroutumisen jälkeiset asuinpaikat ovat nykyisen veden tason alapuolella.

Pielaveden ja Tervon puoleisilta Nilakan rannoilta tunnetaan 18 esihistoriallista asuinpaikkaa. Vastaavalla tiheydellä arvioituna tulisi Keiteleen Nilakan rannoilla sijaita kymmenkunta kivikautista asuinpaikkaa. Keiteleen puoleiset Nilakan rannat ovat kuitenkin maaperältään ja maastoltaan ehkä suuremmassa määrin huonommin kivikautisille asuinpaikoille soveltuvia – tai hankalammin löydettäviä – kuin mitä ovat länsi- ja kaakkoisrantojen rantamaastot. Inventoinnin jälkeen Keiteleen Nilakan rannoilta tunnetaan kuitenkin vain viisi esihistoriallista asuinpaikkaa (ja muutama mahdollinen asuinpaikka).

Koutajärvi nyt n. 121 m korkeustasolla. Ancylysjärven 8200 eKr. rantataso on alueella 131-135 m korkeustasolla. Järvi on kuroutunut Ancylysjärvestä n. 7500 eKr. (vedentaso 121 – 124 m), minkä jälkeen vedentaso on hiljalleen laskenut nykyiseksi. Merkittävästä järvenlaskusta ei alueella havaittu merkkejä. Suurin osa muinaisrannoista sijaitsee siis melko lähellä nykyisen rannan

tasoa ja enimmät muinaisjännökset sijainnevat 125 m korkeustason alapuolisissa maastoissa.

Historiallinen aika

Tutkimusalue on kuulunut kuuteen vanhaan maakirjakylään. Pohjoisin on **Tossavanlahti**, jonka talot ovat sijoittuneet Vuonamonlahden pohjoispään luoteispuolelle, tutkimusalueen ulkopuolelle. **Viinikkala** Vuonamonlahden itäpuolella, **Vuonamonlahti** sen eteläpuolella, **Äyräpää** kirkonkylän eteläpuolella ja alueen eteläosassa **Hamula**. Koutajärven rannoille ovat ulottuneet **Koutajärven** kylän lisäksi myös Äyräpää ja aivan eteläosaan Hamula. Vuonamonlahden kylän taloista 8 sijoittuu hieman (0,1-1 km) tutkimusalueen ulkopuolelle, muualla ulkopuolelle jää muutamia erillisiä taloja ja Tossavanlahden kylästä kaikki talot.

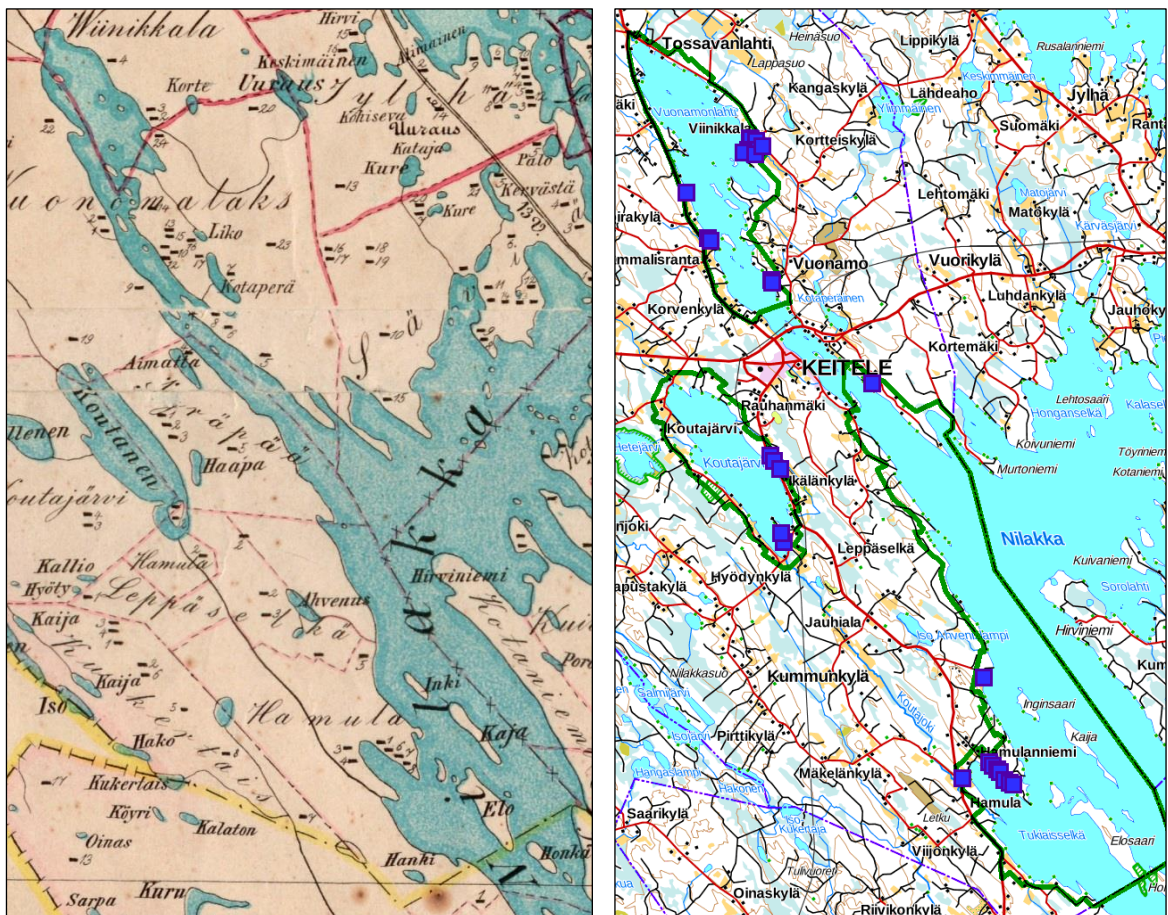
Kaikista kylistä on isojakokartat 1700-luvun lopulta (kartoitus, osa piirretty vasta 1830-32). Isojakokartat asemoitiin nykyiseen koordinaatistoon niiltä osin kuin ne osuvat tutkimusalueelle. Alueella ei ole kulkenut merkittäviä teitä. Yhtään kartoille merkittyä myllyä ei sijoitu tutkimusalueelle. Seuraavat 1700-luvun lopun kartoille merkityt talot ja torpat sijoittuvat tutkimusalueelle:

nro	N	E	nimi	talo	kylä	kartta	vuosi	tila	status
1	7013684	465638	Paavola	C	Viinikkala	D29:7/5	1787	rak	x
2	7013669	465688	Heikilä	B	Viinikkala	D29:7/5	1787	autio, pelto	30 mahd muinj
3	7013604	465881	Hackila	A	Viinikkala	D29:7/5	1787	rak tie	x
4	7013270	465575	Soldats torp		Viinikkala	D29:7/5	1787	autio	31 mahd muinj
5	7013198	465436	torp		Viinikkala	D29:7/5	1787	rakennuksia 1973-1991	x
6	6990709	473277	Westerinen (/ Pasala)	C 28	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
7	6991287	474214	Malis	A 1	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
8	6991180	474367	Hannula (/Vesterilä)	E 68	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
9	6991055	474519	Siekinen (/Räsälä)	F 98	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
10	6990935	474618	Siekinen (/Siekkilä)	G 116	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
11	6990671	474773	torp	G 117	Hamula	D29:1/6	1784	autio	28 muu kp
12	6990559	474953	Soldats torp	G 97	Hamula	D29:1/6	1784	autio	29 muu kp
13	6990499	475083	Soldats torp (/Niemi)	G 10	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
14	6994344	474105	Westerinen (/ Hiekkä)	D 53	Hamula	D29:1/6	1784	rakennettu	x
15	6999194	466850	Finni	A	Koutajärvi	D29:2/1	1778	autio, pelto	32 mahd muinj
16	6999506	466762	Finni	B	Koutajärvi	D29:2/1	1779	autio, pelto	33 mahd muinj
17	7013108	465823	Niskanen öde	1	Vuonamonlahti	D29:8/1	1778	rakennettu, Joenkorva	x
18	7013407	466093	Niskanen tomt	4	Vuonamonlahti	D29:8/1	1778	rakennettu	x
19	7008623	466416	Tannila	C 197	Vuonamonlahti	D29:8/2	1778	rakennettu	x
20	7008520	466452	Tomt (Kuona)	C 195	Vuonamonlahti	D29:8/2	1778	rakennettu	x
21	7004895	470041	Mattila	B 380	Vuonamonlahti	D29:8/3	1778	rakennettu	x
22	7010114	464148	Sassi	A 697	Vuonamonlahti	D29:8/5	1778	rakennettu	x
23	7010013	464231	Sassi	A 696	Vuonamonlahti	D29:8/5	1778	rakennettu	x
24	7011746	463384	Sammalin torppa	A528	Vuonamonlahti	D29:8/5	1778	rakennettu	x
25	7002291	466378	lisakkila	A	Äyräpää	D29:9/1	1787	rakennettu	x
26	7002101	466502	Heikilä	B	Äyräpää	D29:9/1	1787	rakennettu	x
27	7001818	466741	Etelä	C	Äyräpää	D29:9/1	1787	rakennettu	x

Luettelossa on vain tutkimusalueelle sijoittuvat talot ja torpat. Alueen ulkopuolelle jäävät siis kaikki Tossavanlahden talot ja toista kymmentä muiden kylien taloa. 1840-luvun pitäjänkartalla ja 1800-luvun loppupuoliskon yleiskartoilla kahta torppaa ja yhtä taloa lukuun ottamatta kaikki talot ja torpat ovat samoilla paikoilla kuin mitä isojakokartoilla, eikä uusia taloja ole juurikaan kartoille ilmaantunut ennen kuin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvulla. On tosin huomattava, että torppia ja mäkitupia ei ole yleiskartoille merkitty. Voidaan kuitenkin todeta, että asutuksessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia 1780 luvun ja 1800 luvun puolen välin välisenä aikana.

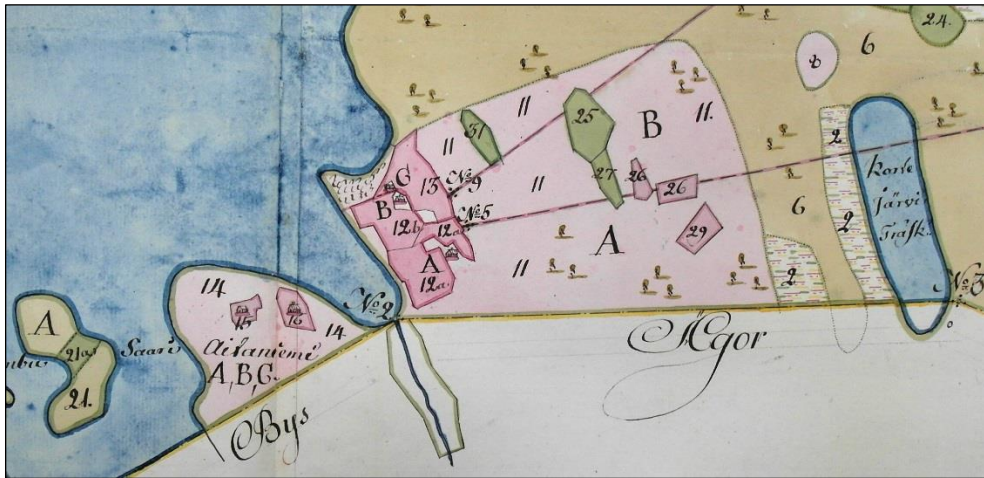
Vas: ote Savon kihlakunnan kartasta v. 1788, oik: ote kihlakunnan kartasta v. 1800-luvulta

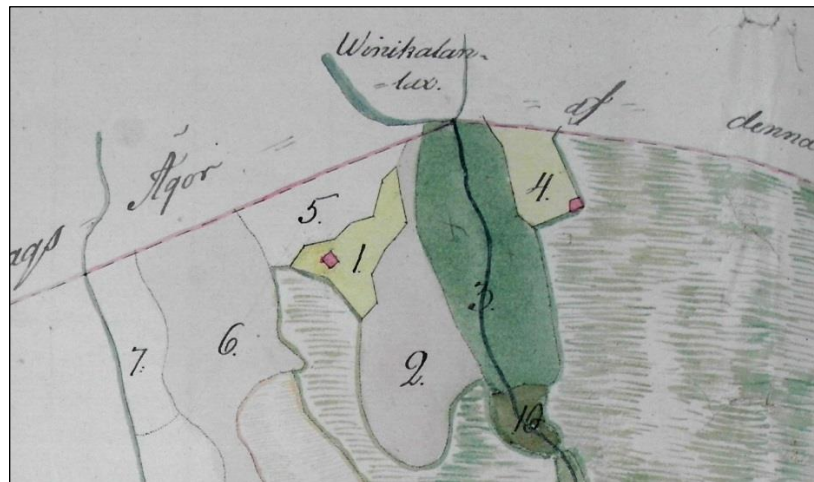
Vas: ote Kuopion läänin kartast v. 1852, oik: isojakokartoilta tutkimusalueelle paikannetut talot

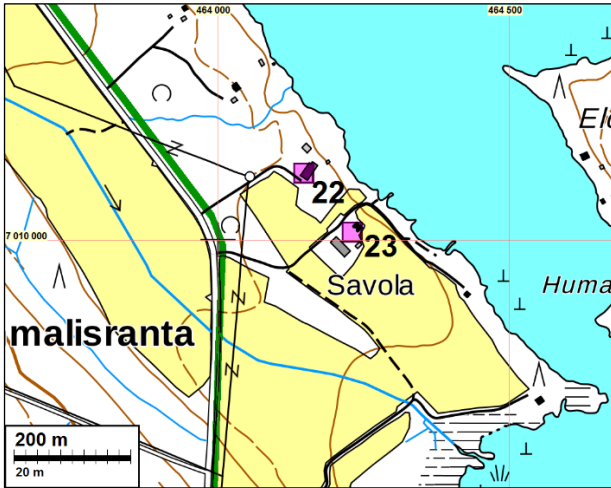
Viinikkala ja Vuonamonlahden pohjoisimmat talot 1778-9. Numerot viittaavat taloluetteloon s. 13

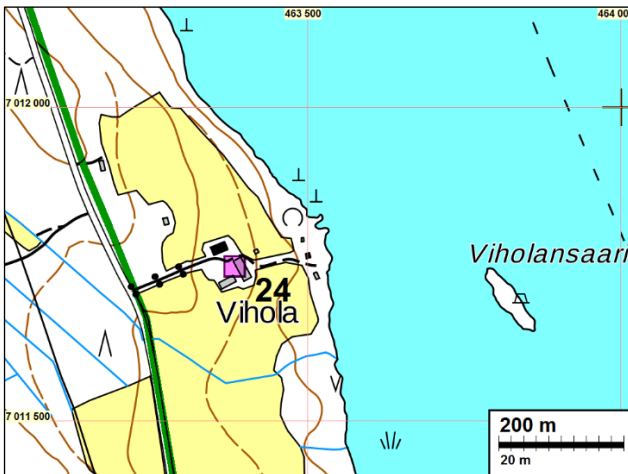
Viinikkala 1779, D29/7

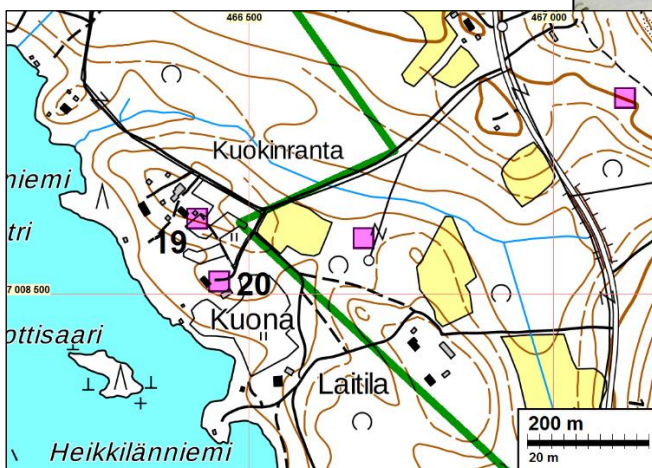
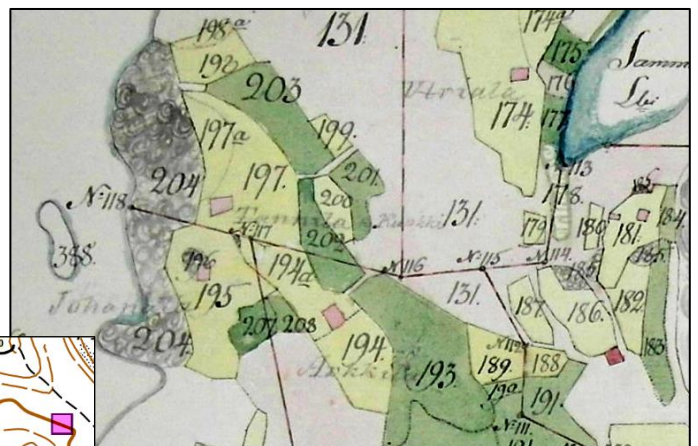
Vuonamonlahti 1779 (kartoitus, piirt. 1830, D29/8)

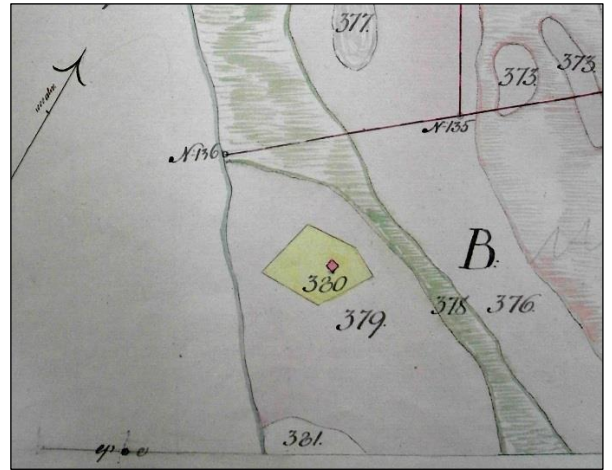
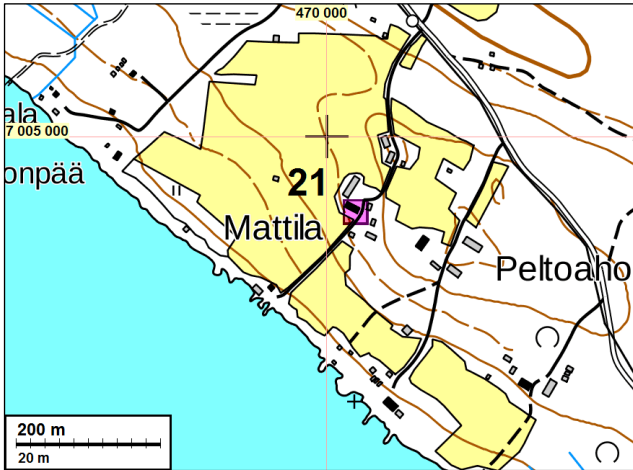
Alla ja yllä: Vuonamonlahden taloja lahden länsirannalla 1778 (D29/8)

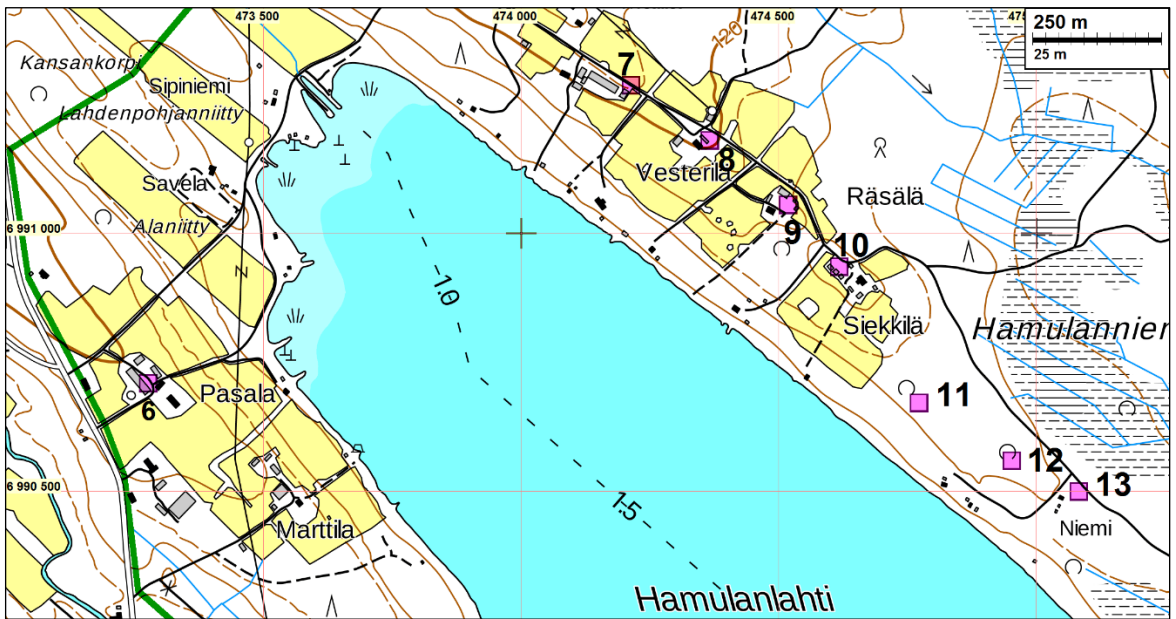
Vuonamonlahden pääkylää 1778 (D29/8)

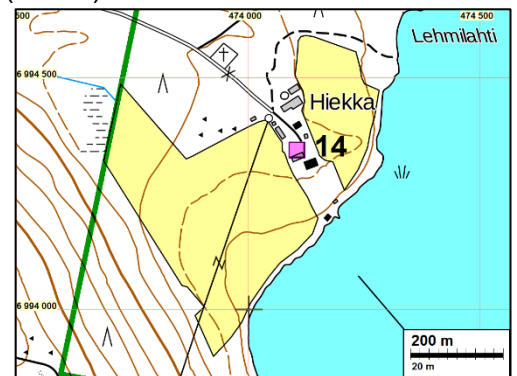
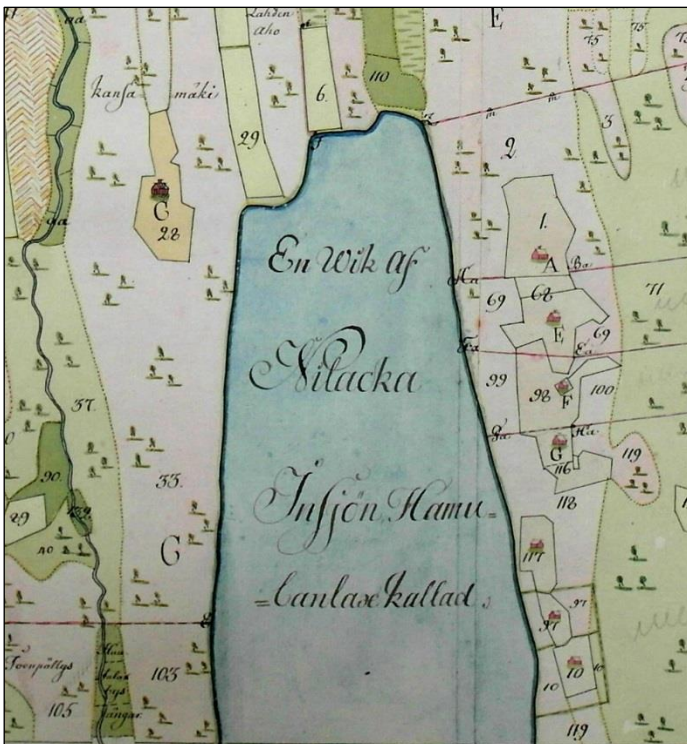

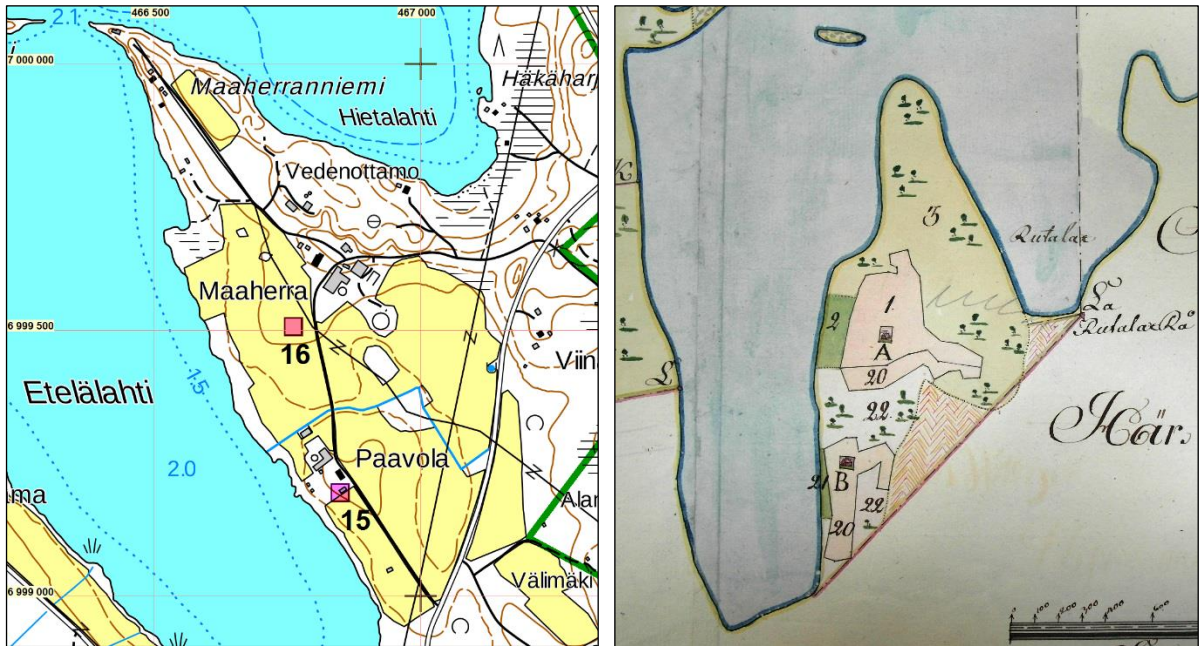

Vuonamonlahden kaakkoisosan talo (D29/8)

Hamulan talot 1782 (D29/1)

Koutajärven talot 1778 (D29/2). Rajamerkkiä "Rutalax Rå" ei maastosta löytynyt

Äyräpään taloja Koutajärven itärannalla

Tulos

Kaava-alueen maastot tulivat lähes kattavasti arvioitua ja tarkastettua. Saarien maastotarkastus oli pikainen ja kaikissa saarissa ei käyty. Alueelta löytyi 9 esihistoriallista asuinpaikkaa ja kaikkiaan niitä on alueella nyt 10. Kaikki nyt löydetty asuinpaikat ovat ehjiä ja metsämaastoissa. Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä alueella on nyt 14: Viisi tervahautaa ja kuusi hiilihautaa, vanha talotontti, rajamerkki ja kuoppakohde. Kaikkiaan kiinteitä muinaisjäännöksiä on kaava-alueella 24. Muiksi kulttuuriperintökohteiksi luokiteltiin neljä historiallisen ajan talon- tai torpanpaikkaa viereisine raivausröykkiöalueineen, sekä yksi kuoppakohde. Mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi todettiin neljä vanhaa talon- tai torpanpaikkaa sekä yksi mahdollinen hautasaari tai tarinapaikka. Suojelukohteita on kaikkiaan 24 (sm) + 11 (s) = 35 kpl. Alueella tunnettiin ennestään 8 löytöpaikkaa. Inventoinnissa löydettiin kolmesta paikasta kvartsi-iskoksia 1-2 kpl ja nämä mahdolliset kivikautiset asuinpaikat jäivät löytöpaikoiksi. Löytöpaikkoja on alueella kaikkiaan 11.

Lähteet

Painetut lähteet:

- Kumpulainen, Kalevi (1983): Pielaveden ja Keiteleen historia 2
 Kuopion läänin kartta, 1. osa. (1852). Toimitti G. Thilen, 1852-1856. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 22:s osa.
- Peruskartat 1973. karttalehdet 3313 03, 3313 04, 3313 05, 3313 06, 3313 08, 3314 01, 3314 02.
 Maanmittaushallitus.
- Räisänen, Tauno ja Kumpulainen, Kalevi (1981): Pielaveden ja Keiteleen historia 1.
 Suomen taloudellinen kartta (1941), 112 Pielavesi, Maanmittaushallitus
 Suomen taloudellinen kartta (1941), 111 Viitasaari, Maanmittaushallitus

Arkistolähteet:

- Aroalho, Jouko (1994): Keiteleen Viinikkalan Pekanahon kivikautisen asuinpaikan tarkastus.
 Museoviraston Kulttuuriympäristöyksikön arkisto
- Aroalho, Jouko (1991): Keiteleen esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi 1991. Museoviraston Kulttuuriympäristöyksikön arkisto.
- Keskitalo, Oiva (1970): Keitele Vuonamo Piikkiniemi löytöpaikan tarkastus. Museoviraston Kulttuuriympäristöyksikön arkisto.
- Geografisk charta öfver Öfre_Savolax härad i Cuopio län Af Storskifts mätningarne sammandraggen 1788. Maanmittaushallitus
- Karta öfver Kuopio härad i Kuopio län, 18xx (tekovuosi tuntematon). Maanmittaushallitus.
 Pitäjänkartasto, Keitele, 1845. karttalehdet 3313 03, 3313 04 ja 07, 3313 05 ja 08, 3313 06, 3314 01 ja 04. Maanmittaushallitus.
- Isojaonkartat: Hamula, D29:1/1-10 (1784, mittaus 1778, Thomas Wibreen).
 Koutajärvi D29:2/1-5 (1778 - 1785, Thomas Wibreen)
 Tossavanlahti D29:6/1-3 (1787, Thomas Wibreen)
 Viinikkala D29:7/5-11 (1787, mittaus 1779, Thomas Wibreen)
 Vuonamonlahti D29:8/1-20 (1829-1830, mittaus 1778, Thomas Wibreen, A.F. Vestman)
 Äyräpää D29:9/1-5 (1787, Thomas Wibreen)
Maanmittaushallituksen uudistusarkisto.

Muinaisjännökset

1 KEITELE PEKANAHO

Mjtunnus: 239010001
 Status: kiinteä muinaisjännös (sm)
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7016 706 E: 462 502 Z: 107
 P: 7019 646 I: 3462 658

Tutkijat: [Jouko Aroalho 1984 tarkastus](#), Olli Soininen 1991 inventointi, Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 12,1 km pohjoiseen.
 Huomiot: Muinaisjännösrekisteri: Asuinpaikka sijaitsee Vuonamonlahti-järven pohjoisosan itärannalla, Pekanahon tilan asuinrakennuksesta noin 50 m pohjoiseen olevalla viljelyspellolla. Asuinpaikkalöydöt ovat tulleet esille loivan kumpareen laelta peltotöiden yhteydessä.

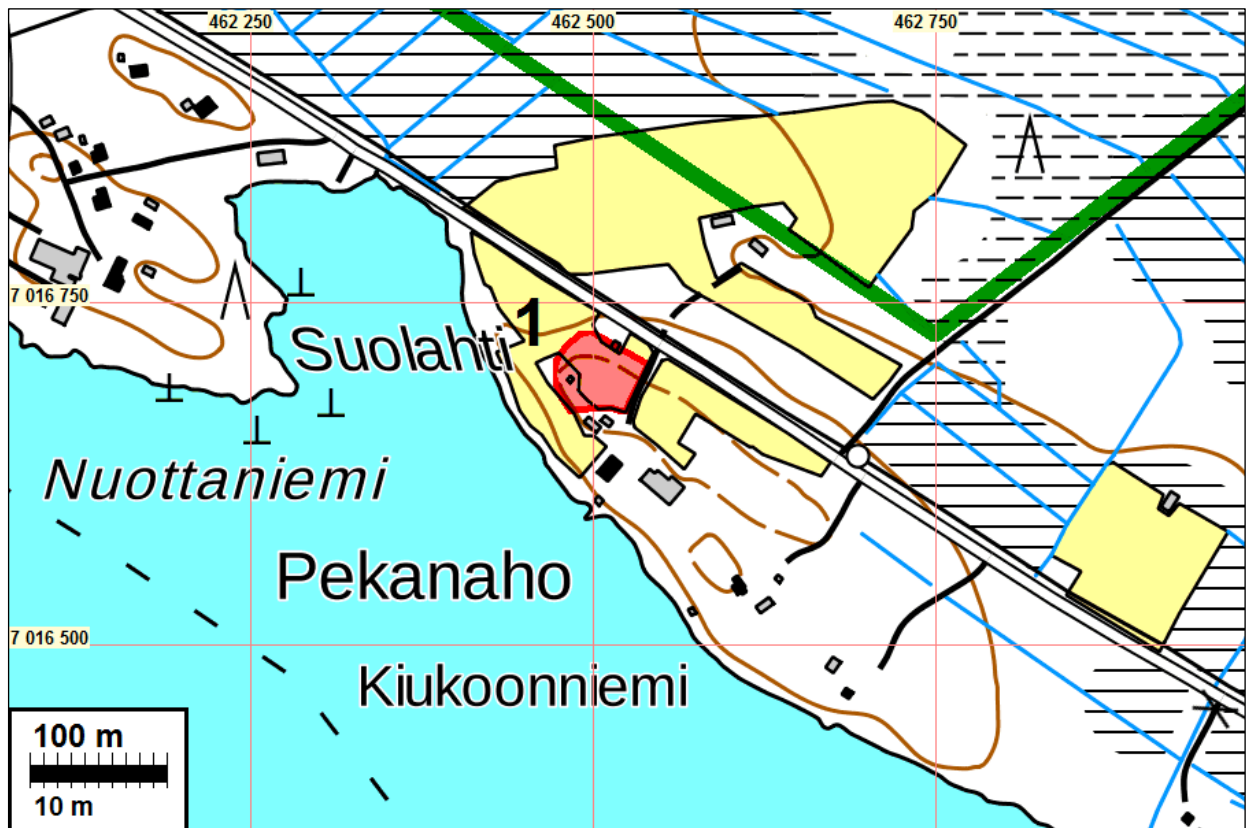
Paikalta tehdyt löydöt: KM 21512 kourutaltta, KM 21754 oikokirveen terä, KM 22013 katkelmallinen kivikirves, KM 27976 uurrenuija

Jussila & Sepänmaa 2016:

Tarkastuskertomuksessaan v. 1984 Jouko Aroalho kertoo, että löydöt tulleet perunapellosta joka on taloon menevän tien takana (=länsipuolella). Kourutaltta on löydetty pellon eteläkulmasta, oikokirves pellon keskeltä ja kirves pellon pohjoiskoillisosasta. Paikan rajausta on tehty Aroalhon ja Soinisen v. 1991 inventoinnin karttaotteen mukaisesti. Kyseinen rajausta vaikuttaa topografisesti hyvältä ja mahdolliselta. Paikalla syksyllä 2016 käydessämme pelto oli nurmella emmekä saaneet paikasta lisähavaintoja. Asuinpaikan - tai sen mitä siitä on pellon kyntökerroksen alla säilyneenä - rajausta edellyttäisi laajan ja huolellisen tarkkuusinventoinnin. Nykyinen rajausta on karkea arvio.

Paikan pohjoispuolelta eteläkaakkoon. Asuinpaikkaa mahdollisesti ylärinteessä ja laella.

Ehdotettu muinaisjäännösrajaus punaisella

2 KEITELE HANHINIEMI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: asuinpaikka: asumuspainanne

Koordin: N: 7010 204 E: 465 285 Z: 106 ±1 m

P: 7013 142 I: 3465 442

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

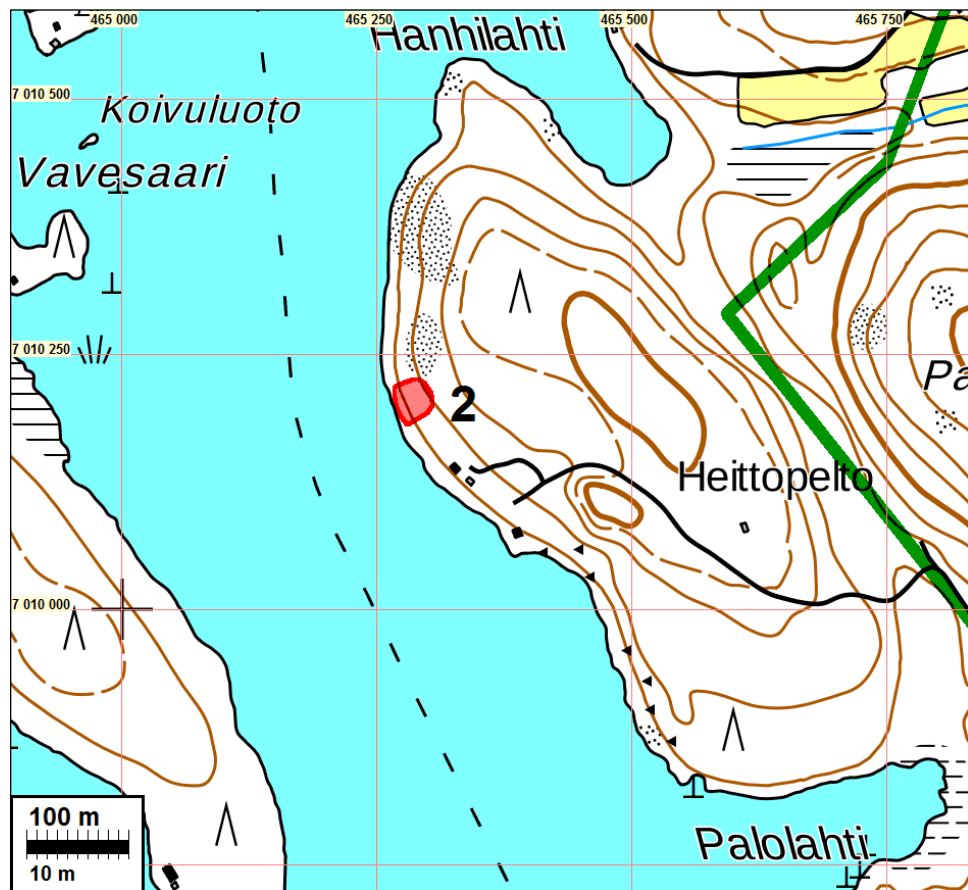
Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,1 km pohjoiseen, Vuonamonlahden itärannalla, Eloaarta vastapäätä, Hanhilahden ja Palolahden välisen niemen keskiosassa.

Huomiot: Niemen keskellä olevasta pohjoisemmasta kesämökistä 80 m pohjoiseen in rannan tuntumassa pitkänomainen kuopanne, kooltaan n. 3 x 1,5 m ja n. 50 cm syvä. Kuopanteeseen tehdystä koekuopasta löytyi palanutta luuta ja kuopanteen reunavallille tehdystä kvartsi-iskos. Molemmissa podsoli maannos. Kuoppa on ilmeisesti ns. kuoppa-asumuksen pohja

Maaperä paikalla on suppeahkolla alalla hiekka ja kohtalaisen vähäkivinen. Heti ympäristössä maaperä vaihtuu kivikkoiseksi ja hienoaineksisemmaksi. Tälle kohdalle, missä kuoppa-asumus sijaitsee on sattunut kerrostumaan pintamaahan hiekkaa - syvemmillä koekuopassa se muuttuu jo hienommaksi. Paikalla ranta nousee jyrkäkästi muutaman metrin jonka takana on kapea tasanne ja sen takana jyrkkä kalliomäki. Painanne on tasanteen takaosassa, muutamia metriä rantaan

laskevan törmän reunasta. Ylipäätään niemen pohjoisosan ranta on varsin jyrkkä ja kalliainen - muualla kuin havaitun asuinpaikan kohdalla. Etelämpänä maaperä on jopa louhikkoista.

Paikalla on siis pienialainen esihistoriallinen asuinpaikka joka korkeussijaintinsa perusteella voisi olla varhaismetallikautinen tai myöhäiskivikautinen. Asuinpaikan laajuus on topografian ja maaston perusteella arvioituna ehkä n. 20 x 15 m, enintään. Paikka on täysin ehjä ja kajoamaton

Pitkulainen painanne jonka pohjalta ja vallista löytöjä.

Painanne keskellä etualalla.

Asuinpaikan pohjoisreunamilta etelään. Painanne tiheään puuston seassa takana vasemmalla.

3 KEITELE TULILAHTI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: asuinpaikka

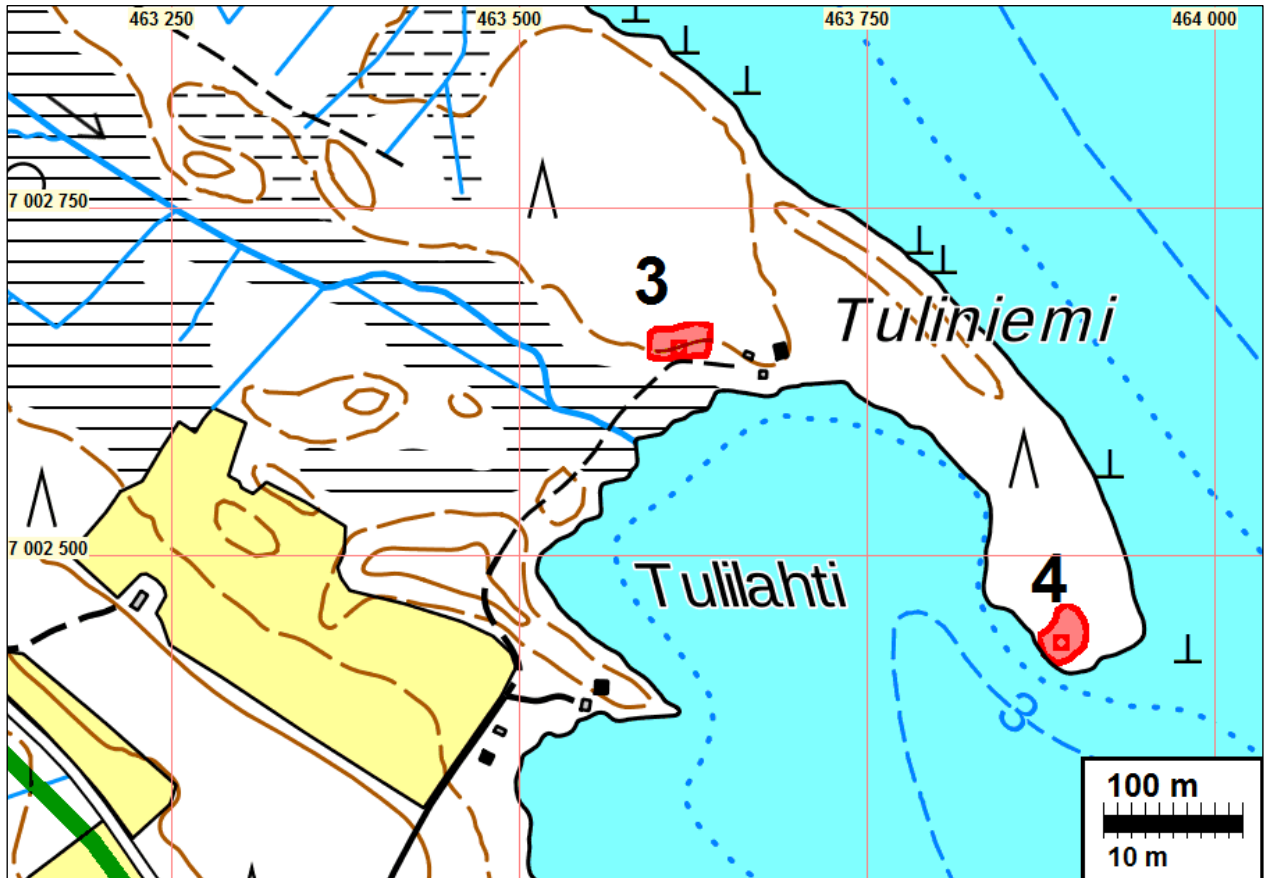
Koordin: N: 7002 649 E: 463 615 Z: 123 ±1 m
P: 7005 584 I: 3463 771

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 4,8 km lounaaseen, Koutajärven länsirannalla olevan Tulinimen tyvessä, lahden pohjoisrannalla, mökistä 70 m länteen.

Huomiot: Paikalla on soinen ranta. Rannasta n. 30 m kohoaa parimetrinen törmä. Törmän laki - niemen tyven lakialue on tasaista, loivasti kaakkoon viettävää. Maaperä pai-

kalla on hieno hiekka, lähes hiesu. Paikalla on merkkejä vanhasta pellostä. ja kohdalla on nyt ruohottunut metsäaukea - metsä on hakattu pois. Paikalle tehdystä koekuopasta löytyi palanutta luuta ja kvartsi-iskoksia. Paikan rajaaminen on hankalaa. Hiekkainen maaperä jatkuu itään kohti mökkiä mutta törmä loivenee ja maaperä muuttuu hienommaksi. Länteen päin löytökohdasta maaperä on hiekkainen mutta muutamasta länsipuolelle, missä hakkaamatonta metsää, tehdyssä koekuopassa ei havaittu esihistoriaan viittaavaa. Kauempana länsipuolella on kahden kellarikuopan jäänteet törmän reunalla ja merkkejä muustakin maankaivuusta ja maaperä muuttuu kivikkoisemmaksi. Asuinpaikan rajaus on siis "valistunut arvio". Kohteen koordinaatti osittaa löytökoekuopan.

Asuinpaikkaa kuvan alalla, lapio keskellä löytökohdalla. Kaakkoon.

Asuinpaikkaa, lounaaseen. Lapiro keskellä löytökohdalla
Alla länteen.

4 KEITELE TULINIEMI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7002 437 E: 463 890 Z: 123 ±1 m
P: 7005 371 I: 3464 046

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 4,7 km lounaaseen. Koutajärven länsirannalla olevan Tuliniemen kärjen länsiosassa.

Huomiot: Tuliniemen kärki on alavaa ja rantaa kiertää jäiden puskeva valli. Kärjen länsiosassa, etelärannasta n. 20 m etäisyydellä on kärjen lounaisrannasta nouseva ja koilliseen ja kauempana rannasta pohjoiseen kaartuva matala harjanne, n. 40 m pitkä. Harjanne on 10-15 m leveä. Harjanteen laelle tehdystä koekuopasta tuli runsaasti palanutta luuta pieninä fragmentteina. Löytökoekuopan koillispuolella on laella n. 1 m halk. pyöreä kuopanne jossa on podsolimaannos. Se voisi olla keitto-

kuopan jäännös. Paikalla on harjanteen lounaisosassa suppeahkoalainen esihistoriallinen asuinpaikka, joka on täysin kajoamaton ja ehjä. Paikan rajaus harjanteelle on hyvä arvio. Koordinaatti osoittaa löytökoekuoppaan.

Kartta s. 24

Asuinpaikkaa harjanteen laella, etelään. Lappio löytökohtalla.
Alla kuvattu kauempaa pohjoisesta

Alla: kuopanne löytökohdan koillispuolella

5 KEITELE KANNASNIEMI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7000 143 E: 466 080 Z: 123 ±1 m

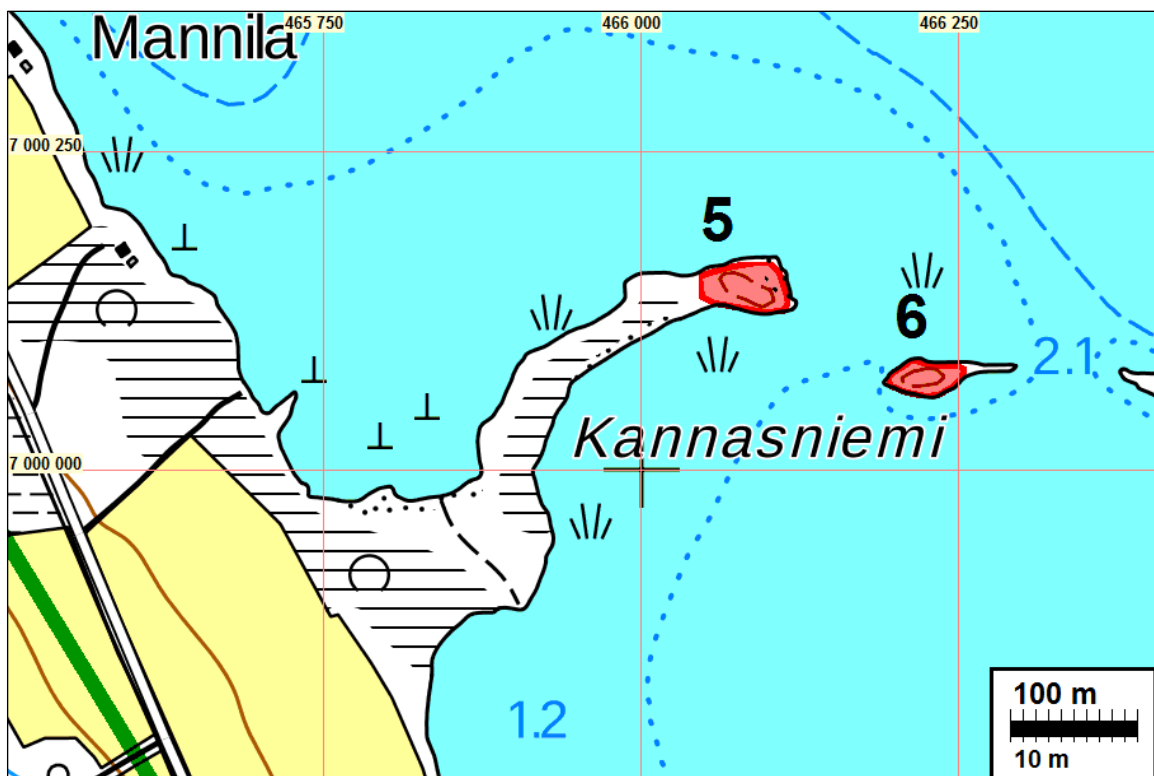
P: 7003 077 I: 3466 237

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,6 km etelään, Koutajärven eteläpäässä ja län-
sirannalla olevan Kannasniemen kärjessä.

Huomiot: Kannasniemi on kapea, alava ja suometsäinen niemi, jonka maaperä on hietaa. Niemen itäkärjessä maasto nousee ja kärkeä muodostaa n. 47 x 25 m laajuisen kumpareen jonka länsiosa on hieman matalammalla kuin itäosa, jonka laki on myös vähäkivinen kun taas länsiosassa on kivikkoa. Itäosan kumpareen laen itäpäässä on n. 1,5 m halk. laakea ja matala, pyöreä kuopanne. Kuoppaan tehdystä koekuopasta löytyi runsaasti palanutta luuta pieninä hippuina. Kuopassa on vahva nokinen kulttuurikerros ja syvemmillä ruskea maa jossa hiilen kekäleitä. Maaperä on hiekkainen moreeni. Kärkikumpareen itäosassa koekuopasta löytyi kulunut sa-
viastian pala. Kuopassa oli myös rapautunutta, palanutta kiveä ja n. 20 cm paksu likamaakerros. Itäosassa on myös maljamainen pyöreä kuopanne jonka halkaisija vajaa 2 m - mahdollinen keittokuoppa.

Niemen kärjen kumpareen alue on muinaisjäänöstä ja se rajautuu selkeästi topo-
grafian mukaisesti. Muualta niemen kärjen länsipuoleiselta alueelta ja tyvestä - jo-
ka siis alavaa - ei saatu satunnaisessa koekuopituksessa ja avoimien maastonkoh-
tien sekä hiekkaisenrantojen havainnoinnissa esiin mitään merkkejä esihistoriasta.

Koekuoppa laella olevassa matalassa painanteessa. Kaakkoon.

Luoteeseen. koekuopan seinämää jossa pohjalla hiilen kekäleitä. Löytöjä n. 10 cm syvyydeltä alkaen

Niemen hieman matalampaa länsiosaa, josta myös löytöjä.

6 KEITELE KANNAKSENSAARI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7000 073 E: 466 226 Z: 123 ±1 m
P: 7003 007 I: 3466 383

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,6 km etelään, Koutajärven eteläosassa Kannasniemen ja Maaherranniemen välisessä salmessa olevassa pienessä saarella.

Huomiot: Kannasniemen ja Maaherranniemen välillä on n 250 m leveä matala salmi jonka keskellä on n. 100 x 24 m laajuinen saari. Saaren itäosa on kapea ja alava, hyvin kivikkoinen. Länsiosassa on kumpare, laajuudeltaan n 40 x 20 m. Sen laki on tasainen joskin kapeahko. Laen keskellä, sen eteläreunamilla on 3 x 1,3 m kokoinen matala kuopanne. Kuopanteeseen tehdystä koekuopasta tuli runsaasti palanutta luuta pieninä hippuina. Koko saaren korkeampi länsiosa on muinaisjäänöstä.

Kartta s. 27

Saaren keskeltä itään saaren korkeimman kohdan suuntaan.

Alla: Saaren itäosan lakea josta löytäjä.

Saaren itäosan lakea, josta löytäjä, itään.

7 KEITELE MAAHERRANNIEMI

Mjtnnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (SM)

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6999 836 E: 466 536 Z: 122
P: 7002 769 I: 3466 694

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,8 km etelään, Koutajärven eteläosassa, pohjoiseen kurottuvan Maaherranniemen kärkiosan länsirannalla.

Huomiot: Maaherran tilan päärakennuksesta n. 300 m luoteeseen on niemen länsirannassa vanha sauna ja vaja. Saunan eteläpuolella n. 50 m etäisyydellä maaperä muuttuu hiekasta kivikkoiseksi maaperäksi ja kauempana hiesuksi. Lähes kivetöntä hiekkamaaperää on saunan eteläpuolelta pohjoiseen n. 160 m matkalla, niemen kärkeen vievän tien länsipuolella. Pohjoisimman länsirannalla olevan talon tasalla maaperä on jo hyvin kivikoista – harjuaineeksista mukulakivikkoa. Pohjoisimman talon eteläpuolella on rannassa mökki. Sen alueella maaperä vaikuttaa olevan - ainakin tontin eteläosassa - vielä vähäkivistä hiekkaa. Pohjoisimman talon tasalla ranta jyrkkenee mutta sen eteläpuolella, missä siis hiekkamaaperää, maasto on rannasta loivasti kohoavaa. Maaperä ja kasvillisuus niemen länsirannalla on hiekkaa, etelässä hiesu ja pohjoisessa sora, hoidettua ja harvaa mäntymetsää, jossa paksu pintaturve, kunta ja varvikko.

Alueen (siis muinaisjäännösalueen ja hiekkamaaperäalueen) pohjoisosassa erottuu kauempana rannasta oleva muinaisrantatörmä n. 1,5-2 m korkeammalla tasolla kuin rantametsässä. Sen päälle, n. 125 m korkeustasolle tehdystä koekuopasta tuli löytöjä. Koutajärvi on n 121 m tasolla ja siitä nouseva rantatörmä n. 1-1,5 m ylempanä.

Hiekkamaaperä alueelle tehtiin toista kymmentä koekuoppaa. Lähes kaikista tuli löytöjä, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. maastossa on monenlaisia matalia painanteita ja kuopanteita, mutta mättäikköisessä maastossa ei kuitenkaan niitä voi sanoa ihmistekoisiksi ja muinaisjäännökseen liittyviksi - voivat yhtäläillä olla luontaisia maaperän muotoja. On kuitenkin mahdollista että alueella on asumuspainanteita tms. muinaisjäännökseen liittyviä rakenteiden jäännöksiä.

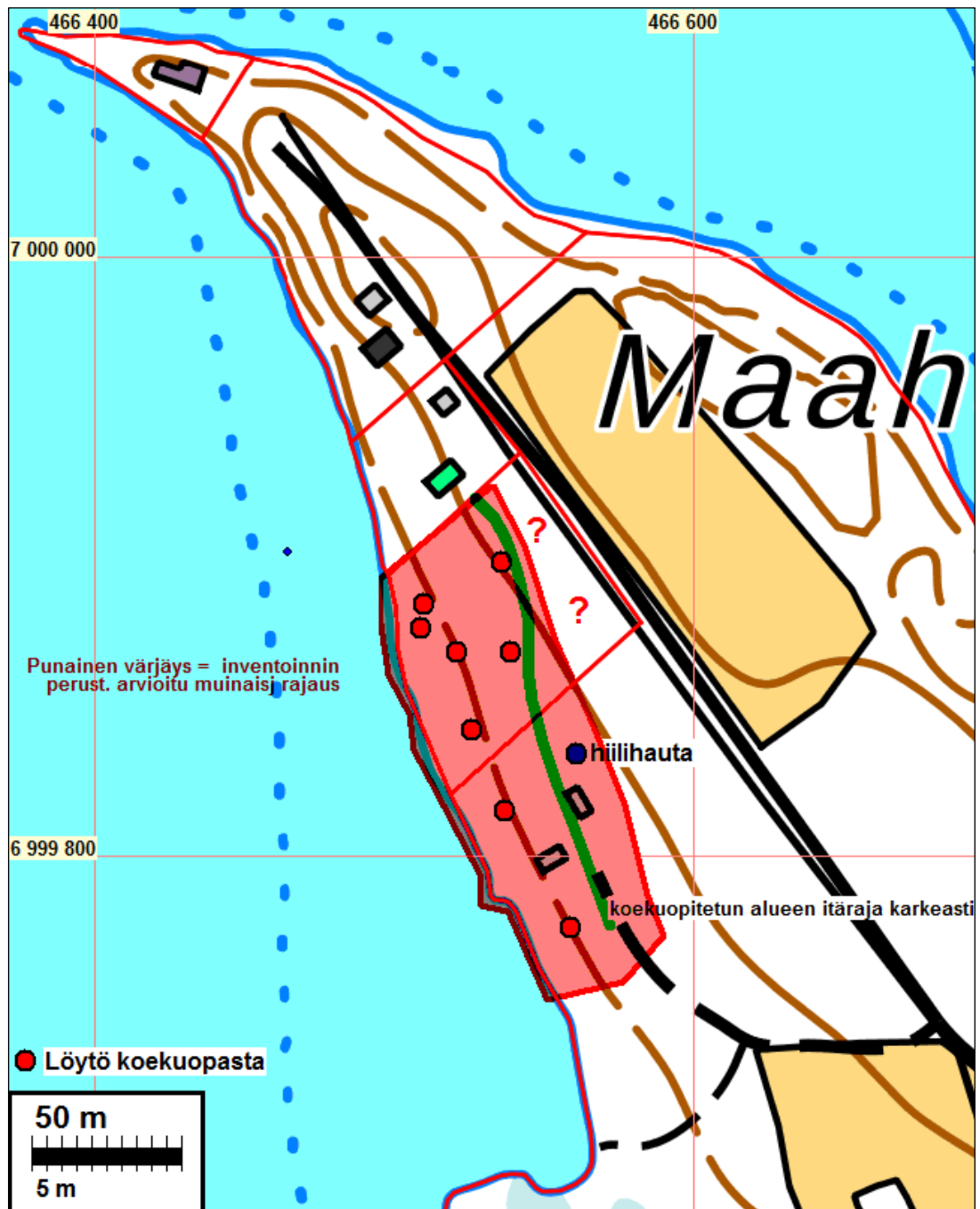
Paikalla on laaja esihistoriallinen asuinpaikka. Sen eteläraja on selkeä sekä koekuoppahavaintojen että maaperän ja topografian perusteella. Pohjoisessa havainnot rajoittuvat siellä olevan mökkitontin etelärajalle. Periaatteessa on mahdollista, että asuinpaikkaa voisi jatkaa hieman pohjoisemmaksi, mökin pihalle ainakin tontin loivarantaisemmassa eteläosassa. Se alue on kuitenkin suureksi osaksi rakennettua ja maaperä eri tavoin käsiteltyä. Avoimissa maastonkohdissa (pihan polut ja tiet) ei kuitenkaan näkynyt löytöjä. Koekuoppia ei pihamaalle tehty. Muinaisjäännöksen pohjoisraja on siis jossain määrin epäselvä. Ehjänä säilynyt muinaisjäännösalue rajautuu kuitenkin mökkitontin etelärajaan mutta muinaisjäännöstä on voinut olla pari kymmentä metriä rajasta pohjoiseen - maaperän ja topografian perusteella ei kauemmaksi pohjoiseen.

Muinaisjäännöksen itäraja on hyvä arvio, joka perustuu tosin vain pinnallisiin, avoimista maastonkohdista tehtyihin havaintoihin, kokemusperäiseen arvioon ja näkemykseen sekä osittain loivaan topografiaan kauempana rannasta.

Muinaisjäännös on lähes kokonaan ehjä - sen alueella vain kevyesti perustetut, pienialaiset sauna- ja vajarakennukset. Muinaisjäännöksen laajuus on rannan suunnassa n. 155 m ja se ulottuu arviolta enintään n. 50 m etäisyydelle rannasta. Muinaisjäännöksen ajoitus on epäselvä. Se on esihistoriallinen mutta tarkemmin ajoittavien löytöjen puuttuessa, sen ajoitushaarukka ulottuu varhaismetallikaudelta varhaismesoliittiselle kaudelle.

Havaintopaikat:

6999868	466539	kvartsi-iskos
6999898	466536	kvartsi-iskos
6999815	466537	palanutta luuta ja kiveä, kvartsi-iskoksia
6999842	466526	palanutta luuta, kvartsi-iskoksia
6999868	466521	kvartsi-iskoksia
6999884	466510	palanutta luuta, kvartsi-iskoksia
6999776	466559	palanutta luuta, kvartsi-iskoksia
6999876	466509	Soikea kuopanne 2,50 m halk, vahva podsoli, asumuspainanne tms.? Ei löytöjä koekuopasta.

Asuinpaikan keskiosaa, etelään. taustalla sauna.

Asuinpaikan keskiosaa, pohjoiseen.

Asuinpaikan etelärajalta pohjoiseen. Lapio eteläisimmän löytökoekuopan kohdalla.

Asuinpaikan eteläosaa etelään. Lapio eteläisimmän löytökoekuopan kohdalla.

Asuinpaikan pohjoisosaa, pohjoiseen.

Asuinpaikan pohjoisosaa, länteen.

8 KEITELE MASUNNIEMI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6991 561 E: 475 438 Z: 105 ±1 m

P: 6994 491 I: 3475 599

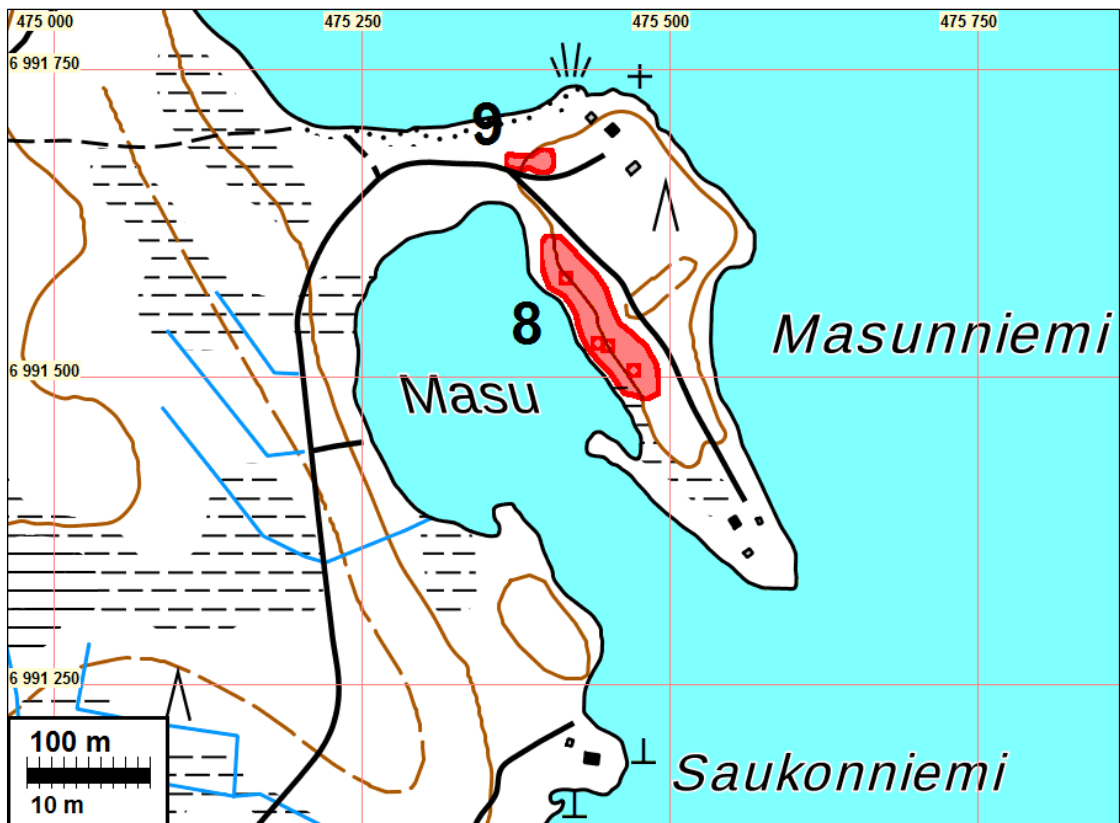
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 16,2 km kaakkoon, Nilakan itärannalla olevan laajan Hamulanniemen itärannalla olevan Masunniemen tyven länsirannalla.

Huomiot: Masunniemen länsiranta on hiekkamaaperäistä, itäranta soraisempaa maaperää. Niemen tyvi on sen pohjoisosassa ja muodostaa kapean ja alavan kannaksen

mantereeseen. Niemi on siis "vanha" saari. Länsirannalla ranta kohoaa melko jyrkästi vedestä ja muodostaa n. 1,5-2 m törmän joka paikoin hieman loivempi paikoin jyrkempi ja korkeampi. Etelässä maasto laskee ja ranta loivenee samalla kun maaperä muuttuu kosteammaksi, suopursua kasvavaksi. Kasvillisuus alueella on mäntymetsää. Länsirannan pohjoisosasta löytyi kvartseja ja luuta neljästä kohdasta: N 6991505 E 475471, N 6991525 E 475450, N 6991527 E 475442 ja N 6991580 E 475416.

Niemen alueelle tehtiin runsaasti koekuoppia mutta muualla ei havaittu merkkejä esihistoriasta. Asuinpaikka vaikuttaa täysin koskemattomalta ja ehjältä. Sen rajaus on hyvä arvio joka perustuu koekuopitukseen, maaperähavaintoihin, topografiaan ja mökkitien pinnan, traktoriuran ja tieleikkausten havainnointiin

Alueen pohjoisosaa etelään

Keskiosaa länteen ja alla pohjoiseen

9 KEITELE MASUNNIEMI 2

Mjtnnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6991 672 E: 475 372 Z: 105 ±1 m
P: 6994 602 I: 3475 533

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 16 km kaakkoon, Nilakan itärannalla olevan laajan Hamulanniemen itärannalla olevan Masunniemen tyvessä - niemen pohjoispäässä pohjoisrannasta 40 m.

Huomiot: Hiekkamaaperäisen niemen pohjoisrannalla, rannasta 40 m etelään, mökin pihaan vievän tien pohjoispuolella on ehjä tervahauta, halkaisijaltaan 14 m, halssi pohjoiseen, rannan suuntaan. Tervahaudasta 24 m länteen, mökkitien pohjoiskupeessa

on terväränni, joka on loivasti luoteeseen laskevassa rinteessä. Rännin koordinaatit: N6991672 E 475372. Ränni näkyy n 3 m pitkänä ja metrin leveänä kuopanteena.

Kartta sivulla 35

Yllä tervähaidan halssiaukko ja alla tervähaidan valla ja keskustaa

Terväränni kuvan keskellä, pohjoiseen.

10 KEITELE JOKINIEMI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: hiilihauta

Koordin: N: 6989 204 E: 474 750 Z: 105 ±1 m

P: 6992 133 I: 3474 911

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 18,0 km etelään, Nilakan Hamulanlahden eteläsuussa olevan Jokinimenen kärjen alueella, sen koillisrannalla.

Huomiot: Niemen alavan kärkialueen pohjoisrannalla, kärjestä 300 m luoteeseen on kolme hiilihautaa, kaksi vierekkäin ja kolmas näistä n. 16 m pohjoiseen. Hiilihautojen koordinaatit ovat:

N 6989222 E 474749, 1,5 x 1,5 m

N 6989206 E 474746, 2 x 1,5 m, ympärillä n. 1 m vallit

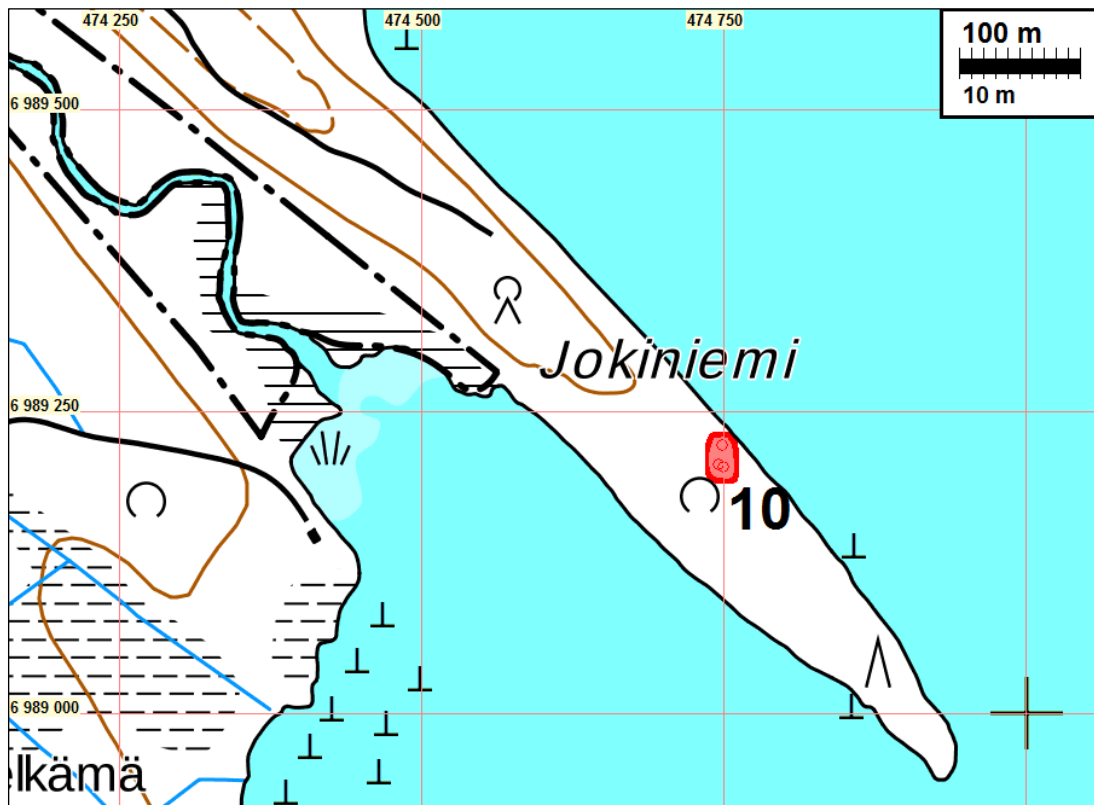
N 6989204 E 474750, 2 x 1,5 m, ympärillä n. 1 m vallit

Hiilihauta kuvan keskellä, laipio hiilihaudassa.

Hiilihauta

11 KEITELE KORVENPOLVENVUORET

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: rakperusta ja raivausröykkiö

Koordin: N: 7001 216 E: 470 657 Z: 137 ±1 m

P: 7004 150 I: 3470 816

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,5 km kaakkoon, Nilakan länsipuolella, rannasta 400 m, Korvenpolvenvuorien eteläisemmän kalliomäen lounaisrinteellä olevalla tasanteella.

Huomiot: Kallioisen mäen lounaisrinteellä on laajahko tasanne joka kiertää mäen lounais- ja eteläpuolta. Rinteen kupeessa on uuninraunio ja rakennuksen pohjan jäänteet (matalat ja vaikeat erottaa, uuni selvä) kohdassa N 7001216 E 470657. Uunin jäännöksen kooltaan 2 x 1,5 m ja rakennuksen perusta n. 4,5 x 4,5 m. Sen länsipuolella n. 25 m etäisyydellä on kahden rakennuksen perustojen jäänteet joissa ei ole tuliseijaa, toinen on kooltaan 4 x 4,4 m ja toinen 3 x 3,5 m. Rakennuksen pohjan luoteis-eteläpuolella on kaikkiaan 27 erikokoista raivausröykkiötä joista suurimmat ovat 4,5 x 3 m kokoisia ja pienimmät runsaan metrin laajuisia, yleensä hyvin ladottuja kivikasvoja joiden korkeudet vaihtelevat 0,5 metristä 1,5 metriin. Laajan röykkiökeskitymän kaakkoispuolella n. 130 m etäisyydellä on kaksi erillistä, vierekkäin olevaa raivausröykkiötä.

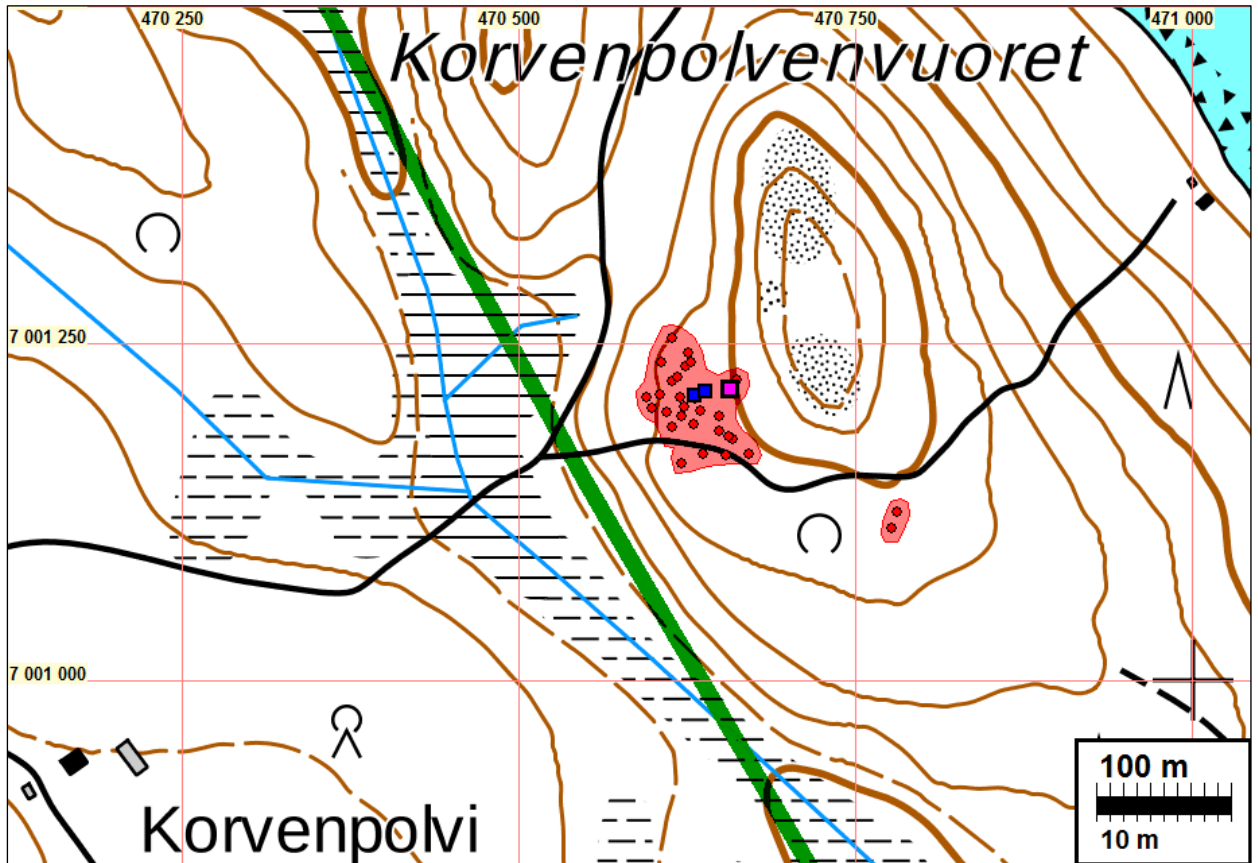
Paikalla on ollut torppa tms. pientila joka on puustosta päätellen hylätty ainakin yli 50 v. sitten. Millään käytettävissä olleella vanhalla kartalla ei ole rakennusta tai tilaa merkitty tälle kohdalle, joten asuin paikan ja raivausröykkiöiden ikä, perustamisajankohta ja hylkäysajankohta eivät ole tiedossa. Kyseessä on kuitenkin hyvin säilynyt ja eheä kokonaisuus, muistomerkki vanhasta pientila-asutuksesta.

Tarkastellut kartat ovat isojakokartta 1787 (D29 9/1-4, Äyräpää), pitäjänkartta 1840-luvulta, peruskartta 1973. Yleiskartat 1782 ja 1852 (joissa talot merkitty, mutta ei torppia), 1840-luvun pitäjänkartalle on merkitty molemmat nykyäänkin paikan kupeesta ja pohjoispuolelta rantaan kulkevat tiet. Alue kuuluu Äyräpään kylään, ja on Pasolan talon maita v. 1787. 1840-luvun pitäjänkartalla lähin talo on Korvenpolven talo tästä paikasta runsaat 500 m länsilounaaseen. Vanhemmilla kartoilla ei lähialueelle ole merkitty taloja.

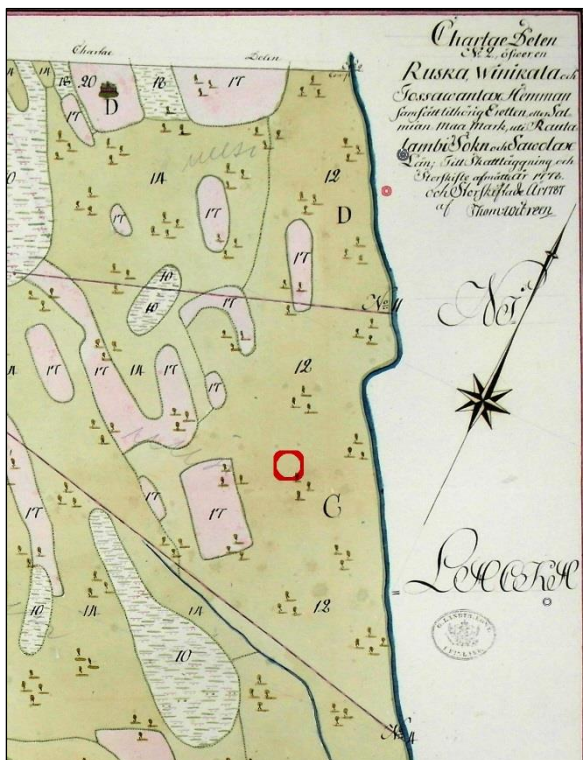
Alueen rakenteet:

N	E	selitys (rö = röykkiö, rp rakennuksen perusta)
7001125	470781	rö 1,5 m
7001113	470777	rö 2 m kiven päällä
7001161	470621	rö 2,3 m
7001168	470637	rö 2,5 m
7001167	470654	rö 2,2 m
7001168	470671	rö 3 m
7001179	470659	rö 3 m
7001181	470656	rö 2 m
7001185	470649	rö 3 m
7001196	470649	rö 4,5*3 m
7001190	470630	rö 3,5*4 m
7001200	470635	rö 2,5*3 m
7001196	470621	rö 2 m
7001203	470623	rö 3 m
7001223	470662	rö 2 m epäselvä
7001202	470599	rö 2,3 m
7001199	470610	ro 4 siv 2,5 m
7001188	470614	ro korkea, 2,5 m
7001212	470605	rö
7001210	470595	rö
7001236	470606	rö
7001222	470614	rö
7001210	470620	rö
7001225	470618	rö isompi
7001233	470624	rö
7001236	470628	rö
7001243	470626	rö
7001254	470614	rö pieni
7001211	470631	Rp 4*4,5 m - ei uunia
7001216	470657	Rp 4,5*4,5 m - uuni 2*1,5 m sw nurkassa
7001214	470639	Rp 3*3,5 m - ei uunia

röykkiöt punainen pallo, rakennuksenpohja jossa uuni on sinipunainen neliö ja uunittomat sininen neliö.

Vas. ote v. 1778 kartasta ja alla ote 1840-luvun pitäjänkartasta. Röykkiö-alue merkitty niihin päälle punaisella

Raivausröykkiötä

Raivausröykkiö, osin varikon peittämä

12 KEITELE RAJALA

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: raja: kivi

Koordin: N: 6986 228 E: 478 176 Z: 103 ±1 m
P: 6989 156 I: 3478 338

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 22,2 km kaakkoon, Nilakan länsirannalla, Keiteleen ja Tervon rajalla

Huomiot: Paikalla, rantatöyräällä on vanha Hamulan ja Hautalahden kylien välinen rajamerkki. Rajamerkki on edelleen käytössä Keiteleen ja Tervon rajalla. Rajamerkki on (lähes) ns. isojaon standardin mukainen: 150 x 60 cm kivilatomus jonka keskellä pystykivi.

Kartta s. 61

13 KEITELE HEIKKILÄNNIEMI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: kellarikuoppia, hiilihauta (raudanvalmistus?)

Koordin: N: 7008 300 E: 466 529 Z: 103 ±1 m
P: 7011 237 I: 3466 687

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 2,8 km pohjoiseen, Nilakan itärannalla.
Huomiot: Paikalla on 10 oletettavasti kellarikuoppaa, 2 hiilihautaa ja 1 funktioltaan määrittämätön kuoppa noin 70 x 40 m suuruisella alueella. Kellarikuopat ja yksi hiilihauta sijaitsevat tiiviissä muodostelmassa noin 40 x 10 m alueella. Yksi hiilihauta sijaitsee tästä alueesta noin 40 m kaakkoon ja funktioltaan tunnistamaton kuoppa noin 30 m etelään.

Kellarikuopiksi oletetut kuopat ovat nelikulmaisia, kooltaan 2,5 x 2,5 m - 5 x 3 m, syvyydeltään 1 - 1,5 m, ympärillä maavallit. Muutamaan kuppiaan tehtiin koekuopat sekä kuopan pohjalle että vallille - hiiltä tai esim. havaittavaa podsolimaannosta ei tavattu. Kuopat ovat maatuneita ja sammal- / varpupeitteisiä, millä perusteella ne eivät ole aivan uudenaikaisia, joskaan leikkausten jyrkkyydestä päätellen tuskin myöskään kovin monen sadan vuoden ikäisiä.

Hiilihaudat ovat laakeita kuopanteita, joihin tehdyissä koekuopissa havaittiin vahva hiili- / nokimaakerros. Toinen hiilihautoista sijaitsee kellarikuoppa-alueen itäosassa, tiiviisti kellarikuoppien rajaamalla suppealla alueella, kellarikuoppien sitä leikkaamatta, millä perusteella on mahdollista että se on samanaikainen (ja mahdollisesti samaan toimintaan liittyvä) kuin kellarikuopat.

Funktioltaan määrittämätön kuoppa sijaitsee lounaaseen jyrkähkösti viettävässä rinteessä muinaisen rantatörmän reunalla. Keskellä oleva kuoppa on halkaisijaltaan noin 2 m. Kuopan ympärillä, varsinkin alarinteen puolella on maavallit, paksuudeltaan noin 2 m. Kuopanteen vallille tehdyissä kahdessa koekuopassa havaittiin melko runsaasti huonohkosti palaneen saven kappaleita mutta ei hiiltä / nokea. Kohdalla ei ole luontaista savimaata, joten savi on kuljetettu paikalle ja liittyy johonkin toimintaan, jossa on pidetty tulta (mahdollisesti rakenteisiin)

Lähin vanhoilla kartoilla (1788 isojakokartalla tonttimaata ja talo 1840 I pitäjänkartalla) oleva talo (Kuona) sijaitsee 250 m luoteeseen. Alueen poikki rannansuuntaisesti kulkeva paikoin vahvasti pengerrytetty "kärrypolku" on merkitty pitäjänkarttaan. Nykyinen asutus paikan lähellä on nuorta.

Alue on pääasiassa lounaaseen viettävää hiekkamoreenirinnettä. Puusto pääasiassa mäntyä, koivua ja pienempää pensaikkoa.

Tulkintaa: Alueella ei siis vanhoilla kartoilla ole ollut asutusta tai muuta kartoilla esitettyä toimintaa. Kellarikuopat voivat liittyä kaskitalouteen (esim. nauriskuopat), mutta niitä on harvinaisen paljon suppealla alueella. Se, että toinen kohteen hiilihautoista sijaitsee kellarikuoppien tiukasti ympäröimällä alueella, mutta vaikuttaa täysin ehjältä, voi viitata siihen, että kellarikuopat ja hiilihauta liittyvät tavalla tai toisella samanaikaiseen toimintaan. Nilakan alueelta on tietoja järvimalmin keräämisestä (Ks. Keiteleen - Pielaveden historia I). Em. lähteen mukaan läheinen Kuonan talo olisi saanut nimensä siitä, että sen alueella olisi runsaasti rautakuonaa. (Huom. myös kohteesta 450 m luoteeseen sijaitseva Rutkanniemi - on mahdollista

että nimi tulee "rutnikasta" eli paikasta, jolle järvestä nostettua malmia on kerätty.) On siis mahdollista, että ainakin hiilihaudat sekä kuoppa, josta löytyi palanutta savea, liittyvät raudanvalmistukseen.

Mainittakoon, että samassa inventoinnissa Koutajärven länsirannalta löytyi kellari-kuoppien suhteen varsin samanlainen alue - kohde [26](#) Hetejoki. Kohteessa on vajaa 10 kpl samantyyppisiä kellarikuoppia muutaman kymmenen metrin matkalla. Hiilihautoja tms. tämän kohteen yhteydestä ei kuitenkaan löytynyt.)

Kuopat ja hiilihaudat:

N E selitys

7008332 466522 Kellarikuoppa 5 x 3 m

7008327 466521 Kellarikuoppa 5 x 2,5 m

7008335 466518 Kellarikuoppa 3,5 x 2 m

7008334 466512 Kellarikuoppa 250 x 3 m

7008324 466511 Kellarikuoppa 4,5 x 3 m

7008323 466507 Kellarikuoppa 2,5 x 2,5 m

7008323 466502 Kellarikuoppa 2,5 x 4 m

7008330 466501 Kellarikuoppa 2,5 x 4,5 m

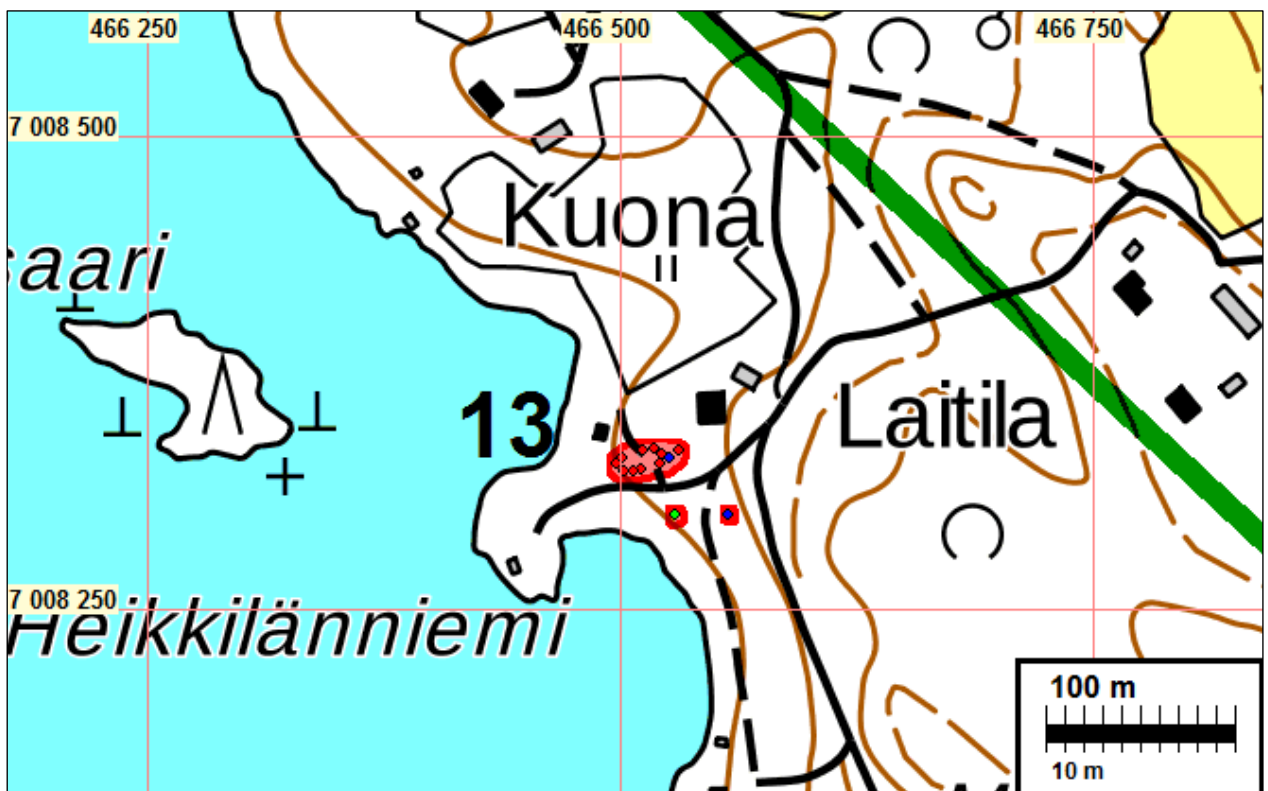
7008327 466498 Kellarikuoppa 2 x 3,5 m

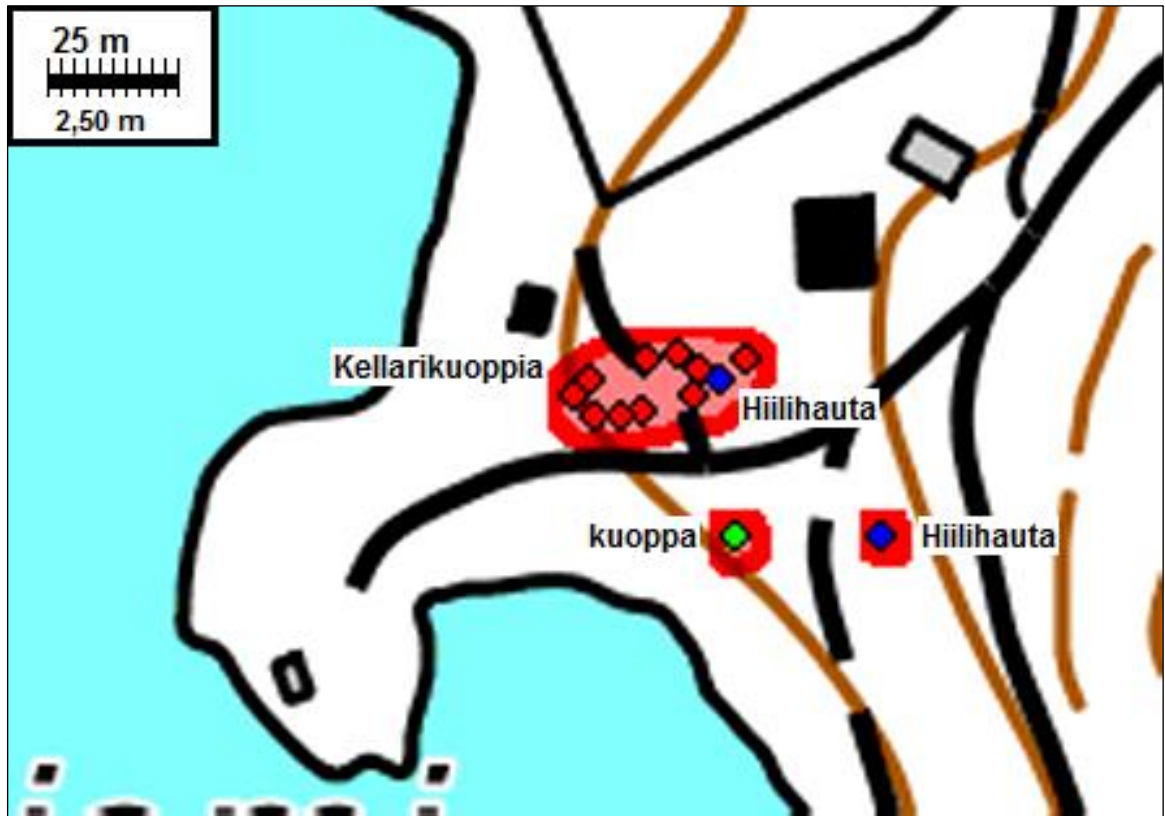
7008334 466531 Kellarikuoppa 4 x 2,5 m

7008300 466557 Hiilihauta 2,5 m

7008330 466526 Hiilihauta 2 x 3 m

7008300 466529 Kuoppa 2 x 1 m + n. 2 m vallit, palanutta savea koekuopista, hiilihauta? 2,5 m halk.

Kuoppa, josta palanutta savea.

Kellarikuoppa

Kellarikuoppa

14 KEITELE ELOSAARI 1

Mjtnnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: hiilihauta

Koordin: N: 6988 032 E: 479 323 Z: 103 ±1 m
P: 6990 961 I: 3479 486

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 21,3 km kaakkoon., Elosaaren itärannalla, Ter-
von rajalta 950 m pohjoiseen.

Huomiot: Elosaaren itärannalta on pyöreähkö hiilihauta, kooltaan noin 4 x 4 m. Hiilihaudan
syvyys on noin 0,9 m. Hiilihaudan pohjalle tehdystä koekuopasta paljastui hiekkai-
nen, vahvan hiilen ja noen sekainen noin 15 sentin paksuinen maakerros.

Kartta s. 50

Hiilihauta

15 KEITELE ELOSAARI 2

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6988 163 E: 479 311 Z: 103 ±1 m
P: 6991 092 I: 3479 474

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 21,1 km kaakkoon, Elosaaren itärannalla, Ter-
von rajalta 1040 m pohjoiseen.

Huomiot: Elosaaren itärannalle, pienessä niemessä sijaitsevan osin lahonneen laavun "pi-
hamaalle" tehtiin kolme koekuoppaa. Yhdestä kuopasta löytyi kolme kvartsi-
iskosta. Iskokset löytyivät maakiven juurelle tehdystä koekuopasta (kohteen keski-
koordinaatti).

Maaperä paikalla on kivinen hiekka. Jokaisesta koekuopasta sammalkerroksen
alta paljastui 5-15 cm:n paksuinen harmaa huuhtoutumiskerros. Sen alla hiekan
väri muuttui vaalean keltaiseksi.

Laavun "pihamaan" ja järven välissä, aivan rantatörmällä, on matala valli. Koe-
kuoppien maannosten perusteella vallia ei ole tehty laavun vuoksi, vaan se on
luontainen. Laavusta kymmenisen metriä etelään vallissa on aukko - vaikuttaisi sil-
tä, että aukkoa on käytetty laavulle kulkemiseen ja ehkä tehty juuri tähän tarkoituk-
seen.

Asuinpaikan laajuus on arvio, mikä perustuu tehtyihin löytöihin ja pienen niemen
topografiaan.

Kartta s. 50

Löytöpaikan maastoa

Löytöpaikka lapin kohdalla

16 KEITELE ELOSAARI 3

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6988 203 E: 479 280 Z: 103 ±1 m
P: 6991 132 I: 3479 443

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

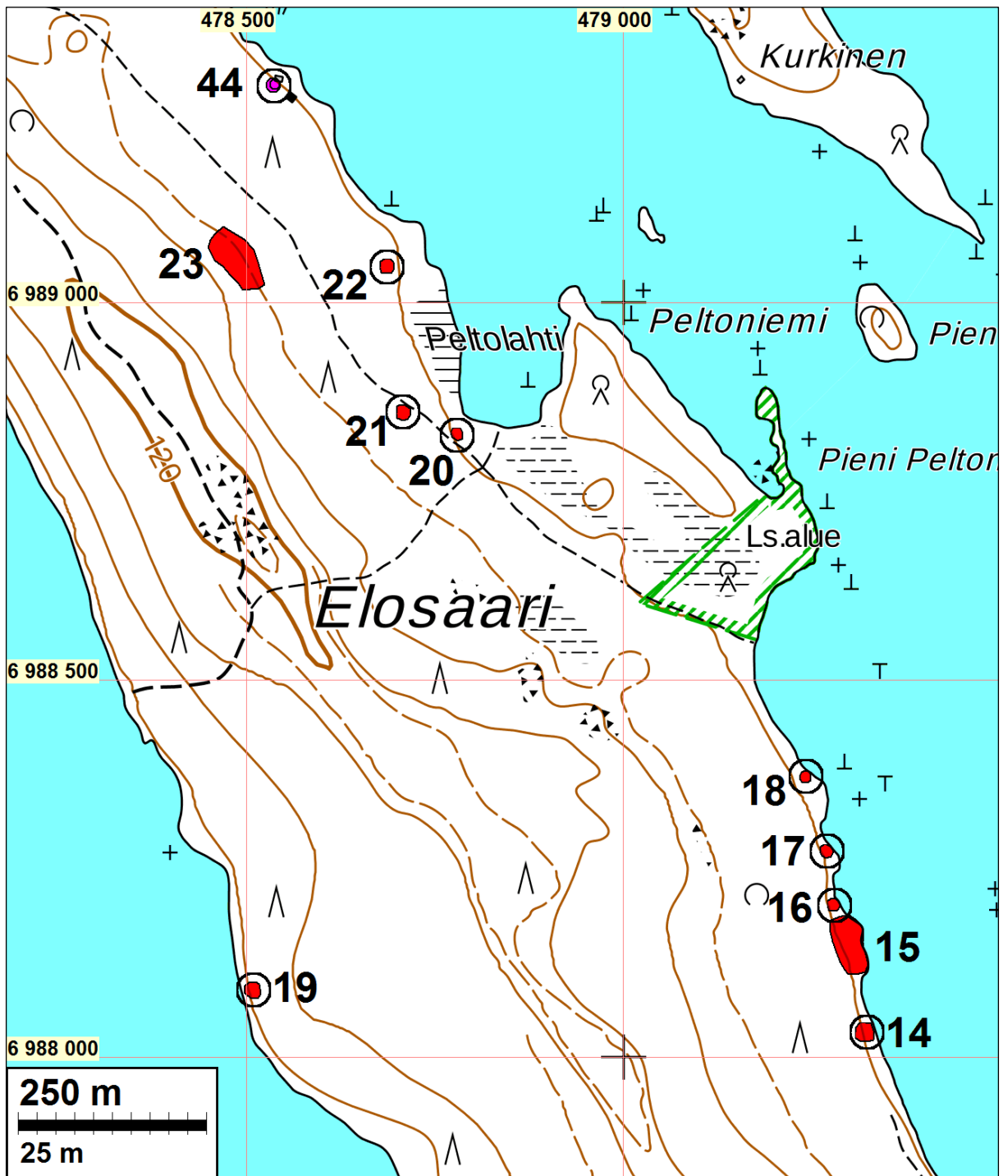
Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 21,1 km kaakkoon, Elosaaren itärannalla

Huomiot: Rantatörmän äärellä on tervahaudan pohja, jonka halkaisija on 11 m. Tervahaudan halssiura on auennut järvelle, joskin suurin osa halssia on tuhoutunut rantatörmän lossaamisen myötä.

Tervahauta on neliömäinen, keskeltä miltei kaksi metriä syvä. Tervahaudan pohjalle tehdystä koekuopasta oli noen ja hiilen sekainen, ainakin 20 cm:n kerros - koekuopasta paljastui paljon myös suurempia hiilen kappaleita (15-20 cm pitkiä).

Kartta s. 50

Elosaaren muinaisjäännökset

17 KEITELE ELOSAARI 4

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6988 274 E: 479 271 Z: 103 ±1 m

P: 6991 203 I: 3479 434

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keitelelen kirkosta 21,0 km kaakkoon, Elosaaren itärannalla
 Huomiot: Rantatörmän äärellä on tervahaudan pohja, jonka halkaisija on 10 m (vallin paksuus noin 2 m). Tervahaudan pohjalla on selkeä noin 1,3 x 1,3 metrin kokoinen painauma - kyseessä lienee tervankeräysastian paikka. Rantatörmän korkeus tervahaudan kohdalla on noin 1,5 metriä ja se on osin sortunut vieden mukanaan osan tervahaudan vallista.

Kartta s. 50

Tervahauta

18 KEITELE ELOSAARI 5

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: hiilihauta

Koordin: N: 6988 372 E: 479 242 Z: 103 ±1 m

P: 6991 301 I: 3479 405

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keitelelen kirkosta 20,9 km kaakkoon, Elosaaren itärannalla
 Huomiot: Rantatörmän äärellä on ehjä, matala ja maljamainen hiilihauta. Pyöreähkön hiilihaudan halkaisija on noin 9 metriä, josta "selkeää" keskiosaa noin 5,5 metriä, loput vallia.

Hiilihaudan pohjalle tehdyn koekuopan perusteella maannos haudan pohjalla on voimakkaan noen ja hiilen sekaista hiekkaa. Kohde tulkittiin hiilihaudaksi halssiuran ja haudan pohjalta puuttuvan keräysastian puuttumisen perusteella.

Kartta s. 50

19 KEITELE ELOSAARI 6

Mjtnnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: hiilihauta

Koordin: N: 6988 088 E: 478 509 Z: 103 ±1 m
P: 6991 017 I: 3478 671

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 20,8 km kaakkoon, Elosaaren keskiosan länsirannalla.

Huomiot: Rantatörmän äärellä on hiilihauta, halkaisijaltaan noin 2 m, ympärillä noin 1 m matala reunavalli. Kuopan pohjalle tehdyssä koekuopassa havaittiin vahva noki- ja hiilikerros. Kohdalla maaperä on soransekaista hiekkaa. Puusto pääasiassa mäntyä.

Kartta s. 50

20 KEITELE ELOSAARI PELTOLAHTI 1

Mjtnnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: hiilihauta

Koordin: N: 6988 826 E: 478 779 Z: 103 ±1 m
P: 6991 755 I: 3478 941

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 20,3 km kaakkoon, Elosaaren keskiosan itärintamalla, Peltolahden lounaispuolella.

Huomiot: Peltolahden pohjukan lounaispuolella, noin 25 m rannasta ja 15 m rantatörmän reunalta lounaaseen on halkaisijaltaan noin 2 m kuoppa, jossa reunavallit. Kuoppaan tehdyssä koekuopassa havaittiin vahva noki- ja hiilikerros, jonka perusteella

kyseessä on hiilihauta. Kohta on hyvin loivasti koilliseen viettävää. Maaperä hiekkaa, puusto mäntyä.

Kartta s. 50

21 KEITELE ELOSAARI PELTOLAHTI 2

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6988 855 E: 478 709 Z: 103 ±1 m
P: 6991 784 I: 3478 871

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 20,2 km kaakkoon, Elosaaren keskiosan itäranalla, Peltolahden lounaispuolella.

Huomiot: 80 m Peltolahden pohjukan itäpuolella sijaitsee halkaisijaltaan 8 metrinen tervahauta (vallin paksuus noin 1,3 m). Tasaisessa mäntymetsässä olevan suppilomaisen tervahaudan syvyys on noin 1,5 m ja sen keskellä on neljän kokoinen kuopane - tervankeräysastian paikka.

Kartta s. 50

22 KEITELE ELOSAARI PELTOLAHTI 3

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6989 048 E: 478 687 Z: 103 ±1 m
P: 6991 977 I: 3478 849

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 20,1 km kaakkoon. Elosaaren keskiosan itärannalla, Peltolahden suun itäpuolella, rannasta 50 m.

Huomiot: Paikalla on laakea hiilihaudan pohja, jonka syvyys on 70 cm ja halkaisija hieman alle 8 metriä. Yhden koekuopan perusteella maalaji hiilihaudassa on noen ja hiilen sekaista hiekkaa.

Kartta s. 50

23 KEITELE ELOSAARI 6

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6989 071 E: 478 491 Z: 107 ±1 m
P: 6992 000 I: 3478 653

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 19,9 km kaakkoon, Elosaaren keskiosassa, itärannasta n. 180 lounaaseen.

Huomiot: Paikalta löydettiin viisi kvartsi-iskosta noin 15 metrin matkalta (koordinaatit osoittavat alueen keskipisteen). Kvartsit löytyivät metsäkoneen urasta, vähäkivisestä hiekasta. Metsäkoneen urat ovat paikalla korkeuskäyrien suuntaisia (luode-kaakko).

Rinne laskee paikalla loivasti itäkoilliseen. Paikalla on heikosti erottuva Muinais-Päijänteen korkein rantatörmä. Sen perusteella paikka ajoittuu noin 5000 eKr. Paikka on laikutusta lukuun ottamatta ehjä.

Kartta s. 50

Asuinpaikan maastoa kuvan etualalla.

. Lapio löytökohdalla. Lounaaseen.

24 KEITELE MAAHERRANNIEMI 2

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: hiilimiilu

Koordin: N: 6999 833 E: 466 560 Z: 124
P: 7002 766 I: 3466 718

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,8 km etelään. Koutajärven eteläosassa sijaitsevan Maaherranniemen länsirannalla.

Huomiot: Maaherranniemi kivikautisen asuinpaikan länsilaitamilla on hiekkakankaalla hiilihaudan jäännös. Matala pyöreä kuopanne, halkaisijaltaan 2 m ja sitä ympäröivät matalat vallit. Kuopan pohjalla maaperässä on runsaasti hiiltä ja nokea. Hiilihauta sijaitsee rannasta 46 m etäisyydellä, saunan pohjoispuolella n 17 m.

Kartta s. 32

Muut kulttuuriperintökohteet**25 KEITELE HIRSIKANGAS**

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7004 071 E: 472 429 Z: 107 ±1 m
P: 7007 006 I: 3472 589

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,3 km itään, Nilakan itäpuolella olevan suolahden pohjukan koillispuolella, lähellä Pielaveden rajaa

Huomiot: Alue, jolta historiallisen ajan asutukseen liittyviä jäännöksiä todettiin, on laajuudeltaan noin 100 x 90 m. Paikka on loivan moreeniharjanteen laella. Puusto on pääasiassa kuusimetsää.

Paikalla on kaksi rakennuksen perustaa. Toisen kokonaismitat ovat noin 8,5 x 4,5 - pisin sivu luoteis-kaakko-suunnassa. Rakennus on noin metrin levyiselle multa-penkille perustettu (moreenia). Vaikuttaa siltä, että rakennus on tehty kahdessa osassa. Ilmeisesti vanhempi osa on kooltaan noin 5 x 4,5 m ja sen pohjoiskulmalla on uuninjäänös, joka sisältää kiviä ja tiiltä. Luoteispäähän on ilmeisesti myöhemmin rakennettu lisäosa, kooltaan noin 3,5 x 4 m.

Edellisestä noin 20 m lounaaseen on kooltaan 5 x 5 m kokoisen rakennuksen perusta, jonka penkki on tehty kivistä ja maasta. Tässä ei todettu uuninsijaa, joten kyse lienee karjasuojasta tms. Lisäksi alueella havaittiin kivetty kaivo, 4 selvää rai-vausröykkiötä (sekä joitakin epämääräisempiä, joita ei dokumentoitu) ja lisäksi 5 matalaa kiviaitaa (kivivallia).

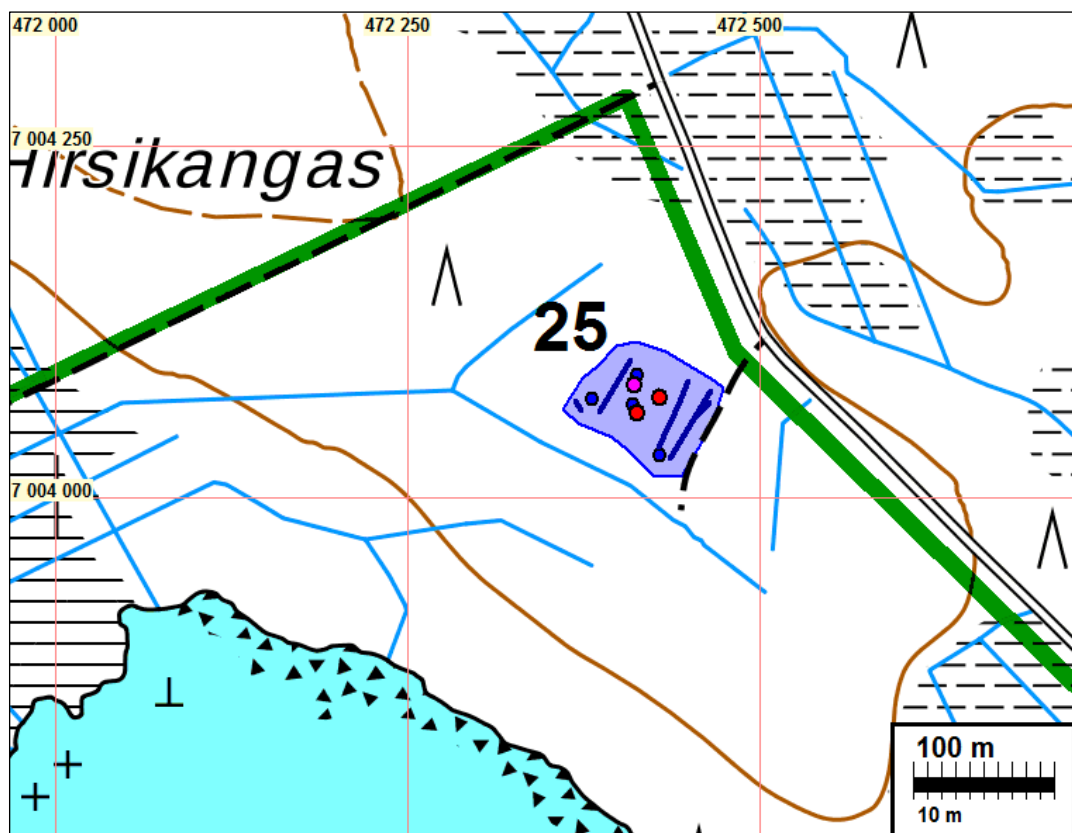
Kohde on varsin hyvin säilynyt ja sikäli edustava. 1840-luvun pitäjänkartalla kohdalla ei ole taloa tai rakennuksia tms. Vuonamon kylän isojakokartat eivät tätä aluetta kuvaa. 1800-luvun parilla yleiskartalla alueella ei ole taloja, ei myöskään v. 1941 yleiskartalla. Vuoden 1973 peruskartalla paikalla on pieni metsittynyt pelto ja lato. Sen perusteella paikka ei ilmeisesti ole kovin vanha (ehkä 1800-1900-lukujen vaihdetta), mutta kyseessä on kuitenkin oletus.

Rakenteiden koordinaatit:

N	E	Selitys
7004071	472429	Rak. perusta, uuni suunnilleen keskellä itäseinustalla
7004060	472413	Rak. perusta 5*5 m ei uunia
7004080	472411	Kivetty kaivo 1,5 m halk.
7004070	472381	Röykkiö 1x2m
7004066	472410	Röykkiö 3 m
7004030	472429	Röykkiö 2,5 m
7004087	472413	Röykkiö matala 4*1,50 m
7004069	472369	Kiviaita

7004062	472373	Kiviaita
7004061	472386	Kiviaita alku
7004098	472408	Kiviaita loppu
7004028	472436	Matala kivivalli alku
7004076	472465	Kivivalli loppu
7004068	472464	Kivivalli alku
7004057	472454	Kivivalli loppu
7004083	472449	Matala kivivalli alku
7004068	472443	kulma
7004036	472428	Kivivalli loppu

Rakennuksenperustat ja kaivo punaisella pallolla, rökkiöt ja kivivallit sinisellä.

26 KEITELE HETEJOKI

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde (S)

Ajoitus: historiallinen

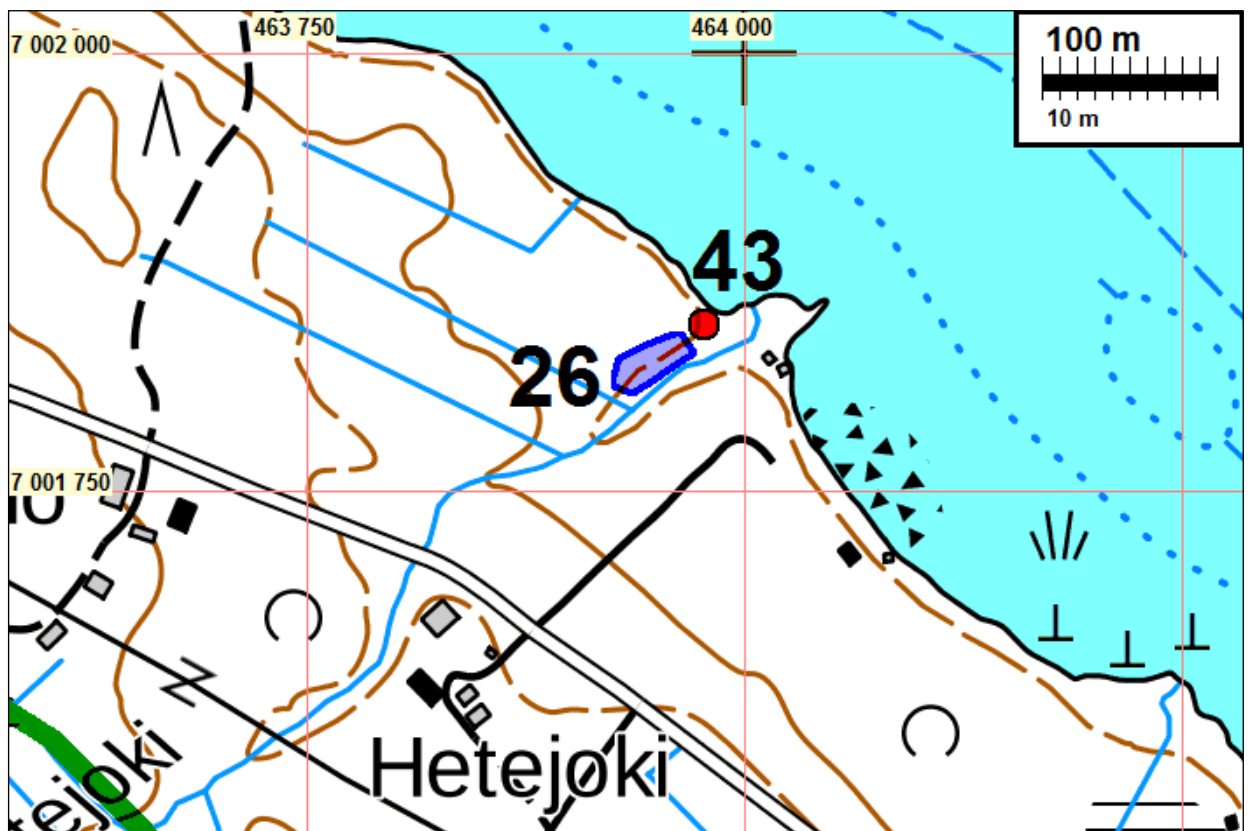
Laji: muu: kuoppia

Koordin: N: 7001 820 E: 463 948 Z: 107 ±1 m

P: 7004 754 I: 3464 105

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

- Sijainti:** Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,1 km lounaaseen. Koutajärven lounaisrannalla, Hetejoen suun luoteispuolella
- Huomiot:** Hetejoen suussa sen luoteisreunalla on pieni hiikkakuoppa. Hiikkakuopan lounaispuolella on jokiuoman törmällä useita (kahdeksan) erikokoisia kuoppia ja kuoppanteita. Isommat saattavat olla kellarin jäänteitä, pienemmät nauriskuoppia tms. Maaperä paikalla on hiekka ja joen luoteisranta on tasaista ja suhteellisen vähäkiivistä. Kauempana joesta maaperä muuttuu kivikkoiseksi. Kuopat vaikuttivat vanhoilta mutta kuitenkin monet ovat suhteellisen jyrkkäseinäisiä ja vain vähän sortuneita. Lähin vanha talo on 1840-luvun pitäjänkartalle merkitty Hetejoen talo 230 m lounaaseen. Vanhemmissa kartoissa lähellä ei ole taloja. Kuoppajäännöksen ajoitus ja funktio ovat epäselvät. Ne voisivat ehkä liittyä alueella harjoitettuun raudanvalmistukseen – mistä ei kuitenkaan saatu todisteita. Samantapainen kohde havaittiin Vuonamonlahden itärannalla, kohde [13](#).

Kuoppia puro-uoman töyräällä

27 KEITELE KIRKKONIEMI

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: maatalous: röykkiö

Koordin: N: 6986 522 E: 4777 79 Z: 105 ±1 m
P: 6989 450 I: 3477 942

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,1 km lounaaseen. Koutajärven lounaisrannalla, Hetejoen suun luoteispuolella

Huomiot: Paikalla on vanha talo pihapiireineen, nyt ilmeisesti vapaa-ajan käytössä. Ympäriällä on metsittyä peltoa. Millekään vanhoille 1700-1800 lukujen kartoille ei paikalle ole taloa merkitty. Vuoden 1973 peruskartalla paikalla on Kirkkoniemen talo, jonka päärakennus on siis yhä pystyssä. Vuonna 1973 rakennusta ympäröi vielä pellot

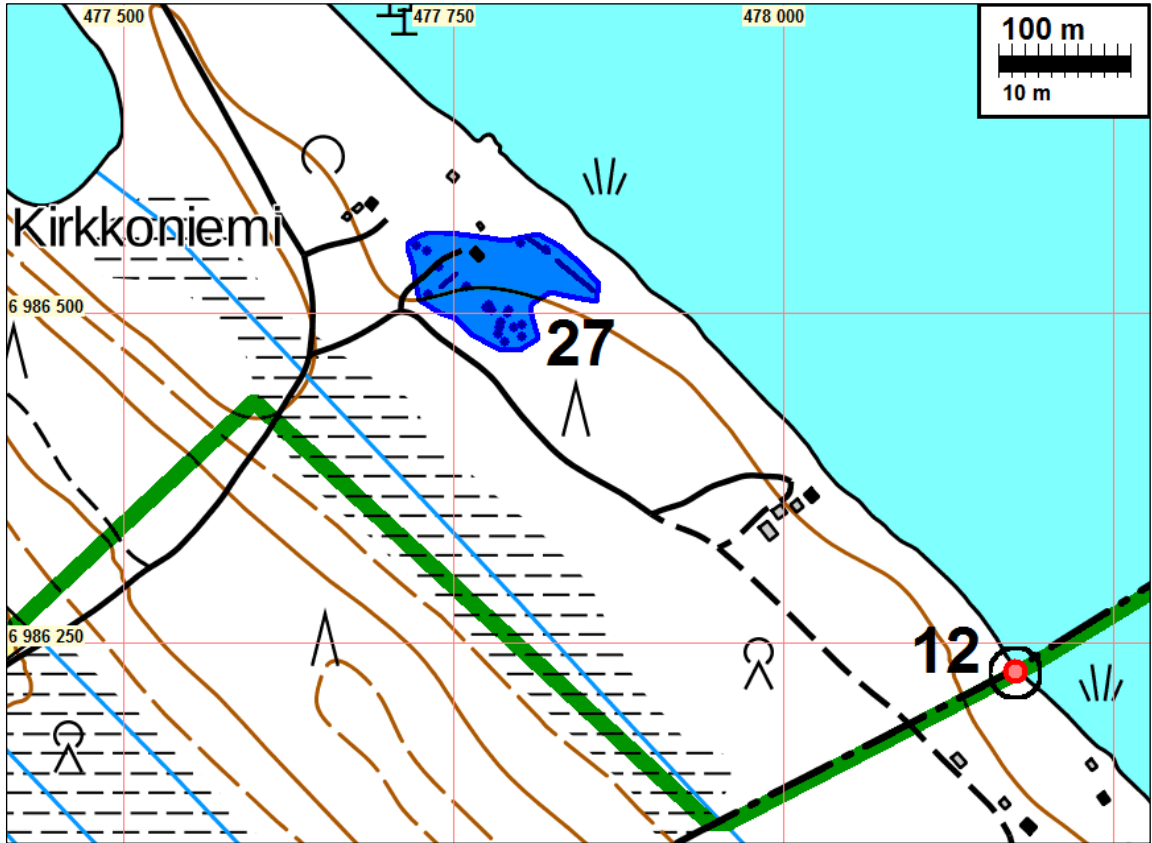
mutta v. 1990 kartassa ei. Raivausröykkiöt ja aidat ovat siis peräisin 1800-l lopulta - 1900-luvun alkupuoliskolta. Kyseessä ei ole muinaisjäänös, mutta raivausjäänökset voi suojella tarvittaessa tai haluttaessa kaavoituksen keinoin ns. muuna kulttuuriperintökohteena.

Rakenteet (rr = raivausröykkiö ja koko metriä)

N	E	Selitys
6986478	477789	Rr 8*3
6986484	477784	Rr 250
6986489	477785	Rr 3*2
6986493	477786	Rr 4*2
6986500	477791	Rr 3*2
6986502	477792	Rr 2*1
6986506	477777	Rr 3*2
6986504	477775	Kivivalli 1*4
6986502	477779	Rr 2
6986489	477796	Rr 2
6986491	477802	Rr 2
6986482	477802	Rr 3*2
6986548	477820	Kivivalli 5*2
6986553	477801	Rr 9*4
6986535	477739	Rr
6986520	477760	Rr 2
6986547	477730	Rr 3
6986551	477722	Rr 3*6
6986514	477731	Rr
6986546	477822	Kivivalli alkaa
6986557	477806	Kivivalli loppu
6986520	477740	Kivivalli alkaa
6986530	477752	Kivivalli loppu
6986517	477856	Kiviaita alkaa
6986540	477828	Kiviaita loppu

Kiviaitaa

Kivallia, alla raivausröykkiö

28 KEITELE HAMULANNIEMI TORP

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torpanpaikka ja raivausröykkiö

Koordin: N: 6990 616 E: 474 821 Z: 105 ±1 m

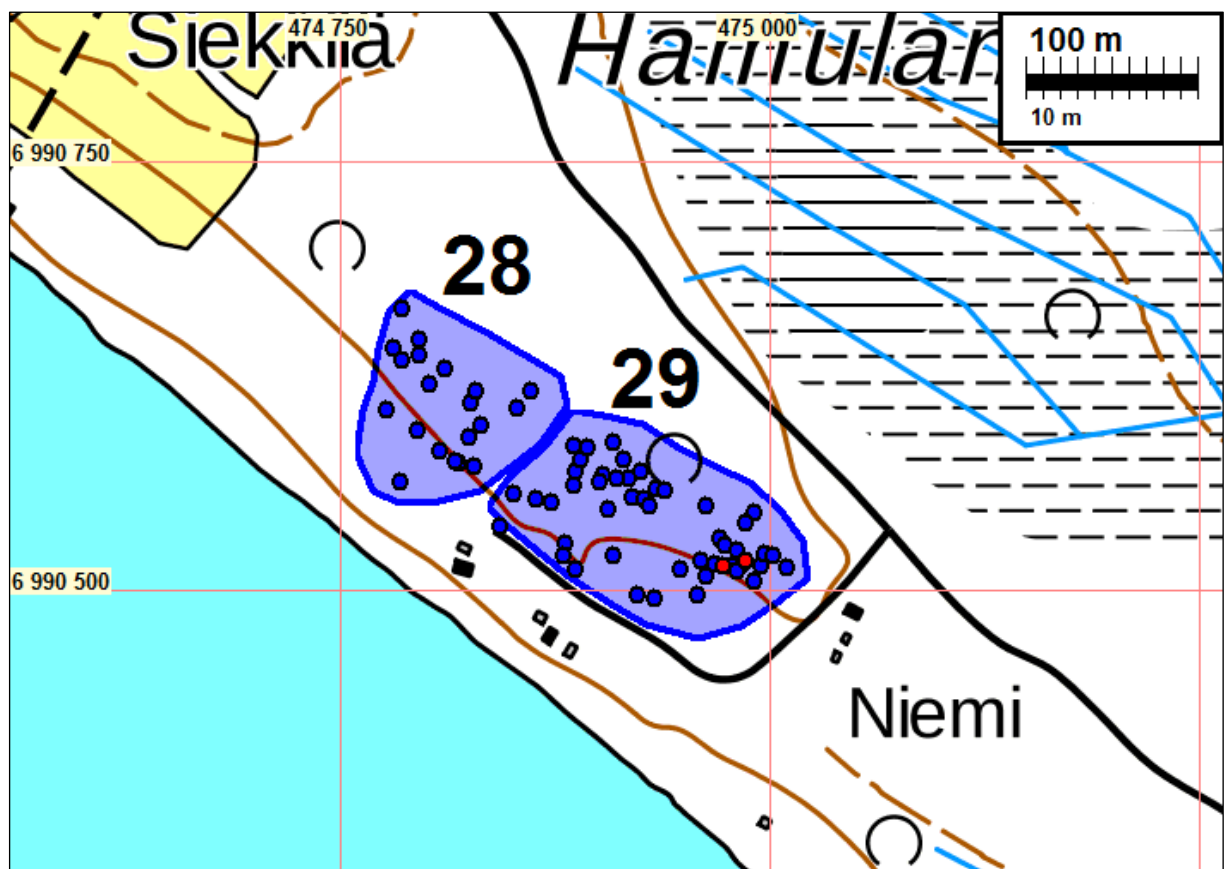
P: 6993 546 I: 3474 982

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 16,7 km etelään.

Huomiot: Torpat on merkitty v. 1788 isojakokartalle ja ne paikantuu melko hyvin. 1840-luvun pitäjänkartalla torppia ei enää ole. Samoin myöhemmillä kartoilla alueelle ei ole rakennuksia merkitty. Alueella on kymmeniä raivausröykkiöitä. Niistä ei voinut erottaa uunin tai kiukaan jäännettä, joten eksakti torpanpaikka on paikantamatta.

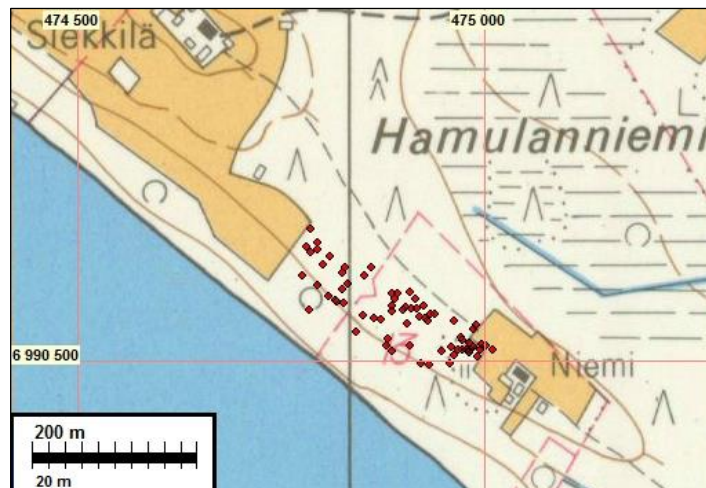
Paikan luoteispuolella on metsittynyttä vanhaa peltoa, joka on jossain vaiheessa raskaasti raivattu. Rantatörmällä on korkeita kivi- ja maakasoja, jotka ilmeisesti ”pillarilla” työnnetty metsää raivattaessa. Vaikuttaa myös siltä, että raivausröykkiöitä on tuolloin tuhoutunut eli että niitä olisi ollut myös luoteisempaa mitä nyt jäljellä. Samoin vanha v. 1772 torpanpaikka on ollut aivan alueen luoteisosassa ja se on mahdollisesti sijainnut pelloksi raivatulla alueella.

Raivausröykkiöt sinisellä pallolla, saunan raunio ja mahdollinen pihatanner punaisella.

Vas. ote v. 1772 isojakokartasta, johon päälle piirretty punasin palloin alueella havaitut raivausröykkiöt. Oikealla ote 1840-luvun pitäjänkartasta. Siinä tällä kohden merkitty kaksi punaisella rajattua aluetta (tonttimaita?)

Ote peruskartasta v. 1973. Päälle piirretty punaisin palloin alueella havaitut raivausröykkiöt.

Kasvillisuuden ja kunnan peittämä vanha raivausröykkiö

Kasvillisuuden ja kunnan peittämä vanha raivausröykkiö

29 KEITELE HAMULANNIEMI SOLDATS TORP

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: torpanpaikka ja raivausröykkiö

Koordin: N: 6990 564 E: 474 926 Z: 105 ±1 m
P: 6993 494 I: 3475 087

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 16,8 km kaakkoon.

Huomiot: Torpat on merkitty v. 1788 isojakokartalle ja ne paikantuva melko hyvin. 1840-luvun pitäjänkartalla torppia ei enää ole. Samoin myöhemmillä kartoilla alueelle ei ole rakennuksia merkitty. Alueella on kymmeniä raivausröykkiöitä. Niistä ei voinut erottaa uunin tai kiukaan jäännettä, joten eksakti torpanpaikka on maastosta paikantamatta. Joskin kohdassa N 6990514 E 474973 on tasanne ja tanner joka mm. kasvillisuuden perusteella vaikuttaa vanhalta pihamaalta. Sen länsireunalla on hirsisen saunan raunio kohdassa N 6990517 E 474986, joka on merkitty v. 1973 peruskarttaan (s.).

Kartta s. 62

Alueen maastoa.
keskellä taustalla
raivausröykkiö

Raivausröykkiö

Mahdolliset muinaisjäännökset

30 KEITELE HEIKILÄ

Mjtunnus:

Status: mahdollinen muinaisjäännös (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka

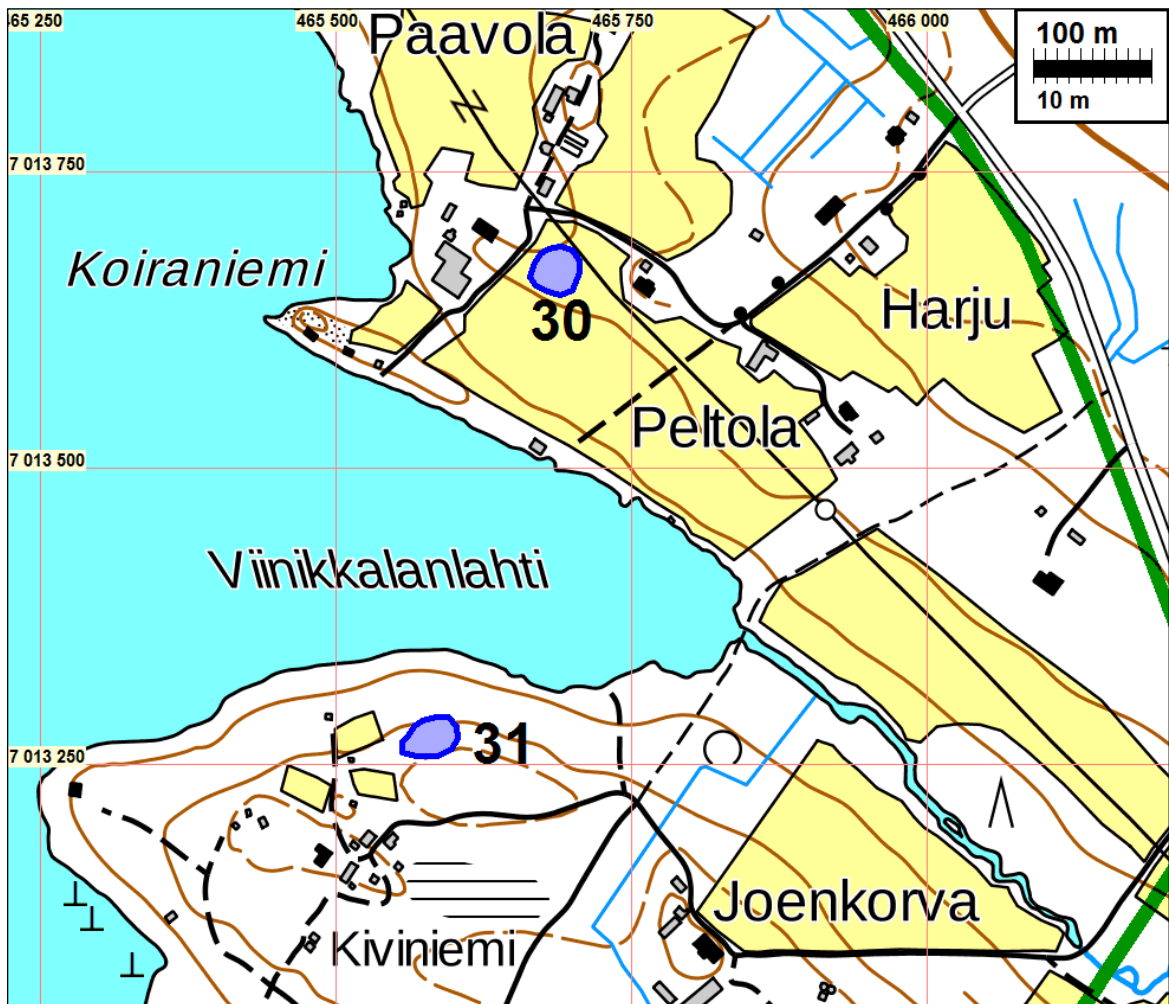
Koordin: N: 7013 669 E: 465 688 Z: 110 ±1 m
P: 7016 608 I: 3465 845

Tutkijat: Tiainen & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 8,3 km pohjoiseen, Vuonamonlahden itärannalla.

Huomiot: Kohde on kesannolla olevaa peltoa / laidunmaata. Rakennusten jäänteitä ei maanpinnan päällä ole säilynyt.

Heikilän vanha talonpaikka paikantuu tälle kohdin v. 1831 (kartoitus v. 1778) Viinikkalan kylän isojakokartalta (D29:9/1), jossa talo B. 1840-luvun pitäjänkartta tällä kohden repeytynyt mutta vaikuttaa siltä että paikalla ei ole tuolloin ollut taloa. Paikka on mahdollisesti autoitunut jo 1800-luvun alussa. Paikka on nyt peltoa. Vanha talonpaikka sijaitsee rajauksen sisällä. Paikalla käytäessä pelto oli nurmella eikä siitä saatu asutukseen liittyviä havaintoja.

Vanhan tontin pohjois-koillispuolelta kaakkoon.

31 KEITELE KIVINIEMI

Mjtunnus:

Status: mahdollinen muinaisjäännös (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: soldats torp

Koordin: N: 7013 274 E: 465 588 Z: 110 ±1 m
P: 7016 213 I: 3465 745

Tutkijat: Jussila 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 7,9 km pohjoiseen, Vuonamonlahden itärannalla
Huomiot: V. 1831 isojakokartalla (kartoitus 1778) paikalla on sotilaan torppa. 1840-luvun pitäjänkartalla paikka on autio samoin myöhemmissä kartoissa. 1973 peruskartalla sijoittuu pienen peltolohkon reunalle. Paikka kartan ja ilmakuvan perusteella edelleen autio ja metsää. Paikkaa ei ole tällä kohdalla tarkastettu. Torppa on sijainnut kartalla esitetyn rajauksen sisällä.

Kartta s. 66

32 KEITELE FINNI B

Mjtunnus:

Status: mahdollinen muinaisjäännös (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6999 506 E: 466 762 Z: 125 ±1 m
P: 7002 439 I: 3466 920

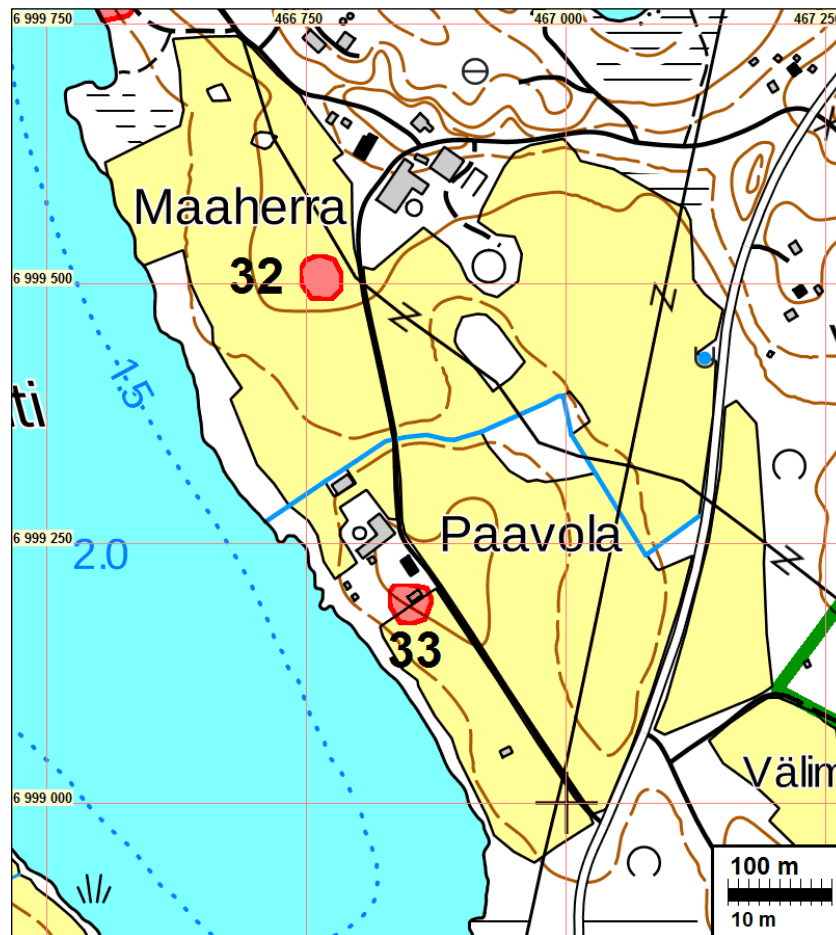
Tutkijat: Jussila & Sepämaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 6,1 km etelään, Koutajärven eteläpään itärannalla.

Huomiot: Finni B talo paikantuu v. 1778 isojakokartalta parin kymmenen metrin tarkkuudella nykyisen Maaherran talon tilakeskuksen lounaispuoliselle pellolle. 1840-luvun pitäjänkartalla talo vaikuttaisi olevan samalla paikalla. Pelto oli paikalla käytössä sängellä mutta sen pintaa saattoi välttävästi havainnoida. Paikalle tehtiin nelisen koekuoppaa kohdille jossa maa näytti tummemmalta ja kohdille jossa isäntä muisteli tummaa pellon pintaa havainneensa. N. 30 m pohjoiseen siitä paikasta mihin talo paikantuu isojakokartalta oli pellon kyntökerroksessa tummaa maata. Koekuopassa kyntökerroksen alainen koskematon maa oli kuitenkin kaikkialla täysin puhdasta, vaalea hienoa hiekkaa tai hietää.

peltoa missä
vanha tonttimaa
on sijainnut. Koil-
liseen.

Vas: peltoon, alueelle jossa olisi sijainnut vanha tonttimaa, tehty koekuoppa. Muokkauskerroksen alla täysin koskematon hienohiekkainen-hietainen pohjamaa.

33 KEITELE FINNI A

Mjtunnus:

Status: mahdollinen muinaisjäännös (S)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6999 194 E: 466 850 Z: 125 ±1 m
P: 7002 127 I: 3467 008

Tutkijat: Jussila & Sepämaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 6,4 km etelään, Koutajärven eteläpään itäranalla.

Huomiot: Finni A talo paikantuu v. 1778 isojakokartalta parin kymmenen metrin tarkkuudella nykyisen Paavolan talon eteläkaakkoispuolelle, osin pihamaalle osin pellolle. Paikalle ei tehty koekuoppia ja pelto oli nurmella, joten tarkempia havaintoja ei saatu. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että vanha talonpaikka on rakentamattomalla alueella. Taloa ei ole merkitty 1840-luvun pitäjänkartalle, joten se on autoitunut ennen sitä ja nykyinen tilakeskus on myöhempi.

Kartta s. 68

Vanha tonttimaa taustalla pihakuusikon ja pellon reunaman tienoilla. Pohjois-luoteeseen.

34 KEITELE TOSO

Mjtunnus: 1000015210
Status: mahdollinen muinaisjäännös (S)

Ajoitus: historiallinen
Laji: hautapaikat: hautasaaret

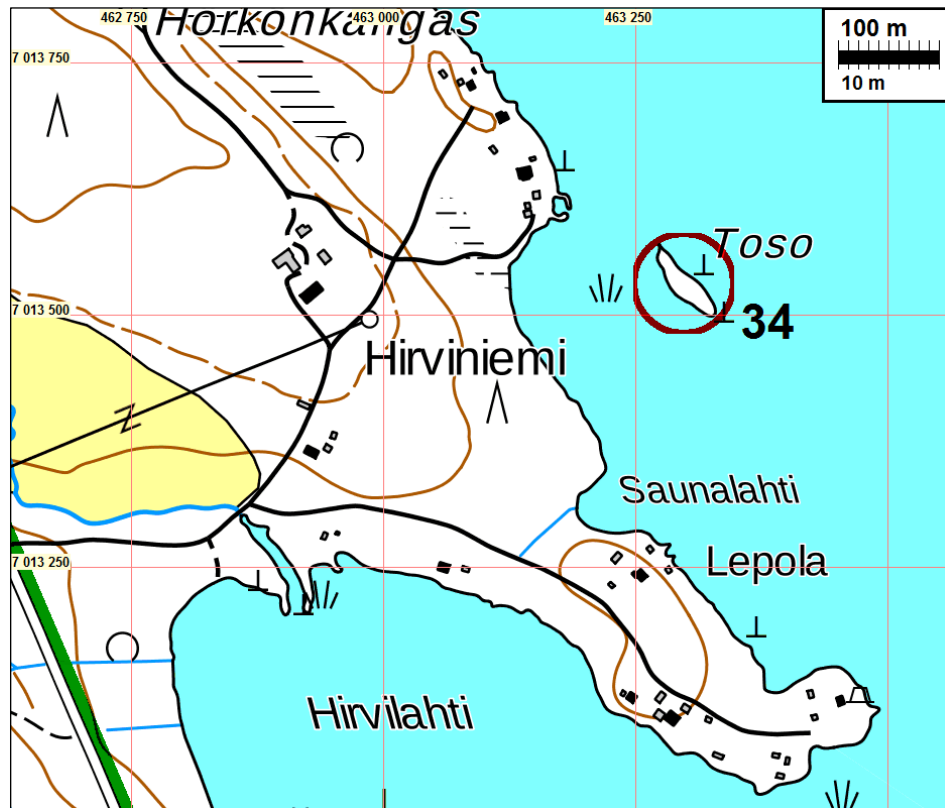
Koordin: N: 7013 526 E: 463 306
P: 7016 465 I: 3463 462

Tutkijat: Jouko Aroaho ja Olli Soininen 1991.

Sijainti: Keiteleen kirkosta 8,7 km luoteeseen, pieni saari Vuonamonlahden länsirannan kupeessa

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Perimätiedon mukaan Vuonamonlahden Toson saareen on 1900-luvun alussa haudattu ihmisiä.

Pieni matala saari Hirviniemen kupeessa. 1700-l lopun isojakokartalla ei saarella mitään merkintää. Saari on pieni ja kapea, moreeniharjanne. Saarella ei havaittu silmänvaraisessa tarkastelussa hautaukseen viittaavaa (kuopanteita tms.), mutta ei ole mahdotonta, etteikö saarella olisi voinut olla tilapäishautauksia. Kuitenkin epäilyttää, miksi sinne olisi 1900-luvun alussa ihmisiä haudattu.

Vas: ote isojakokartasta 1830 (kartoitus 1778), sekä sen selitysosasta. Oik saaren keskeltä kaakkoon.

Löytöpaikat**35 KEITELE KIVIHARJU**

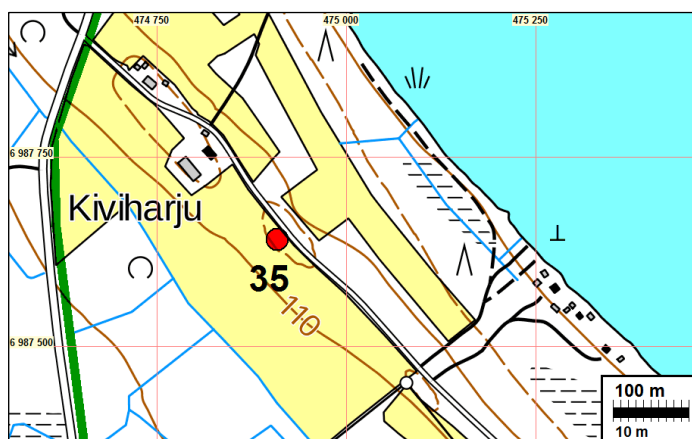
Mjtunnus: 1000015228
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

Koordin: N: 6987 641 E: 474 909 Z: 110
 P: 6990 569 I: 3475 070

Tutkijat: Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Keiteleen kirkosta 18.8 km eteläkaakkoon.
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Ristinuija (KM 8168) löytyi Kiviharjun (nyk. Taivalharju) tilan eteläpellosta. Löytäjän pojanpoika näytti löytöpaikan, joka on talosta noin 110 m kaakkoon olevalla pellolla. Löytöpaikka oli loiva kumpare, jonka yli kulkee nyt Ylölään johtava paikallistie. Pelto oli tarkastushetkellä heinällä.

Jussila & Sepänmaa 2016: Pelto oli nurmella paikalla käytäessä. Uusia havaintoja ei saatu. Lähialueen maaston tarkastelussa ei havaittu mainittavaa.

36 KEITELE KOTIAHO

Mjtunnus: 1000015221
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

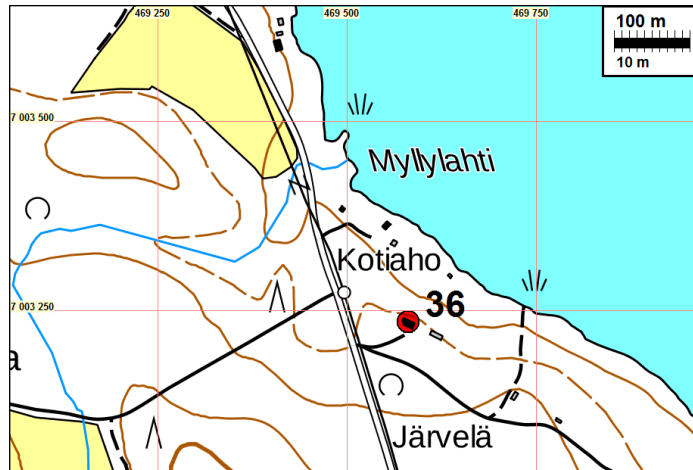
Koordin: N: 7003 235 E: 469 581 Z: 112,5
 P: 7006 170 I: 3469 740

Tutkijat: Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Keiteleen kirkosta 3,2 km kaakkoon.
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Tuura (KM 21506) löytyi toisen samanlaisen kanssa Kotiahon tilalta rakennuskaivannon pohjalta. Alkuperäisen tiedon mukaan esineet oli-

sivat olleet 1,5 m syvyydessä, mutta on myös mahdollista, että ne olivat talon paikalla olleessa kiviroykkiössä. Alueelta löytyi tarkastuksessa kaskiraunioita.

Jussila & Sepänmaa 2016: Paikalla nyt pihamaata ja koivikkometsää ja heinittynyttä maastoa. Viljelyraunioita ei havaittu. Lähialueen maasto on hyvin koivikkoista, sen sijaan muutama sata metriä pohjoiseen-lounaaseen maaperä on hiekaista ja vähäkivisempää. Olisiko kyseessä sekundaarinen löytöpaikka?

37 KEITELE LAITILA

Mjtunnus: 1000015231
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

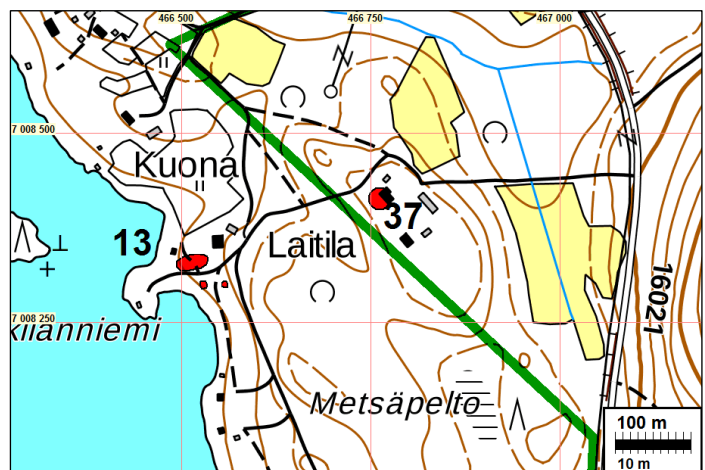
Koordin: N: 7008 413 E: 466 762 Z: 117,5
 P: 7011 350 I: 3466 920

Tutkijat: Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Keiteleen kirkosta 3 km pohjoiseen.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Tasatalta (KM 2023:73) löytyi 1875 Laitilan talon peltoa kynnettäessä. Tila sijaitsee kivikkoisella moreenikumpareella, jonka lounaispuolella on hiekkakangas. Alue on vanhaa kaskipeltoa. Todennäköisin löytöpaikka on tilan lännenpuoleinen pelto. Tarkastettaessa pellot olivat heinällä.

Jussila & Sepänmaa 2016: 1840-luvun pitäjänkartalla talon pellot ovat talon luoteis-, pohjois- ja itäpuolella. Etelä-lounaispuolella ei peltoja ole ollut (eri kylää). Lähialueen rannan tuntumaa tarkasteltaessa maastossa, emme havainneet so-

pivia paikkoja kivikautisille asuinpaikoille.

38 KEITELE PIIKKINIEMI

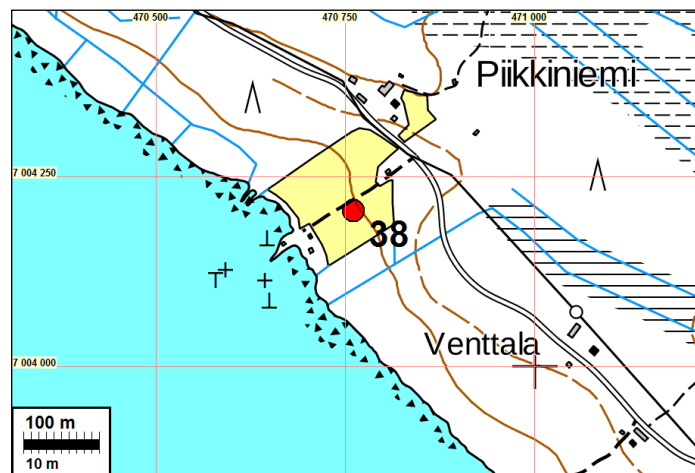
Mjtunnus: 1000015229
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

Koordin: N: 7004 205 E: 470 761 Z: 105
 P: 7007 140 I: 3470 920

Tutkijat: [Oiva Keskitalo 1970 tarkastus](#). Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Keiteleen kirkosta 3,4 km itäkaakkoon.
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri (Soininen 1991): Itäkarjalainen tasataltta (Keiteleen koti-seutumuseo) löytyi 1970 rantapellosta, Piikkiniemen talosta noin 180 m etelään. Esine on löytynyt loivasti Nilakan Vuonamonlahteen viettävästä pellostä, lähes keskeltä peltoa. Havaintomahdollisuudet tarkastuksen aikana olivat huonot.

Jussila & Sepänmaa 2016: Paikka peltona ja nurmella. Uusia havaintoja ei saatu.

39 KEITELE PITKÄLÄ

Mjtunnus: 1000015236
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

Koordin: N: 7009 213 E: 464 473 Z: 107,5
 P: 7012 150 I: 3464 630

Tutkijat: Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Keiteleen kirkosta 4,6 km luoteeseen.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kourutaltilta (KuM 6035) on löytynyt Pitkälän talon pihapellosta, hiekkaisesta maasta ruokamultakerroksesta. Pellossa on tavattu myös palomaata. Tarkastushetkellä tilan pellot olivat heinällä.

Jussila & Sepänmaa 2016: Alueen pellot olivat ummessa. Alueen eteläpuoleisessa metsittyneessä maastossa emme havainneet mainittavaa.

40 KEITELE RANTALA

Mj tunnus: 239040001
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: rautakautinen
 Laji: löytöpaikka

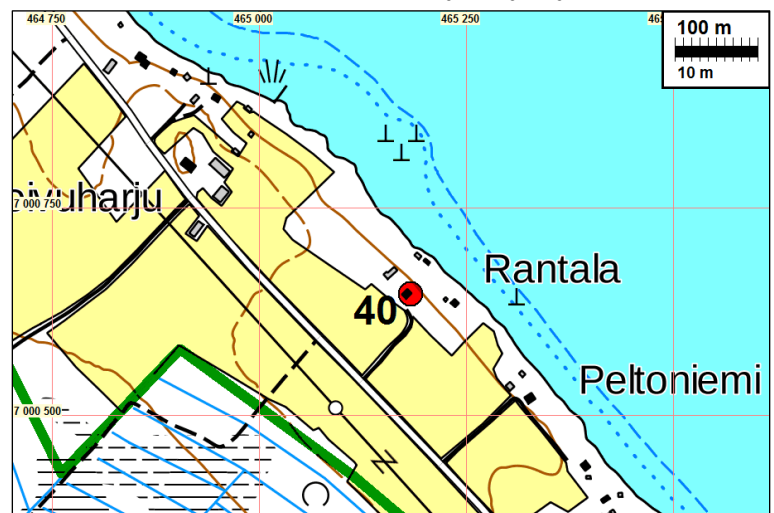
Koordin: N: 7000 646 E: 465 183 Z: 125
 P: 7003 580 I: 3465 340

Tutkijat: Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,4 km etelään.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Piinkappale (KM 29115) tullut esille Rantalan talon (RN:o 3:59, omistaja Meeri Jaakkola) kaakkoispuolella olevasta pellostä. Paikalla on myös tiiltä, lasia ym. Rantalan talon pellostä on vuonna 1904 löydetty myös rautakautinen rannerengas (KM 4340:46)

Jussila & Sepänmaa 2016: Alue on tasais- ta peltoa ja Rantalan talon ympärillä hoi- dettua pihamaata. Pellot olivat ummes- sa paikalla käytässä eikä mitään uusia havaintoja saatu.

41 KEITELE SELKÄMÄ

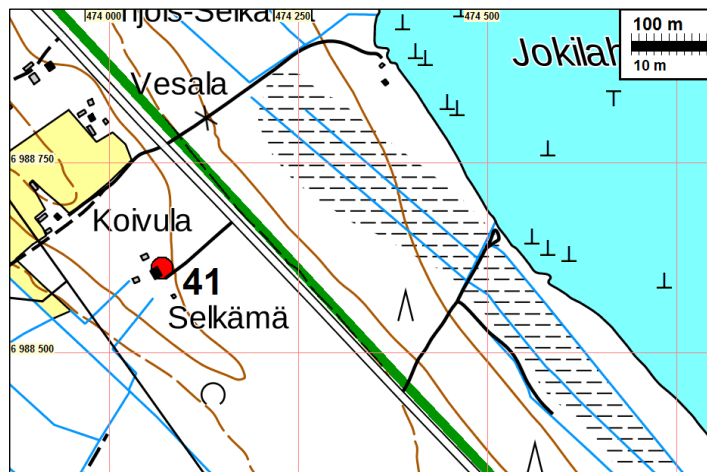
Mjtunnus: 1000015224
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

Koordin: N: 6988 611 E: 474 070 Z: 110
 P: 6991 540 I: 3474 231

Tutkijat: Olli Soininen 1991 inventointi

Sijainti: Keiteleen kirkosta 17,8 km eteläkaakkoon.
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Keiteleen kotiseutumuseossa oleva pohjalainen tasataltta on löytynyt Selkämön (nyk. Pellonpää) tilan pellosta muokkaustöiden yhteydessä. Tila sijaitsee hiekkaisella harjanteella, joka laskee loivasti Pienen Nilakan Jokilah-teen. Tarkastushetkellä pellot olivat kesannolla.

Jussila & Sepänmaa 2016: Selkämän talon Nilakan puolella maasto on hyvin kivikkoista ja osin kosteaa metsää, emmekä havainneet alueella kivikautiselle asuinpaikalle sopivaa maastoa.

42 KEITELE HIEKKARANTA

Mjtunnus:
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytö

Koordin: N: 7000 529 E: 467 154
 P: 7003 463 I: 3467 312

Tutkijat: Eero Siikanen 2008 irtolöytö, Jussila & Sepänmaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,1 km etelään.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Korvakenuijan teelmä (KM 37623) löytyi 60-luvulla rantapellosta, kankaanreunasta, muokkaustöissä. Löytöpaikaksi ilmoitettiin Hiekkarantalonsien ja järven välinen pelto.

Jussila & Sepänmaa 2016: talon isäntä kertoi esineen löydetyn nykyisestä puutarhasta talon läheltä. Alue on hoidettua pihamaata. Pihan etelä-lounaispuolella missä on vanhaa peltoa, maasto on nyt käsiteltyä ilmeisesti myös peltomultaa kuorittu. Maaperä on hienoaineksista. Emme havainneet avoimissa maastonkohdissa mitään esihistoriaan viittaavaa. Aiemmat koordinaatit on korjattu talon pihalle.

Talon eteläpuolista muokattua maastoa, länteen.

43 KEITELE HETEJOKI 1

Mjtunnus:

Status: löytöpaikka

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: löytö

Koordin: N: 7001 845 E: 463 982 Z: 122 ±1 m
P: 7004 779 I: 3464 139

Tutkijat: Jussila & Sepämaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 5,0 km lounaaseen, Koutajärven itärannalla.
 Huomiot: Koutajärveen laskevan Hetejoen (pieni puro, mutta syvä ja leveä uoma) suun pohjoispuolella on ollut hiekkamaaperäinen pieni kumpare joka nyt suurimmaksi osaksi on kaivettu pois. Kumpareen etelä-länsipuoli on pieni hiekkakuoppa. Pieni, muutamman neliön ala kumpareen itäreunaa on jäljellä, Siihen tehdystä kuopasta tuli pari selvää kvartsi-iskosta. Luontaista kvartsia ei alueella havaittu. Maaperä on hiekkaa. Lähistölle, metsään tehdyissä koekuopista ei havaittu mitään mainittavaa. Länsipuolella on jokiuoman törmällä erilaisia historiallisen ajan kuoppia (kohde [26](#)). On mahdollista, että jokisuussa on ollut pienialainen esihistoriallinen asuin- tai leiri-paikka joka on hävinnyt hiekanotossa.

Kartta s. 58

Vanhan hiekkakuopan koillispuoleista kumpareta, mistä kvartsilöytö

44 KEITELE ELOSAARI 7

Mjtnunnus:

Status: löytöpaikka

Ajoitus: esihistoriallinen

Laji: löytö

Koordin: N: 6989 289 E: 478 538 Z: 105 ±1 m
 P: 6992 218 I: 3478 700

Tutkijat: Tiainen & Sepämaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 19,8 km kaakkoon, Elosaaren koillisrannalla.

Huomiot: Elosaaren itärannalla olevan Peltolahden pohjukasta n. 480 m pohjois-luoteeseen on rannassa kesämökki. Mökin luoteispuolelta löytyi selkeä kvartsi-iskos. Mökin pihaa oli laajalti kuorittu pintakasvillisuudesta, joten alueella pystyi tekemään ns. pintapöimintää kattavasti. Mökin piha-alueelta, eikä kauemmas mökistä tehdyistä koekuopista ei saatu lisähavaintoja esihistoriallisista aktiviteeteista.

Kartta s. 50

Löytö lapion kohdalta.

45 KEITELE INGINSAARI NAAKKANIEMI

Mjtnnus:

Status: löytöpaikka

Ajoitus: esihistoriallinen

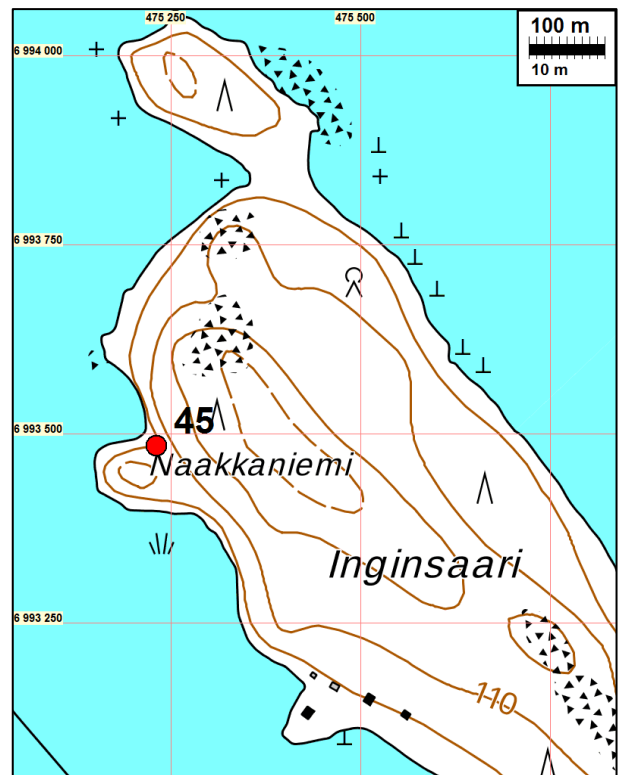
Laji: löytö

Koordin: N: 6993 484 E: 475 231 Z: 105 ±1 m
P: 6996 415 I: 3475 392

Tutkijat: Tiainen & Sepämaa 2016 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Keiteleen kirkosta 14,4 km kaakkoon. Inginsaaren pohjoisosan länsirannalla olevan niemekkeen pohjoistyvestä.

Huomiot: Paikalle tehtiin useita koekuoppia joista yhdestä löytyi selkeä kvartsi-iskos

Muita havaintoja

Nilakan Salmensaaren eteläpuolella, melkein Salmensaassa kiinni on pieni saari nimeltä Hopeasaari (N 7003989 E 469554). Sinne kerrotaan haudatun hopea-aarteen. Kävimme saarella metallinilmaisimen kanssa. Sai on hyvin kivikkoinen ja metallinilmaisim antaa siellä jatkuvaa häiriösignaalia. Mitään aarteeseen viittaavaa ei kuitenkaan tavattu. Saarta on penkonut metallinilmaisimen kanssa aiemmin arkeologi Antti Krapu (keskustelimme siitä Kravun kanssa puhelimitse).

Nilakan Salmensaaren eteläpuolella, manteleen rannassa on vanhaan hiekkamaaperäiseen rantatörmään tehty kellarikuoppa (N 7003889 E 469363). Kuopan vieressä, sen molemmin puolin on asutusta ja kuoppa vaikutti suhteellisen nuorelta. Emme katsoneet sitä suojelukohteeksi.

Hamulassa, kaava-alueen eteläpäässä, Nilakan Tukiaisselän etelärannalla, Hanhiniemen talon kaakkoispuolella, Hanhipuron luoteispuolella on rannassa kaksi kivilatomusta (N 6987115 E 475742), isompi ja pienempi. Niiden vieressä on vajan raunio ja rannassa laitusrakennelmien jäänteitä. Latomukset ovat pienehkällä erillisellä tontilla. Emme katsoneet niitä suojelukohteeksi.

Aivan kaava-alueen eteläpäässä, Kirkkonie-
men tyvessä, Kirkkolahden pohjukan itäpuolel-
la, rannasta 50 m etäisyydellä on kiviaitamai-
nen kivilatomus (N 6986621 E 477551). Se on
rantaan menevän (ilmeisen vanhan) polun vie-
ressä. Lähellä on mökkejä ja vanha talonpaik-
ka ([kohde 27](#), Kirkkonieniemi) ja kivilatomus –
joka samanlainen kuin edellinen Hanhiniemes-
sä havaittu – voi liittyä siihen. Mitään esihisto-
riaan viittaavaa tai ”vanhaa” emme paikalla ja
lähimaastossa havainneet. Emme katsoneet
kivivallia/aitaa suojelukohteeksi.

Kaava-alueen eteläpäässä, Kirkkolahden län-
sipuolella ranta on osa laakea SE-NW suun-
taista moreeniharjannetta. Harjanteen kärki-
alueella, sen itälaella ja itärannassa on rai-
vauskivikoita ja vanhaa peltoa (N 6986675 E
477233). Raiviot vaikuttivat suhteellisin nuorilta
– jälkiä pellostä oli vielä metsässä havaittavis-
sa. Millään vanhalla kartalla ei alueella ole asu-
tusta eikä peltoa tai niittyä. 500 m idässä on
vanha talonpaikka ([kohde 27](#) Kirkkonieniemi).
Peruskartalla v. 1973 alue on rajattu pusikoksi
– ilmeisesti vanhaa pusikoituva peltoalue.
Emme katsoneet kiviraivioita suojelukohteiksi.

Arkeologisen inventoinnin ongelmia valottavia kuvia:

Vuonamonlahden itärannalla, Vihtananlahden pohjukassa, Patajoen suun itäpuolella olevan har-
janteen luoteiskärjessä on rannassa pieni sauna. Sauna on käytössä oleva. Se on sellaisessa
maastossa ja paikassa, jonka kaltaisista joskus löytyy vanhan eräsijan jäänteitä (yleensä kiuas),
jotka voivat ajoittua rautakaudelta keskiajalle ja uuden ajan alkuun. Saunarakennuksen voisi
kuvitella olevan rautakautinen tai keskiaikaisen hämäläisen eränkävijän (tutkimusalue on vanhaa
Hämeen erämaata, kun Nilakan itäranta on ollut Karjalaisten erämaata) erämaalleen rakentama.
Mitä saunasta jää jäljelle, sen jälkeen kun se on hylätty? Tästä saunasta jäisi kiukaan raunio ja
kahdelle seinustalle rakennettua kiviperustaa. Ajan kuluessa kiuas ja perustat ”raukeavat”, ro-
mahtaisivat, sammal ja kasvillisuus peittäisi ne paksult satojen vuosien aikana. Kun ympäristön
maasto on luontaisesti hyvin kivikkoista, olisi saunan jäänteiden erottaminen ihmistekoisiksi ra-
kennuksen jäänteiksi hyvin vaikeaa ja sattumanvaraista. Koekuoppia tämän kaltaiseen maaston
ei tulisi tehtyä - se olisi hidasta ja vaikeaa - ja mitä ajoittavaa niistä vois löytää?

Vanhoja hämäläisten ja karjalaisten eräsijojen jäänteitä Nilakan rannoilla varmasti on useita ja
havaitsematta. Osa niistä on todennäköisesti jäänyt myöhemmän rantarakentamisen ja maan-
käytön alle, mutta yhtä todennäköisesti niitä on jossain vielä ”ehjänä” jäljellä. Sellaisia ei nyt
kyetty löytämään, vaikka niitä eritoten pyrittiin maastossa kuljettaessa havaitsemaan.

Nykyajan vanha savusauna Vihtananlahdella. Kuva voisi olla 1400-luvulta.

Nilakan rannoilla on vakituisempien eräsijojen lisäksi ollut lukuisia erilaajuisia, tilapäisiä leiripaikkoja kivilaudelta nykypäivään. Laajemmat ja pitkäaikaisesti käytetyt esihistorialliset leiripaikat voidaan helposti löytää vähäkivisistä, hiekkamaaperäisistä maastoista, minne on helppo tehdä runsaasti koekuoppia. Esihistoriallisen tai eräkautisen asuin- ja leiripaikan erottaminen toisistaan on vaikeaa ja se on enemmänkin subjektiivinen määrittelykysymys. Miten löydetään pienialaiset vanhat leiripaikat, sellaiset kuin on kuvassa oleva nykyaikainen tulistelupaikka. Sen voisi kuvitella olevan kivilauden tai hämäläisen eränkävijän enemmän tai vähemmän vakituinen levähdyspaikka. Paikalla olisi voitu teroittaa kvartsiteriä, sinne olisi voinut jäädä pyyntikalujen rikkoontuneita kappaleita ja kivilaudella sinne olisi jäänyt palanutta luuta. Kaikkea näitä olisi levinnyt maaperään muutaman neliön alalle ja suhteellisen vähäisiä määriä. Kuvassa oleva nuotiopaikka on aivan rannassa, hyvin kivikkoisessa maastossa olevalla pienellä vähäkivisemmällä alalla, rantatörmän kupeessa. Siinä on ehkä hieman raivattu jokunen kivi sivummalle. Miten kivikkoisesta maastosta - jota on kilometrikaupalla samanlaisena – tällaisen jäänteet sitten voi löytää. Vain sattumalta. Paikalle ja lähituntumaan voisi tehdä kymmeniä koekuoppia (nävertää kivikkoon) mutta jos koekuoppa ei osu niille muutamalle neliölle missä löytöjä ja nuotionpohja ovat, jää paikka löytämättä. Tällaisia leiripaikkoja, jotka ajoittuvat kivilaudelta uudelle ajalle, on Nilakan rannoilla varsin todennäköisesti kymmeniä ellei satoja.

Nuotiopaikka Nilakan Riuttaniemen kärjessä (N 6998365 E 472815).

Liite 1: kohdeluokittelun selitys

Arkeologisten kohteiden suojelustatuksen luokittelussa pyrimme noudattamaan Museoviraston viimeisimpiä ohjeistuksia. Ohjeet ovat paikoin epäselviä tai tulkinnanvaraisia ja muuttuvia. Käyttämämme Museoviraston ohjeistukset ovat: **A) Maaseudun historiallisten asuinpaikkojen inventointi - ohje 2015** ja **B) Ensimmäisen maailmansodan maalinnoitteet – ohje 2015** ja **C) Kulttuuriperintö ja kaavoitus 2015** (opas ei ole sellaisenaan netissä, siihen viitataan ohjeistuksessa A). Niissä tapauksissa joita viimeisin ohjeistus ei käsittele tai ei anna niihin vastausta, käytämme kohteiden suojelustatuksen määrittelyssä Museoviraston v. 2009 julkaisemaa **D) Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojelu** opasta sekä **E) Suomen arkeologisten kenttätöiden laatu ohjeet**, 2016. Esihistorian osalta noudatamme muinaismuistolakia ja vakiintuneita käytäntöjä. Alla olevan termistön selitykset **ovat omia tulkintojamme** Museoviraston em. oppaista.

Arkeologisessa inventoinnissa (ja muinaisjäännosinventoinnissa) käsitellään, etsitään, tutkitaan ja dokumentoidaan, ainoastaan ihmisen tekemiä vanhoja ja alkuperäisestä käytöstä poistuneita, hylättyjä jäännöksiä, joista arkeologisin menetelmin tutkimalla voidaan saada relevanttia tietoa vanhasta ihmistoiminnasta (Museovirasto D).

Muinaisjäännos

Muinaismuistolain mukainen kiinteä muinaisjäännos. Lähtökohtaisesti suojelukohde. Maankäyttöä rajoittaa ja ohjaa muinaismuistolaki. Tarkoin paikannettu maastonkohta ja siitä on konkreettiset todisteet. Inventoinnissa tehty muinaisjäännosalueen rajausta on kuitenkin usein vain arvio. Kaavassa SM tai sm, kiinteä muinaisjäännos.

Tuhoutunut muinaisjäännos: Kiinteäksi muinaisjäännokseksi todettu maastonkohta joka on arkeologin näkökulmasta tuhoutunut. Paikalla ei ole jäljellä tutkimusarvoisia, vanhoja rakenteiden jäännöksiä tai maanalaisia kulttuurikerroksia. Paikkaa ei suojella. Ei kaavamerkintää.

Mahdollinen muinaisjäännos

1) Museovirasto A: ”Vanhoille kartoille merkittävät autoituneita asuinpaikka-kohteita on pidettävä mahdollisina muinaisjäännöksinä, vaikka havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä ei ole saatu maaston pintapuolisessa tarkastelussa tai pienimuotoisessa koekuopituksessa”.

2) Museovirasto E: Vanhoilta kartoilta tai muista lähteistä paikannettu maastonkohta tai yleisöilmoituksena saatu ja luotettavaksi arvioitu tieto kohteesta, joka saattaa olla tai todennäköisesti on kiinteä muinaisjäännos, mutta jota arkeologi ei ole maastossa tarkastanut.

Ei suojella muinaismuistolailla – muinaismuistolain rajoitukset ja määräykset eivät päde kohteella. Suojelustatus on muutoin epäselvä, mutta suosittelemme S merkintää kuten muussa kulttuuriperintökohteessa.

Muu kulttuuriperintökohte

Museovirasto A: ”Mikäli muinaisjäännoksen kriteerit eivät historiallisen ajan vanhalla kylänpaikalla täyty, kokonaan käytössä olevat alkuperäisen luonteensa ja maatalousvaltaisen elinkeinonsa säilyttäneet vanhat kylänpaikat määritetään muiksi kulttuuriperintökohteiksi”. Olemme ulottaneet ohjeen koskemaan myös vanhoja yksittäistaloja sekä v. 1750 vanhempia (tai vanhemmiksi oletettavissa olevia) torppia ohjeen D perusteella.

Museovirasto C ja E: toisen maailmansodan aikaiset, käytöstä poistetut varustukset. Porkkalan vuokra-alueen venäläiset varustukset ja rakenteet.

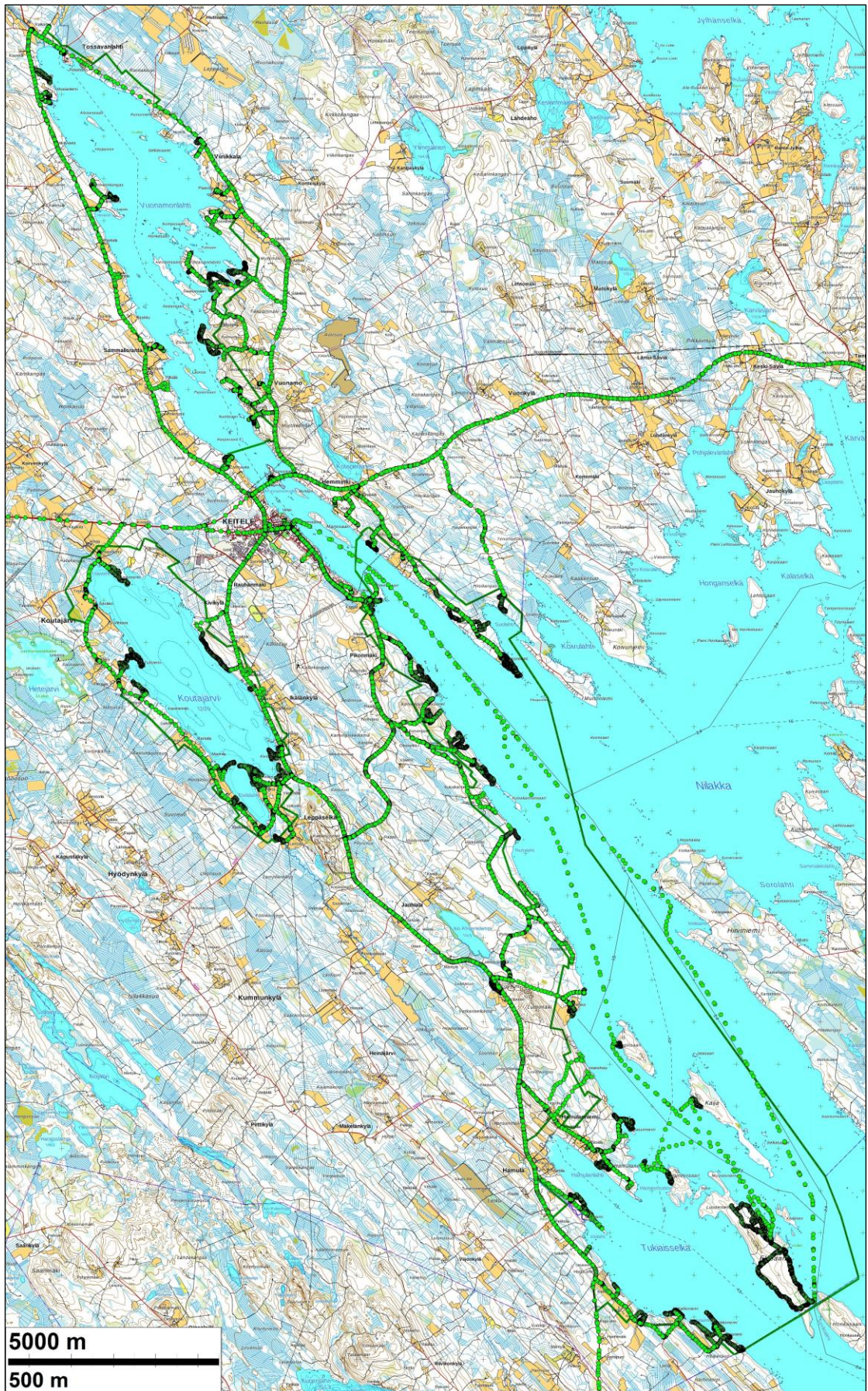
Museovirasto E: (arkeologinen) kohde, joka Museoviraston linjauksen mukaisesti ei ole muinaismuistolain tarkoittama muinaisjäännos, mutta jonka säilyttäminen on perusteltua historiallisen merkityksen ja kulttuuriperintöarvojen takia.

Museovirasto C: ”museoviranomaiset voivat esittää, että muut kulttuuriperintökohteet suojellaan mrl:n keinoin. Kaavoittaja tekee päätöksen”. Ei suojella muinaismuistolailla – muinaismuistolain rajoitukset ja määräykset eivät päde kohteella.

Löytöpaikka

Vanhan esineen löytöpaikka (kuten esim. kivistä). Paikalla ei ole havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Ei ole kiinteä muinaisjäännos. Paikkaa ei suojella. Ei kaavamerkintää.

Liite 2: kuljetut alueet

Liite 3: isojakartat

ERILLINEN PDF TIEDOSTO: "[Keitele Nilakka Koutajarvi Isojakartat.pdf](#)"

